

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

6

SIRA SAYISI: 381

**Düzce Milletvekili Fahri Çakır ve 28
Milletvekilinin Elektrik Piyasası Kanunu
ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun
Hükmünde Kararnamede Değişiklik
Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4780) ve
Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar,
Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

- **2/4780 Esas Numaralı Teklifin**

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4

- Katılma Yazıları4

- Genel Gerekçesi8

- Madde Gerekçeleri.....9

- **Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Raporu13**

- **Muhalefet Şerhleri27**

- **Teklif Metni.....109**

- **Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonunun Kabul Ettiği Metin.....109**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Fahri Çakır</i> Düzce	<i>Orhan Erdem</i> Konya	<i>Mehmet Erdoğan</i> Gaziantep
<i>Halil Etyemez</i> Konya	<i>Semra Kaplan Kıvrırcık</i> Manisa	<i>İffet Polat</i> İstanbul
<i>Ramazan Can</i> Kırıkkale	<i>Uğur Aydemir</i> Manisa	<i>Yaşar Kırkpınar</i> İzmir
<i>Mustafa Canbey</i> Balıkesir	<i>Yakup Taş</i> Adıyaman	<i>Yasin Uğur</i> Burdur
<i>Ekrem Çelebi</i> Ağrı	<i>Bekir Kuvvet Erim</i> Aydın	<i>Selim Yağcı</i> Bilecik
<i>Şirin Ünal</i> İstanbul	<i>Hakan Kahtalı</i> Malatya	<i>Ahmet Çakır</i> Malatya
<i>Recep Özel</i> Isparta	<i>Eyüp Özsoy</i> İstanbul	<i>Habibe Öçal</i> Kahramanmaraş
<i>Tuba Vural Çokal</i> Antalya	<i>Arife Polat Düzgün</i> Ankara	<i>Zülfü Demirbağ</i> Elâzığ
<i>Necip Nasır</i> İzmir	<i>Şeyhmus Dinçel</i> Mardin	<i>Cemil Yaman</i> Kocaeli
<i>Vildan Yılmaz Gürel</i> Bursa	<i>Ebubekir Bal</i> Diyarbakır	

KATILMA YAZILARI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 10/12/2022 tarihinde sunulan 2/4780 Esas Numaralı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi' ne imza sahibi olarak katılmak ister, bilginize arz ederim.

13/12/2022

Sena Nur Çelik

Antalya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı KHK da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

11/12/2022

Atay Uslu

Antalya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4780 Esas Numaralı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

12/12/2022

Zehra Taşkesenlioğlu Ban

Erzurum

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı KHK da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

Mehmet Sait Kirazoğlu

Gaziantep

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4780 Esas Numaralı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

Mustafa Demir

İstanbul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4780 Esas Numaralı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

Selahattin Minsolmaz

Kırklareli

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı KHK da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

11/12/2022

Cengiz Demirkaya

Mardin

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4780 Esas Numaralı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

Selim Gültekin

Niğde

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı KHK da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

Ergün Taşcı

Ordu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4780 Esas Numaralı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

Şenel Yediyıldız

Ordu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

Recep Uncuoğlu

Sakarya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı KHK da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

11/12/2022

Abdulahat Arvas

Van

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı KHK da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

11/12/2022

Osman Nuri Gülaçar

Van

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/4780)	
ESAS	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu
TALİ	Plan ve Bütçe Komisyonu Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Ülkemizin milli maden ve enerji politikaları kapsamında yürütülen faaliyetleri, ilgili mevzuat hükümleri kapsamında takip edilmektedir. Teklif ile enerji sektöründe uygulanan mevzuatta günün ve piyasa koşullarının değişmesi, yeni teknolojilerin hayata girmesi ve ilgili mevzuatın daha etkin ve verimli uygulanabilmesi amaç ve nedenleriyle bazı kanunlarda değişiklik yapılması öngörülmektedir.

Yapılan düzenleme ile Covid-19'un neden olduğu kısıtlamaların esnetilmesi sonrasında yaşanan talep artışı, arz kısıtları, Ukrayna-Rusya Savaşı nedeniyle küresel piyasalarda yaşanan dalgalanmalar ve iklimsel nedenlere dayanan doğal gaz fiyatlarında olağandışı ve öngörülemeyen artışlar ile birlikte oluşan maliyet sonrası Şirketin ödenmemiş olan her türlü vergi, fon ve paylar ile idari para cezaları, bunlara bağlı gecikme zammı ve gecikme faizlerinden oluşan borçları Hazineden görevlendirme bedeli alacaklarına karşılık mahsup edilerek terkin edilerek BOTAS'ın nakit yönetiminin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesinin temin edilmesi amaçlanmaktadır.

Petrol sektöründeki faaliyetlerin niteliği itibarıyla gece çalışmasını gerektirmesi, faaliyetlerin çoğunlukla illerin yerleşim yerlerine uzak mücavir alanlarında veya güvenlik riski bulunan dağlık ve kırsal bölgelerinde bulunması ve geçici süreyle kurulan kamp alanlarında icra edilerek iş güvenliği bakımından faaliyetin bitimine kadar kesintisiz sürdürülmesi nedenleriyle gece çalışmasına ilişkin gerekli düzenleme yapılmaktadır.

Teklif ile serbest erişim platformunda ticari faaliyet konusu olmayan şarj istasyonlarına yer verilmesine ayrıca gerek bulunmaması ve ticari faaliyet yürütülen halka açık şarj istasyonlarının serbest erişim platformunda görüntülenmesinin şarj hizmeti piyasası açısından yeterli görülmesi nedenleriyle mevzuatta değişiklik yapılmaktadır. Ayrıca, Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planında yer verilen hedefler ile uyumlu olarak toplayıcıların yasal statüsünün ve lisans niteliğinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Düzenleme ile vatandaşların TEDAŞ'a olan geçmiş dönem elektrik tüketiminden kaynaklanan borçlarına ilişkin yapılandırma imkânı sağlanarak tarımsal, ticari ve sınai faaliyetlerin canlandırılması hedeflenmektedir. Bu alacaklara ilişkin taksitlendirme imkânı ile yıllara sari olmak üzere ödenmeyen elektrik tüketiminden kaynaklanan alacakların tahsilinin sağlanacağı öngörülmektedir. TEDAŞ'ın bazı alacaklarını bazı kurum ve kuruluşlardan elde edilen tevsik edici belgeler ile tahsil kabiliyetini kaybettiği anlaşıldığından Kurum kaynaklarının gereksiz yere kullanılmaması için zarar kaydı yapılmasına ilişkin yasal düzenleme öngörülmektedir.

Ayrıca Teklif ile ülkemizin lojistik ve turizm sektörüne paralel olarak rekabet gücünü koruması açısından hayati ve stratejik önemi son derece büyük olan ve 4046 sayılı Kanun hükümleri uyarınca işletme hakkı verilmesi suretiyle özelleştirilen bazı limanlarda hem limanların işletilmesinin aralıksız devamının sağlanması hem ihtiyaç duyulan/duyulacak yatırımların zamanında yapılması hem de limanların Türkiye ekonomisine ve dış ticaretine katkısının herhangi bir zaman kaybı yaşamadan devamının sağlanması amaçlanarak sözleşme sürelerinin kırk dokuz yıla kadar uzatılmasına ilişkin düzenleme yapılması öngörülmektedir.

Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonunun görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyonun görevlerine ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesi konusunda görevli kurum ve kuruluşlar ile uygulamaya dair usul ve esasların belirlenmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Kanun Teklifi ile,

Kamu üniversitesi sağlık hizmeti sunucularında sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliği ile geri ödeme birimi olan SGK'nın sağlık hizmeti sunucularının cari dönemde finansal ihtiyaçlarını sağlayan Kurum olmaktan çıkartılması,

Prim ödeme yükümlüsü olanların yürürlüğe konulan yapılandırma kanunlarından yararlanamayan ya da yararlanmalarına rağmen genel sağlık sigortası prim borçlarını ödeyemeyen genel sağlık sigortalılarının, kamuya olan borç yüklerinin hafifletilmesi ve sağlık hizmetlerine erişimlerinin kolaylaştırılması,

Sendikal alının güçlendirilmesi ve sendika üyeliğinin desteklenmesi amacıyla kurulu olduğu hizmet kolunda çalışan kamu görevlilerinin yüzde ikisinden daha az üye kaydetmiş kamu görevlileri sendikaları üyelerine toplu sözleşme desteği, yüzde ikisinden daha fazlasını üye kaydetmiş kamu görevlileri sendikaları üyelerine ise toplu sözleşme ile belirlenecek tutarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesi ile buna ilişkin geçiş sürecinin düzenlenmesi,

amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile yeni ekonomik ve sosyal gelişmelerle birlikte ülkenin artan elektrik ihtiyacının öncelikle yerli kaynaklardan karşılanması amacıyla elektrik üretimine münhasır bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte ruhsat sahibi veya rödövensçi olan gerçek veya tüzel kişiler tarafından yürütülen madencilik faaliyetlerinin, zeytinlik alanlarda kayıp yaşanmadan, dengeli bir biçimde sürdürülmesi doğrultusunda tabi olacağı usul ve esaslar düzenlenmektedir.

Madde 2- Limanların özelleştirildikleri yıllardaki ülke ekonomisine, limanların mevcut durumuna, yatırım ihtiyaçlarına göre belirlenmiş süreler içerisinde yatırımcılar tarafından sözleşmelerde öngörülen kapasite artırımı ve yatırım zorunlulukları yerine getirilmiştir.

Bununla birlikte özellikle Covid-19 pandemisinin küresel tedarik zincirlerinde yarattığı etki ile karayolu, havayolu ve demiryolu taşımacılığında yaşanan kesintiler ve aksamalar sonucunda en güvenli, en temiz ve en ucuz taşıma şekli olan denizyolu taşımacılığının önemi daha da artmış ve bu konuda hazırlıklı olan ülkeleri diğer ülkelere kıyasla daha avantajlı bir duruma getirmiştir. Küresel ticaretin sürdürülebilirliği için mevcut limanların kapasite artışına yönelik yatırımları bir zorunluluk haline gelmiştir.

Limanların sosyo-ekonomik çerçevede Türkiye ekonomisine ve dış ticaretine katkısı dikkate alındığında herhangi bir zaman kaybı yaşamadan küresel rekabet güçlerini korumaları için bugünden yatırımlar yaparak büyümeleri gerekmektedir. Bu çerçevede gemi boyları, yolcu ve yük taşıma kapasiteleri ve gemi tonajlarında yaşanan büyümeler de dikkate alınarak bahse konu limanlarda ve iskele boyutlarında yeniden düzenlemeler yapılması ayrıca yeni ve modern liman ekipmanlarıyla donatılması önem arz etmektedir.

İşletme hakkı sürelerine bakıldığında süresi kısalan liman işletmelerinin ülkemizin bugün ihtiyaç duyduğu liman yatırımlarını zamanında yapabilmesi ve kalan süresi içinde bu yatırımlarının karşılığını alabilmesi mümkün görülmemektedir. Belirtilen nedenlerle de işleticiler tarafından yatırım faaliyetleri gerçekleştirilmemektedir.

Yüksek yatırım maliyetleri nedeniyle yatırımın geri dönüş süresi uzun olan liman yatırımlarında mevcut kullanım sürelerinin bugünden uzatılarak liman yatırımcılarının gerekli olan yatırımları zamanında yapabilmesinin sağlanması, ülkemizin dünyada ara vermeden büyüyen lojistik ve turizm sektörüne paralel olarak rekabet gücünü koruması açısından elzem, hayati ve stratejik önemi son derece büyük bir husustur.

Diğer taraftan; Bu madde kapsamında kalan limanların özelleştirme ihaleleri Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından 4046 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde adil, şeffaf, isteyen her yatırımcının iştirak edebileceği şekilde (yani ön elemesiz ve katılım koşulsuz olarak) gerçekleştirilmiş ve ihalelerde rekabetçi bir ortamda pey sürülmesi sağlanmıştır. Dolayısı ile ihale öncesi ve ihale sırasında tüm yatırımcılara ihaleye katılabilme ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ile özelleştirme sözleşmesi imzalayabilme serbestisi ve imkânı sağlanmış, ihale sonucunda en yüksek teklifi sunan yatırımcı ile de özelleştirme sözleşmesi imzalanmıştır. 4046 sayılı Kanunun verdiği yetki uyarınca limanların işletme hakkı süresinin ihale öncesinde 49 yıl olarak belirlenebilmesi mümkün olmasına rağmen daha kısa bir sürenin seçilmiş olmasının nedenlerinden birisi ve en önemlisi bahse konu limanların sözleşme hükümleri çerçevesinde kamu yararı sağlanacak şekilde işletilip işletilemeyeceğidir. İhale sonrasında ilerleyen dönemde özelleştirme ile amaçlanan gaye gerçekleşmiş, işleticiler tarafından özelleştirme sözleşmelerinde belirtilen yatırımlar süresinde ve tam olarak yerine getirilmiş ve limanlar bu güne kadar kamu yararı sağlayacak şekilde sorunsuz olarak işletilmiştir. Bu doğrultuda işletme hakkı sürelerinin bir defaya mahsus olmak üzere ve 4046 sayılı Kanunun işletme hakkının 49 yıla kadar düzenlenebileceğine dair sağladığı yetki çerçevesinde yukarıda belirtilen gerekçelerle uzatılması öngörülmektedir. Ek sözleşmeler ile getirilecek süre uzatımlarının (yani 49 yıllık sürenin) sonunda Özelleştirme Yüksek Kurulunca yapılacak değerlendirme neticesinde uygun görülmesi ve karar alınması halinde yeniden ihaleye çıkılabilecek ve yeni işletici belirlenebilecektir. Özelleştirme Yüksek Kurulunca uygun görülmemesi halinde ise bahse konu limanlar kamuya dönecek yani ilgisine göre TDİ veya TCDD tarafından teslim alınarak işletilmeye devam edilecektir.

Madde ile yukarıda da belirtildiği üzere liman yatırımcılarının gerekli olan yatırımları zamanında yapabilmesi, ülkemizin lojistik ve turizm sektörüne paralel olarak rekabet gücünün korunması böylelikle de kamu yararının sağlanması amaçlanmaktadır. Bu maddenin yürürlüğe girmesi ile birlikte süresi uzatılan özelleştirme (ana)sözleşmelerinde işletme hakkı sürelerinin uzatılması hariç herhangi bir değişiklik yapılmaksızın sadece ek sözleşme bedelleri; adil, şeffaf, kontrol edilip denetlenebilir bir şekilde tüm yatırımcılar için aynı koşullar çerçevesinde belirlenerek ek sözleşmeler imzalanacak ve süre uzatımları yürürlüğe girecektir.

Madde 3- Ülkemiz enerji alanında net ithalatçı bir ülke olup doğalgaz gibi birincil enerji kaynaklarının fiyatları tamamen uluslararası piyasalarda belirlenmektedir. Uluslararası piyasalarda belirlenen bu fiyatlar ise yurt içinde satılan doğal gazın satış fiyatları için önemli bir maliyet unsuru olabilmektedir.

Son dönemde, doğal gaz fiyatlarında olağandışı bazı dışsal ve mevsimsel sebeplerden dolayı öngörülemeyen artışlar meydana gelmiştir. Covid-19'un neden olduğu kısıtlamaların esnetilmesi sonrasında yaşanan talep artışı, arz kısıtları, Ukrayna-Rusya Savaşı nedeniyle küresel piyasalarda yaşanan dalgalanmalar ve iklimsel nedenler söz konusu artışların nedenlerinden bazılarıdır.

Doğal gazın yurt içi satış fiyatları alım maliyetlerinin yanı sıra piyasa koşulları, hava/mevsim şartları, tüketim talepleri, ülkenin ekonomik şartları, piyasa fiyat istikrarı, EPDK'nın tarife ile ilgili kararları ile hizmeti veren kamu işletmelerinin giderleri de dikkate alınarak mümkün olan en makul seviyede belirlenmektedir. Son dönemlerde maliyetlerde dışsal ve dönemsel nedenlerden kaynaklı yaşanan yüksek artışlar doğalgaz fiyatlarına kısmi olarak yansıtılmıştır. Maliyetlerde bahsi geçen söz konusu artışların tamamı devlet politikası olarak vatandaşlara yansıtılmamış bir kısmı devlet tarafından üstlenilmiştir. Ancak vatandaşlara yansıtılmaması adına devlet tarafından üstlenilen bu maliyetler BOTAŞ'ın nakit yönetimini zorlaştırmaktadır.

Yapılan düzenleme ile Şirketin nakit yönetiminin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesini teminen Şirketin ödenmemiş olan her türlü vergi, fon ve paylar ile idari para cezaları, bunlara bağlı gecikme zammı ve gecikme faizlerinden oluşan borçları Hazineden görevlendirme bedeli alacaklarına karşılık mahsup edilerek terkin edilmektedir.

Madde 4- Madde ile petrol sektöründeki araştırma, arama ve üretim faaliyetlerinin niteliği gereği tam güne yakın devam etmesi nedeniyle ve faaliyetlerin yoğunlukla illerin yerleşim yerlerine uzak mücavir alanlarında veya güvenlik riski bulunan dağlık ve kırsal bölgelerinde bulunması ve geçici süreyle kurulan kamp alanlarında icra edilerek iş güvenliği bakımından faaliyetin bitimine kadar kesintisiz sürdürülmesi gerekliliği sebepleriyle bahse konu faaliyetlerin devamlılığını sağlayacak çalışma düzeninin temin edilebilmesi maksadıyla gece çalışmasına ilişkin gerekli düzenleme yapılmaktadır.

Madde 5- Kamu üniversite sağlık hizmeti sunucularının hizmetin ifasında mali güçlükler yaşamamaları ve sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliği bakımından söz konusu sağlık hizmeti sunucularının finansal yeterliliğine katkı sağlanması ile önceki yıllara ait incelemeler sonucu cari yılda parasal bir kesintiye uğramamaları ve geri ödeme birimi olan SGK'nın sağlık hizmeti sunucularının cari dönemde finansal ihtiyaçlarını sağlayan Kurum olmaktan çıkartılması amaçlanmaktadır.

Madde 6- Prim ödeme yükümlüsü olanlara ödeme kolaylığı sağlanması, ekonomik ve sosyal anlamda hayatlarına daha sağlıklı devam etmelerini sağlamak amacıyla yürürlüğe konulan yapılandırma kanunlarından yararlanamayan ya da yararlanmalarına rağmen genel sağlık sigortası prim borçlarını ödeyemeyen genel sağlık sigortalılarına kamuya olan borç yüklerini hafifletmek ve sağlık hizmetlerine erişimlerini kolaylaştırmak amaçlanmıştır.

Madde 7- Ticari faaliyet yürütülen halka açık şarj istasyonlarının serbest erişim platformunda görüntülenmesi şarj hizmeti piyasası açısından yeterli olup ticari faaliyet konusu olmayan şarj istasyonlarına yer verilmesine ayrıca gerek bulunmamaktadır.

Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planında yer verilen hedefler ile uyumlu olarak madde ile toplayıcı ve toplayıcılığın tanımı yapılmaktadır.

Madde 8- Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında lisans almak koşuluyla yürütülebilecek elektrik piyasası faaliyetlerine “Toplayıcılık faaliyeti” dahil edilmektedir.

Madde 9- Teklifin 8 inci maddesinde yapılan düzenlemeye paralel olarak madde ihdas edilerek toplayıcılık faaliyetine ilişkin hükümler getirilmektedir.

Madde 10- Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonunun görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyonun görevlerine ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesi konusunda görevli kurum ve kuruluşlar ile uygulamaya dair usul ve esasların belirlenmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Komisyonun kurulması hakkında, 23 Ocak 2017 tarihinde yürürlüğe giren 685 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun ile düzenleme yapılmıştır. Komisyonun görev süresi, Kanunun 3 üncü maddesinde “Komisyon, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle görev yapar. Cumhurbaşkanı, gerek görmesi halinde bu süreyi bitiminden itibaren birer yıllık sürelerle uzatabilir.” şeklinde hükme bağlanmıştır.

Komisyon, olağanüstü hal kapsamında doğrudan kanun hükmünde kararnameler ile tesis edilen kamu görevinden çıkarma, emekli personelin rütbesinin alınması, öğrencilikle ilişkin kesilmesi, kapatılan kurum ve kuruluşlara ilişkin başvurular hakkında ret, kabul ve ön incelemeden ret şeklinde karar vermektedir. 22 Aralık 2017 tarihinden itibaren karar verme sürecine başlamış olan Komisyon beş yıllık sürede 127 binden fazla başvurunun tamamı hakkında karar vermiştir.

Görev süresi sona ermesinden sonra Kanunun 2 nci maddesinde belirtilen Komisyonun görevlerine ilişkin iş ve işlemler; maddede belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından bu Kanun ve ilgili mevzuatta belirtilen hükümler uyarınca yerine getirilecektir.

Madde 11- Uluslararası, Anayasal ve yasal düzenlemeler çerçevesinde temel hak ve özgürlükler kapsamında güvence altına alınmış örgütlenme ve toplu pazarlık hakkının temin edilmesini sağlamak ve kamu çalışanlarının işveren karşısında dengeli bir toplu pazarlık süreci yürütebilmelerini temin edebilmek için daha güçlü bir kamu görevlileri sendikacılığı oluşmasına katkı sunmak amacıyla 375 sayılı KHK'nın ek 4 üncü maddesinde değişiklik yapılması ihtiyacı oluşmuştur.

Bu kapsamda;

Sendikal alının güçlendirilmesi ve sendika üyeliğinin desteklenmesi amacıyla kurulu olduğu hizmet kolunda çalışan kamu görevlilerinin yüzde ikisinden daha az üye kaydetmiş kamu görevlileri sendikalarına üye olan kamu çalışanlarına ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında aylık veya ücretleri ile birlikte 750 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımıyla bulunacak tutar kadar toplu sözleşme desteği,

Kurulu olduğu hizmet kolunda çalışan kamu görevlilerinin yüzde ikisinden daha fazlasını üye kaydetmiş kamu görevlileri sendikalarına üye olan, aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine ise toplu pazarlık hakkının daha dengeli yürütülebilmesi ve güçlü sendikacılığın temin edilmesi amacıyla ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında aylık veya ücretleri ile birlikte toplu sözleşme ile belirlenecek tutarda toplu sözleşme ikramiyesi,

ödenmesi amaçlanmaktadır.

Toplu sözleşme desteği ile toplu sözleşme ikramiyesinin ödenmesinde uygulamada mükerrer ödeme yapılmaması amacıyla toplu sözleşme ikramiyesi ödenen kamu görevlilerine ayrıca toplu sözleşme desteği yapılmayacağı kanun metninde düzenlenmektedir.

Ayrıca maddede üye sayılarının tespitinin nasıl yapılacağı ve toplu sözleşme desteği ile toplu sözleşme ikramiyesinden kimlerin, ne zaman, hangi şartlarda nasıl yararlanacağı belirlenmektedir.

Madde 12- Kamu Görevlilerine ödenecek toplu sözleşme ikramiyesi tutarı toplu pazarlık masasında taraflarca belirleneceği için uygulamada tereddüt yaşanmaması amacıyla Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2022 ve 2023 Yıllarını Kapsayan 6. Dönem Toplu Sözleşmede öngörülen 2119 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarda toplu sözleşme ikramiyesi verilmesinin sağlanması için geçici düzenleme yapılmaktadır.

Geçici Madde 1- Elektrik tüketiminden kaynaklanan ve özelleştirme devir işlemleri esnasında Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi'ne devredilen alacaklara ilişkin faturalar, özelleştirme öncesi döneme ilişkin olup oldukça eski tarihlidir. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar yapılan tüm çalışmalara rağmen bu fıkra kapsamında yer alan aboneliklere ilişkin alacaklar tahsil edilemediği anlaşılmıştır. Bu nedenle asıl alacak tutarı iki bin TL nin altında kalan abonelere ait alacaklar ile maddede sayılan nedenlerle tahsil edilemeyeceği anlaşılan alacakların kayıtlardan terkin edilerek zarar kaydı yapılması gerekmektedir.

Düzenleme ile birinci fıkra kapsamı dışında kalan abonelerin TEDAŞ'a olan geçmiş dönem elektrik tüketiminden kaynaklanan borçlarına ilişkin yapılandırma imkânı sağlanarak sınai, ticari ve tarımsal faaliyetlerin canlandırılması hedeflenmektedir. Bu alacaklara ilişkin taksitlendirme imkânı ile yıllara sari olmak üzere ödenmeyen elektrik tüketiminden kaynaklanan alacakların tahsilinin sağlanacağı öngörülmektedir.

Bu kapsamda söz konusu TEDAŞ alacaklarının yapılandırılmasını içeren 7244 sayılı Kanunda yapılandırma için son başvuru tarihi 2021 Eylül ayı son günü olarak düzenlenmiştir. Bu itibarla 01.10.2021 tarihi itibarıyla vadesi geldiği halde bu düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla ödenmemiş ve yapılandırılmamış borçları olan ve yapılandırma başvurusunda bulunamayan aboneler düzenleme kapsamına alınmıştır.

Madde 13- Yürürlük maddesidir.

Madde 14- Yürütme maddesidir.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar

Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

16/12/2022

Esas No: 2/4780

Karar No: 24

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4780 esas numaralı, “Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”, Komisyonumuzun 14-16/12/2022 tarihlerinde yaptığı 25’inci ve 26’ncı birleşimlerinde görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygıyla arz olunur.

1. Giriş

Düzce Milletvekili Fahri ÇAKIR ile 28 Milletvekili tarafından 10/12/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na sunulan ve Başkanlıkça aynı tarihte tali komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonu ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna; esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen 2/4780 esas numaralı, “Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”, Komisyonumuzun 14-16/12/2022 tarihlerinde yaptığı 25’inci ve 26’nı birleşimlerinde Düzce Milletvekili Fahri ÇAKIR ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Personel ve Prensipier Genel Müdürlüğü, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Gelir İdaresi Başkanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü, TEDAŞ, BOTAS, TCDD, Turkish Petroleum International Anonim Şirketi (TPIC), TOBB, Petrol ve Doğal Gaz Platformu Derneği (PETFORM), Memur-Sen Konfederasyonu, Türkiye Kamu-Sen Konfederasyonu, KESK, Birleşik Kamu İş Konfederasyonu, HAKSEN, Hürriyetçi Eğitim Sen, Büro-İş Sendikası, Bağımsız Kamu Çalışanları Sendikası, Şehit Gazi Kültür-Sen, Şehit Gazi Birlik Sendikası, Bak-Sen, BASK Konfederasyonu, ASİM-SEN, Mil-Bürosen Federasyonu, Yenilikçi Sağlık ve Sosyal Hizmet Çalışanları Sendikası, MİL-SEN, Genç Sağlık Sendikası ve diğer sendika temsilcilerinin katılımlarıyla incelenip görüşülmüştür.

2. Teklifin Genel Gerekçesi

Teklif ile başta enerji olmak üzere çeşitli kanunlarda değişiklik yapılması öngörülmektedir. Düzenleme ile Kovid-19’un neden olduğu kısıtlamaların esnetilmesi sonrasında yaşanan talep artışı, arz kısıtları, Ukrayna-Rusya Savaşı nedeniyle küresel piyasalarda yaşanan dalgalanmalar ve iklimsel nedenlere dayanan doğal gaz fiyatlarında olağandışı ve öngörülemeyen artışlar nedeniyle oluşan maliyet sonrası BOTAS’ın ödenmemiş olan her türlü vergi, fon, paylar ile idari para cezaları, bunlara bağlı gecikme zammı ve gecikme faizlerinden oluşan borçları Hazineden görevlendirme bedeli alacaklarına karşılık mahsup edilerek terkin edilerek BOTAS’ın nakit yönetiminin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesinin temin edilmesi amaçlanmaktadır.

Petrol sektöründeki faaliyetlerin niteliği itibariyle gece çalışmasını gerektirmesi, faaliyetlerin yoğunlukla illerin yerleşim merkezlerine uzak mücavir alanlarında veya güvenlik riski bulunan dağlık ve kırsal bölgelerinde bulunması ve geçici süreyle kurulan kamp alanlarında icra edilerek iş güvenliği bakımından faaliyetin bitimine kadar kesintisiz sürdürülmesinden dolayı gece çalışmasına yönelik değişiklik yapılmaktadır.

Teklif ile serbest erişim platformunda ticari faaliyet konusu olmayan şarj istasyonlarına yer verilmesine ayrıca gerek bulunmaması ve ticari faaliyet yürütülen halka açık şarj istasyonlarının serbest erişim platformunda görüntülenmesinin şarj hizmeti piyasası açısından yeterli görülmesi sebeplerinden dolayı mevzuatta değişiklik yapılmaktadır. Yine, Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planında yer verilen hedefler ile uyumlu olarak toplayıcıların yasal statüsünün ve lisans niteliğinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Yapılması öngörülen bir diğer değişiklik, vatandaşların TEDAŞ’a olan geçmiş dönem elektrik tüketiminden kaynaklanan borçlarına ilişkin yapılandırma imkânı sağlanarak tarımsal, ticari ve sınai faaliyetlerin canlandırılması hedeflenmekte ve bahse konu alacaklara ilişkin taksitlendirme imkânı

ile yıllara sari olmak üzere ödenmeyen elektrik tüketiminden kaynaklanan alacakların tahsil edilmesi öngörülmektedir. TEDAŞ'ın bazı alacaklarını, bazı kurum ve kuruluşlardan elde edilen tevsik edici belgeler ile tahsil kabiliyetini kaybettiği anlaşıldığından Kurum kaynaklarının gereksiz yere kullanılmaması için zarar kaydı yapılmasına ilişkin yasal düzenleme yapılmaktadır.

Yine, ülkemizin lojistik ve turizm sektörüne paralel olarak rekabet gücünü koruması açısından stratejik öneme haiz ve 4046 sayılı Kanun hükümleri uyarınca işletme hakkı verilmesi suretiyle özelleştirilen bazı limanlarda hem limanların işletilmesinde sürekliliğin sağlanması hem ihtiyaç duyulan/duyulacak yatırımların zamanında yapılması hem de limanların ülkemiz ekonomisine katkısında herhangi bir zaman kaybı yaşanmaması için sözleşme sürelerinin kırk dokuz yıla kadar uzatılmasına ilişkin düzenleme yapılması öngörülmektedir.

Düzenleme ile Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonunun görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyonun görevlerine ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesi konusunda görevli kurum ve kuruluşlar ile uygulamaya dair usul ve esasların belirlenmesine yönelik değişiklik yapılmaktadır.

Teklif ile kamu üniversitesi sağlık hizmeti sunucularında sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliği ile geri ödeme birimi olan SGK'nın sağlık hizmeti sunucularının cari dönemde finansal ihtiyaçlarını sağlayan Kurum olmaktan çıkartılmasına ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Ayrıca, prim ödeme yükümlüsü olanların yürürlüğe konulan yapılandırma kanunlarından yararlanamayan ya da yararlanmalarına rağmen genel sağlık sigortası prim borçlarını ödeyemeyen genel sağlık sigortalılarının, kamuya olan borç yüklerinin hafifletilmesi ve sağlık hizmetlerine erişimlerinin kolaylaştırılması amaçlanmaktadır.

Son olarak, sendikal algının güçlendirilmesi ve sendika üyeliğinin desteklenmesi amacıyla kurulu olduğu hizmet kolunda çalışan kamu görevlilerinin yüzde ikisinden daha az üye kaydetmiş kamu görevlileri sendikaları üyelerine toplu sözleşme desteği, yüzde ikisinden daha fazlasını üye kaydetmiş kamu görevlileri sendikaları üyelerine ise toplu sözleşme ile belirlenecek tutarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesi ile buna ilişkin geçiş sürecinin düzenlenmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

3. Kanun Teklifinde Öngörülen Düzenlemeler

2/4780 esas numaralı Kanun Teklifiyle,

➤ 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'na eklenen geçici madde ile ekonomik ve sosyal gelişmelerle birlikte ülkenin artan elektrik ihtiyacının öncelikle yerli kaynaklardan karşılanmasının amaçlandığı ve bu kapsamda elektrik üretimine münhasır bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte ruhsat sahibi veya rödövensçi olan gerçek veya tüzel kişiler tarafından yürütülen madencilik faaliyetlerinin, zeytinlik alanlarda kayıp yaşanmadan, dengeli bir biçimde sürdürülmesi doğrultusunda tabi olacağı usul ve esaslar düzenlenmesi,

➤ 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'a eklenen geçici madde ile ülkemizin lojistik ve turizm sektörüne paralel olarak rekabet gücünü koruması açısından hayati ve stratejik öneme haiz olan 4046 sayılı Kanun hükümleri uyarınca işletme hakkı verilmesi suretiyle özelleştirilen bazı limanlarda limanların işletilmesinin aralıksız devamının sağlanması, ihtiyaç duyulan/duyulacak yatırımların zamanında yapılmasının yanı sıra bu limanların Türkiye ekonomisine ve dış ticaretine katkısının herhangi bir zaman kaybı yaşamadan devamının sağlanması amaçlanarak sözleşme sürelerinin kırk dokuz yıla kadar uzatılmasına ilişkin düzenleme yapılması,

➤ 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'na geçici madde eklenmek suretiyle Kovid-19 salgınından kaynaklı kısıtlamaların esnetilmesi sonrasında yaşanan talep artışı, Ukrayna-Rusya Savaşı nedeniyle küresel piyasalarda yaşanan dalgalanmalar ve iklimsel nedenlere dayanan doğal gaz fiyatlarında olağandışı ve öngörülemeyen artışlar ile birlikte oluşan maliyet sonrası BOTAŞ'ın

ödenmemiş olan her türlü vergi, fon, paylar ile idari para cezaları, bunlara bağlı gecikme zammı ve gecikme faizlerinden oluşan borçları Hazine'den görevlendirme bedeli alacaklarına karşılık mahsup edilerek terkin edilerek bahse konu Şirket'in nakit yönetiminin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesinin temin edilmesi,

➤ 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nda yapılan değişiklikle petrol sektöründeki araştırma, arama ve üretim faaliyetlerinin niteliği gereği tam güne yakın devam ettiği, faaliyetlerin yoğunlukla illerin yerleşim yerlerine uzak mücavir alanlarında veya güvenlik riski bulunan dağlık ve kırsal bölgelerinde bulunması ve geçici süreyle kurulan kamp alanlarında icra edilerek iş güvenliği bakımından faaliyetin bitimine kadar kesintisiz sürdürülmesi gerekliliği sebepleriyle bahse konu faaliyetlerin devamlılığını sağlayacak çalışma düzeninin temin edilebilmesi maksadıyla gece çalışmasına ilişkin değişiklik yapılması,

➤ 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na geçici madde eklenmesi suretiyle kamu üniversitesi sağlık hizmeti sunucularında sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliği ile geri ödeme birimi olan SGK'nın sağlık hizmeti sunucularının cari dönemde finansal ihtiyaçlarını sağlayan Kurum olmaktan çıkartılması,

➤ 5510 sayılı Kanuna eklenen geçici madde ile prim ödeme yükümlüsü olanların yürürlüğe konulan yapılandırma kanunlarından yararlanamayan ya da yararlanmalarına rağmen genel sağlık sigortası prim borçlarını ödeyemeyen genel sağlık sigortalılarının, kamuya olan borç yüklerinin hafifletilmesi ve sağlık hizmetlerine erişimlerinin kolaylaştırılması,

➤ 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nda yapılan değişikliklerle serbest erişim platformunda ticari faaliyet konusu olmayan şarj istasyonlarına yer verilmesine ayrıca gerek bulunmaması ve ticari faaliyet yürütülen halka açık şarj istasyonlarının serbest erişim platformunda görütülenmesinin şarj hizmeti piyasası açısından yeterli görülmesi nedenleriyle mevzuatta düzenleme yapılması ve Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı'nda yer verilen hedefler ile uyumlu olarak Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında lisans almak koşuluyla yürütülebilecek elektrik piyasası faaliyetlerine "toplayıcılık faaliyetinin dahil edilmesi ve yapılan düzenlemeye paralel olarak madde ihdas edilerek toplayıcılık faaliyetine ilişkin hükümler getirilmesi,

➤ 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'da yapılan değişiklikle Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu'nun görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyon'un görevlerine ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesi konusunda görevli kurum ve kuruluşlar ile uygulamaya dair usul ve esasların belirlenmesine yönelik düzenleme yapılması,

➤ 7/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararmame'nin ek 4 üncü maddesinde yapılan değişiklik ile uluslararası, anayasal ve yasal düzenlemeler çerçevesinde temel hak ve özgürlükler kapsamında güvence altına alınmış örgütlenme ve toplu pazarlık hakkının temin edilmesini sağlamak ve kamu çalışanlarının işveren karşısında dengeli bir toplu pazarlık süreci yürütebilmelerini temin edebilmek için daha güçlü bir kamu görevlileri sendikacılığı oluşmasına katkı sunmak amacıyla 375 sayılı KHK'nın ek 4 üncü maddesinde değişiklik yapılması ve bu kapsamda;

- ✓ Sendikal algının güçlendirilmesi ve sendika üyeliğinin desteklenmesi amacıyla kurulu olduğu hizmet kolunda çalışan kamu görevlilerinin yüzde ikisinden daha az üye kaydetmiş kamu görevlileri sendikalarına üye olan kamu çalışanlarına ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında aylık veya ücretleri ile birlikte 750 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımıyla bulunacak tutar kadar toplu sözleşme desteği,

- ✓ Kurulu olduğu hizmet kolunda çalışan kamu görevlilerinin yüzde ikisinden daha fazlasını üye kaydetmiş kamu görevlileri sendikalarına üye olan, aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine ise toplu pazarlık hakkının daha dengeli yürütülebilmesi ve güçlü sendikacılığın temin edilmesi amacıyla ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında aylık veya ücretleri ile birlikte toplu sözleşme ile belirlenecek tutarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesi

amaçlanmaktadır.

➤ Teklifin 12 nci maddesi ile kamu görevlilerine ödenecek toplu sözleşme ikramiyesi tutarı toplu pazarlık masasında taraflarca belirleneceği için uygulamada tereddüt yaşanmaması amacıyla Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2022 ve 2023 Yıllarını Kapsayan 6. Dönem Toplu Sözleşmede öngörülen 2119 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarda toplu sözleşme ikramiyesi verilmesinin sağlanması için geçici düzenleme yapılması,

➤ Teklifin geçici 1 nci maddesi ile elektrik tüketiminden kaynaklanan ve özelleştirme devir işlemleri esnasında Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi'ne devredilen alacaklara ilişkin faturaların, özelleştirme öncesi döneme ilişkin olup oldukça eski tarihli olması, bugüne kadar yapılan tüm çalışmalara rağmen bu aboneliklere ilişkin alacakların büyük kısmının tahsil edilememesi, bu aboneliklerin bir kısmının Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası, Vergi Kimlik Numarası tespit edilememesi nedeniyle ulaşılamayan, feshedilmiş, ticaret sicilinden terkin edilmiş ve tasfiye edilmiş nitelikte olması, bunlara ilişkin alacakların miktarına bakılmaksızın tüm ferileriyle birlikte terkin edilmesi, terkin edilecek bu gruptakilerin dışında kalan ve özelleştirme öncesi döneme ait olup da TEDAŞ'a devredilen alacaklara ilişkin faturalardan bugüne kadar yapılan borç yapılandırma kanunlarına rağmen tahsil edilemeyen abonelikler açısından da asıl alacak tutarı iki bin TL'nin aşmayan alacakların tüm ferileriyle birlikte terkin edilerek zarar kaydedilmesi, her bir aboneye ait asıl alacak toplam borç miktarından iki bin TL'nin mahsubu ile aboneye ilişkin borcun bakiye ana para üzerinden ferilerinin hesaplanarak kalan borcun yapılandırma talebinde bulunulmaması halinde takibe konu edilmesi, ancak iki bin TL'nin mahsubunda abonenin her bir faturası açısından uygulama yapılmaması, abonenin birden fazla faturası bulunması halinde toplam borcu hesaplanarak ikibin TL'lik miktarın toplam ana para borç miktarı üzerinden mahsup edilmesi, bu şekilde her aboneye aynı şekilde ve azami iki bin TL'ye kadar mahsup uygulanması, hakkaniyet ölçüsünde uygulama yapılması,

öngörülmektedir.

4. Komisyonunda Kanun Teklifi Üzerinde Yapılan Görüşmeler

Komisyon Başkanı ve Konya Milletvekili Sayın Ziya ALTUNYALDIZ tarafından yapılan açıklamalarda;

- Dünya ölçeğinde iklim başta olmak üzere enerji ve gıda krizi yaşandığı,
- 2021 yılında rekor kıran atmosferdeki sera gazı salınımının yüzde 70'ten fazlasını tek başına enerji sektörünün oluşturduğu,
- Enerji alanında yaşanan paradigma değişiminin temiz, sürdürülebilir ve güvenli bir enerji arz ve tedariki ihtiyacını beraberinde getirdiği,
- Ülkemizin uygulandığı olduğu milli enerji ve maden politikalarıyla enerjideki küresel paradigma değişimini başarıyla yöneten ülkeler arasında yer aldığı,

➤ Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve diğer ilgili tüm paydaşlarla birlikte yürütülen başarılı ve uyumlu çalışmalar sonucunda ülkemizin elektrik enerjisi kurulu gücünün 102 bin megavat düzeyini aştığı,

➤ Ülkemizin enerji kurulu gücünün hem konvansiyonel hem de yenilenebilir kaynaklardan oluştuğu ve bu kapsamda enerji tedarik güvenliğinin termik santrallerin katkısıyla güçlendirilmesine devam edileceği,

➤ Yaşanan gelişmelerin enerji sektöründe tedarik güvenliğinin önemini açık bir şekilde gösterdiğini,

➤ Küresel dış ticaret istatistiklerine göre, dünya ticaretinin yüzde 90'ının deniz yoluyla gerçekleştiği, bu bağlamda limanların, dış ticaret ve lojistikte olduğu kadar dönüşüm gösteren tedarik zincirlerinin de önemli bir halkası konumunda olduğu,

➤ Liman performans göstergelerindeki iyileşme ve limanların rekabet avantajı kazanmasının hem ticaret hem de ekonomik büyüme performansına katkı sağladığı ve ülkemizin küresel ticarete önemli bir aktör olmasının en büyük destekçilerinden birinin sahip olduğu limanlar olduğu,

➤ Kanun teklifinde yer alan düzenlemeyle Türkiye ekonomisine katkı sağlayacak, ülkemizin dış ticaretteki rekabetçi gücünü geliştirecek, ekonomik büyüme ve büyümeyi ve kalkınmayı hızlandıracak yatırımların geliştirilmesinin amaçlandığı,

➤ Kanun teklifi ile toplayıcılık faaliyetlerinin yasal altyapısının oluşturulduğu ve bahse konu sistemin, enerji sisteminde şebekeye bağlı olan tüketici, üretici veya depolama tesisi işletmecisi gibi çeşitli kullanıcıları tek bir grup altında birleştirerek enerji piyasalarında tekil bir enerji kaynağı gibi hizmet verilmesini sağlayan bir işletme modeli olduğu,

➤ Teklif ile vatandaşlarımızın TEDAŞ'a olan geçmiş dönem elektrik tüketiminden kaynaklanan borçlarına terkin ve yapılandırma imkânı getirmek suretiyle sanai, ticari ve tarımsal faaliyetlerini canlandırılmasının hedeflendiği; yapılan düzenleme ile yaklaşık 55 bin elektrik abonesine yansıyan elektrik tüketiminden kaynaklı yaklaşık 624 milyon TL tutarında terkin yapılacağı,

➤ Yapılan bir diğer düzenleme ile 2012 yılı öncesi genel sağlık sigortası prim borçlarından da 1 milyar 707 milyon TL'lik genel sağlık sigortası prim borcunun terkin edildiği, ifade edilmiştir.

Kanun Teklifinin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde birinci imza sahibi Düzce Milletvekili Sayın Fahri ÇAKIR tarafından yapılan açıklamalarda;

➤ Ülkemizin milli enerji ve maden politikalarının Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile ilgili kamu kurumları ve piyasa aktörlerinin uyum ve koordinasyonuyla belirlenen politikaların başarıyla yürütüldüğü,

➤ Enerji ve tabii kaynaklar alanında yaşanan konjonktürel değişimlerin yanı sıra küresel ve bölgesel gelişmeler yakından takip edildiği ve enerji alanında dışa bağımlılığın azaltılması stratejisinin temel öncelikler arasında yer aldığı,

➤ Enerji sektöründe değişen koşulların, ilgili mevzuatta değişiklik yapılmasını zorunlu kıldığı, bu kapsamda bahse konu Teklifin hazırlanarak mevcut ve gelecekte karşılaşılabilecek olası sorunların çözümüne yönelik önemli düzenlemelere yer verildiği,

➤ Düzenleme ile liman yatırımcılarının gerekli olan yatırımları zamanında yapabilmesi, ülkemizin lojistik ve turizm sektörüne paralel olarak rekabet gücünün korunması suretiyle kamu yararının sağlanmasının amaçlandığı,

- Limanların işletme hakkı sürelerinin 49 yıla uzatılması halinde,
 - İşletici şirketler tarafından, işletme hakkı süresi içinde geri dönüşü olacak daha kapsamlı yeni yatırımların yapılabilmesinin,
 - Bu yatırımlar sonucunda verilen hizmetlerin iyileştirilmesinin ve çeşitlendirilmesinin,
 - Uzatılan sürelerle ilişkin olarak tespit edilecek bedellerin tahsili suretiyle ilave kamu geliri elde edilmesinin,

söz konusu olacağı,

➤ Teklifin 3 üncü maddesinde yapılan düzenleme ile Doğal Gaz Piyasası Kanunu'na geçici madde eklenmek suretiyle son dönemde doğal gaz fiyatlarında yaşanan olağandışı artışlardan dolayı kamunun oldukça büyük bir maliyet üstlendiği, düzenleme ile Hazine ile BOTAS arasında mahsuplaşma yapılmak suretiyle anılan Şirket'in nakit yönetiminin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesinin amaçlandığı,

➤ Teklifin 4 üncü maddesi ile 4857 sayılı İş Kanunu'nda yapılan değişiklik ile petrol sektöründeki araştırma, arama ve üretim devamlılığını sağlayacak çalışma düzeninin temin edilebilmesi maksadıyla gece çalışmasına ilişkin yasal düzenleme yapıldığı,

➤ Teklifin 5 inci maddesi ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na geçici madde eklendiği ve yapılan terkin düzenlemesi ile kamu üniversite sağlık hizmeti sunucularının hizmetin ifasında mali güçlükler yaşamamaları, sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliği ve sağlık hizmeti sunucularının finansal yeterliliğine yaklaşık 660-880 milyon TL katkı sağlanmasının amaçlandığı,

➤ Teklifin 6 ncı maddesinde yapılan düzenleme ile Genel Sağlık Sigortası (GSS) prim ödeme yükümlüsü olanlardan sınırlı bir bölümünü 31/12/2012 tarihinden önceki prim borçlarıyla gecikme cezası ve gecikme zammı gibi feri alacaklarının tamamının tahsilinden vazgeçildiği ve bu çerçevede yaklaşık 1 milyar 706 milyon TL tutarında GSS prim borcunun terkin edileceği,

➤ Teklifin 7 nci, 8 inci ve 9 uncu maddeleri ile toplayıcı, toplayıcılık ve toplayıcılık faaliyetine ilişkin düzenleme yapıldığı ve bu kapsamda Elektrik Piyasası Kanunu'nda Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı'nda yer verilen hedefler ile uyumlu olarak toplayıcıların yasal statüsünün ve lisans niteliğinin belirlenmesinin amaçlandığı,

➤ Teklifin 10 uncu maddesinde yapılan düzenleme ile Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu'nun görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyon'un görevlerine ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesi konusunda görevli kurum ve kuruluşlar ile uygulamaya dair usul ve esasların belirlenmesine yönelik düzenleme yapıldığı,

➤ Teklifin 11 inci ve 12 nci maddeleri ile güçlü bir kamu görevlileri sendikacılığı oluşturulabilmesinin öngörüldüğü,

➤ Yüzde 2 barajını geçen sendika üyelerine yönelik teşvik amacıyla düzenleme yapıldığı, yüzde 2 barajının altında kalan sendika üyelerine ise “toplu sözleşme desteği” belirlenerek 750 gösterge rakamına sabitlendiği ve kalıcı hale getirildiği,

➤ Teklifin Geçici 1 inci maddesi ile elektrik tüketiminden kaynaklanan ve özelleştirme devir işlemleri esnasında Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi'ne devredilen alacaklara ilişkin düzenleme yapıldığı, asıl alacak tutarı iki bin TL'nin altında kalan abonelere ait alacakların terkin edildiği ve 01.10.2021 tarihi itibarıyla vadesi geldiği halde bu düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla ödenmemiş ve yapılandırılmamış borçları olan ve yapılandırma başvurusunda bulunamayan abonelerin düzenleme kapsamına alındığı,

belirtilmiştir.

Kanun Teklifi üzerinde milletvekilleri tarafından yapılan açıklamalarda;

➤ Teklifin 1 inci maddesinin, zeytin alanlarının korunmasına ilişkin ayrıntılı hükümler içeren 3573 Zeytinciliğin Islahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında Kanuna açıkça aykırılık teşkil ettiği,

➤ Zeytinlikleri yok edecek kanun tekliflerinin 3/7/2009’da, 21/4/2010’da, 16/6/2004’te, 17/5/2017’de, 14/2/2019’da ve 5/10/2020’de Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne getirildiği ve kamuoyu baskısı nedeniyle geri çekildiği,

➤ Teklifin 2’nci maddesinde yer verilen limanlarla ilgili düzenlemenin Anayasa Mahkemesi tarafından 20 Temmuz 2022’de iptal edilmesine rağmen tekrar Teklif metninde yer aldığı,

➤ Teklifin 1 inci ve 2 nci maddesinde yer alan düzenlemelerin anayasaya alenen aykırılık teşkil ettiği; yasama ve yürütme organları ile idarenin, mahkeme kararlarına uymak zorunda olduklarına ilişkin anayasal hükme rağmen ısrarla aynı düzenlemelerin yasama organına getirildiği,

➤ Etkili düzenleme yapmadan, denetim sistemini işletmeden, yaptırım mekanizmasını uygulamaya geçirmeden maden faaliyetlerine izin verilmesinin felaketleri de beraberinde getireceği,

➤ Yasama organının çıkaracağı bir yasa ile yargı kararlarının uygulanmasını imkânsız hâle getiremeyeceği,

➤ Sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikli kamu yararının gözetilmesinin Anayasa’nın 43’üncü maddesi gereği olduğu, Teklifin 2 nci maddesi ile hâlihazırda işletme hakkı sahibi olan firmalara ihalesiz bir şekilde süre uzatımı sağlamanın, kamu yararından ziyade firma yararına olduğu,

➤ Teklifin 2 nci maddesindeki düzenlemenin o dönem ihaleye girmemiş olan firmalar için haksız rekabet oluşturduğu, meşru amaç ile sözleşme özgürlüğü arasında bulunması gereken makul dengenin gözetilmediği,

➤ Özel yatırımcıların tekliflerinin Türk lirasına çevrilerek, Teklifte belirlenen oranlarla günümüze getirilmesi hâlinde yine birinci olan teklifin değişmeyeceği, dolayısıyla, teklif sahipleri arasında herhangi bir eşitsizlik yaratılmadığı,

➤ Özelleştirme sözleşmelerinin normal sürelerinin sonunda Özelleştirme Yüksek Kurulu’na yapılacak değerlendirme neticesinde uygun görülmesi ve karar alınması hâlinde yeniden ihaleye çıkılıp yeni işletici belirlenebileceği gibi, aksine Özelleştirme Yüksek Kurulu’na uygun görülmemesi hâlinde ihale yapılmayacağı ve bahse konu limanların ilgisine göre TDİ ve TCDD tarafından teslim alınarak işletmeye dâhil edileceği, sayılan bu nedenlerle Anayasa Mahkemesi’nin gerekçesinde belirtildiği gibi süre sonunda mutlaka ihaleye çıkılmasına dair bir yasal zorunluluk bulunmadığı,

➤ Limanlarda süre uzatımına ilişkin madde kapsamında tutarın belirlenmesi, alenilik ilkesinin sağlanması ve belirtilen değerin belirlenmesi için danışman tutulmasına yönelik modelden farklı olarak teklif metninde iki ayrı metotta hesaplama yapılmasının öngörüldüğü,

➤ Mevcut özelleştirme sözleşmesinin tarafları dışında istekli olan başkaca kişilerin ek sözleşmeye taraf olabilme imkânının engellenmesinin özelleştirmede hâkim olması gereken serbest rekabet değişiklik ilkeleriyle bağdaşmadığı,

➤ Teklifte yer alan düzenlemelerin birçok komisyonun görev alanına giren maddeler içerdiği, bu nedenle Teklifteki maddelerin ilgili ihtisas komisyonlarına gönderilmesi gerektiği,

➤ Teklifte yer alan düzenleme ile Olağanüstü Hâl Komisyonu’nun sürekli hâle getirilmiş olduğu,

➤ Kanun tekliflerinin kanun tekniğine uygunluk açısından, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kanunlar ve Kararlar Başkanlığınca incelendiği ve Komisyona sunulan inceleme raporunda, anayasaya aykırılık açısından bir tespitin bulunmadığı,

- Son yirmi yıllık dönemde ülkemizin sahip olduğu zeytin ağacı sayısında yüzde yüzden fazla bir artış kaydedildiği,
- Teklifte, anayasaya aykırı herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı,
- İşletme hakkı devir sürelerinin kırk dokuz yıla uzatılmasıyla benzer düzenlemelerin yer aldığı kanunlardaki hükümlerle paralellik sağlanarak, varlıkların özel sektör tarafından işletilmesinin devamlılığın sağlanacağı, kamu geliri elde edileceği, işleticilerin süre uzatımına ilişkin taleplerinin karşılanacağı ve öngörülebilirliğin sağlanmasıyla yeni yatırımların yapılacağı,
- Sendikaların güçlendirilmesinin demokratik, sosyal, hukuk devletini daha da güçlendirecek bir araç olacağı,
- Petrol araştırma, arama ve üretimi için gece çalışmasını yedi buçuk saatten daha fazla çalışmaya ilişkin düzenlemenin işçi sağlığını ve iş güvenliğini tehlikeye düşüreceği,
- Teklifin 11 inci ve 12'nci maddeleriyle hizmet iş kolunda sendikalı olabilecek memur sayısının yüzde 2'sinden az üyeye sahip sendikalara üye olanların, toplu sözleşme ikramiyesi hakkının ellerinden alındığı,
- Üyeler ve sendikalar arasında açıkça ücret ayrımı yapıldığı ve düzenlemenin sendikalar arasında ayrıma yol açacağı, bağımsız sendikalar ve sendikal anlayışın varlığını sona erdireceği,
- Türkiye'nin, işçi hakları açısından dünyada en kötü on ülke arasında yer aldığı,
- Sendikalara ilişkin düzenlemenin anayasaya alenen aykırılık teşkil ettiği, tek tip sendikacılığın önünü açtığı, muhalif sendikaların da zayıflamasına hatta zamanla kapanmasına neden olacağı,
- Sendikalara üye olma hakkı olduğu hâlde sendika üyesi olmaları yasayla yasaklanmış kamu çalışanlarının toplu sözleşmeyle verilen bir haktan mahrum bırakılmasının anayasanın eşitlik ilkesine aykırı olduğu ve yüzde iki barajını aşarak toplu sözleşme ikramiyesinin tamamını alanlarla ilgili herhangi bir sınırlama bulunmadığı,
- Sistemin bozulmaması, eşitliğin sağlanması, iş barışının korunması için toplu sözleşme ikramiyesinin herhangi bir ayırım yapılmaksızın toplu sözleşmede yer alan tüm kamu çalışanlarına baraj şartı olmadan eşit ödenmesi gerektiği,
- Limanların modernizasyona ve yenilemeye ihtiyacı olduğu, bu nedenle Teklifin 2 nci maddesinde yer alan düzenlemenin oldukça isabetli olduğu,
- Özelleştirme sonrasında limanların kapasitelerinin yüzde 74 artış gösterdiği,
- Memur sendikaları arasında ayırım yapılmaması gerektiği,
- OHAL Komisyonu'nun kararlarının lağvedilmesi gerektiği, ihraç edildikleri dönemde yasalara göre suçu sabit olanlar dışında tüm kamu emekçilerinin işlerine iade edilmesi gerektiği; ihraç ve disiplin işlemlerinin 657 sayılı Kanuna göre yapılması ve bu insanların savunma hakkının ortadan kaldırılmaması gerektiği,
- OHAL Komisyonu'nun görev süresinin 23 Ocak'ta dolacağı ve güncel rakamlara göre 89 tane dosya kaldığı,
- Teklifin 7 nci, 8 inci ve 9 uncu maddelerinde yer alan enerji piyasasında “toplayıcı” ve “toplayıcılık” gibi yeni kavramlara yer verildiği ve bir nevi aracı kurum olacağı; bu aracı kurumun aynı zamanda üretim lisansına veya tedarik lisansına ya da enerji piyasası kapsamında başka lisanslara da sahip olabileceği ve bunun güçlü şirketler lehine yeni bir tekelleşme yaratabileceği,

➤ Borçlanmaya ilişkin düzenlemenin Plan ve Bütçe Komisyonu dışında bir komisyonda görüşüldüğü ve bunun Anayasaya aykırı olduğu,

belirtilmiştir.

Kanun Teklifi üzerinde konfederasyon, sendika ve dernek temsilcileri tarafından yapılan açıklamalarda;

➤ Özellikle petrol üretim tesislerinde üç vardiya çalışılan yerlerin olduğu, üretime geçildikten sonra işçinin nerede çalışacağına belli olmasından dolayı işçinin yerleşik düzen kurmasında herhangi bir sorunun bulunmadığı ancak arama işlerinde kuleyle birlikte işçinin de seyahat ettiği ve lokal işçi bulunmasında güçlükler yaşandığı,

➤ Petrol aranmasında standartların çok yüksek olduğu ve maden üretiminde olduğu gibi sabit bir yer olmadığı,

➤ Geceleri fazla çalışmaya ilişkin düzenlemenin ihtiyaçtan kaynaklandığı ve işçiye yüklenmek amaçlı yapılan bir düzenleme olmadığı,

➤ Eşitliği, adaleti, örgütlenme özgürlüğünü savunması gereken bir sendikanın ayrımcılığı talep etmemesi gerektiği,

➤ Yetkili sendika olarak toplu sözleşme masasında oturan üç konfederasyonun var olduğu ve bu konfederasyonların, toplu sözleşme ikramiyesinden faydalanmak için çaba gösterdiği,

➤ Toplu sözleşmeyi yapan veya o masada emek harcayan konfederasyonların ve sendikaların, diğer sendikalardan bir farkının olması gerektiği,

➤ 2021 Ağustos ayında yapılan 6'ncı Dönem Toplu Sözleşmede yüzde 1 barajının getirildiği ve buna, Danıştay tarafından yürütmeyi durdurma kararı verildiği,

➤ Sendikalarla ilgili düzenlemenin sendikal tekelleşmenin önünü açacağı, hizmet kollarında birkaç sendika haricinde başka sendikalara fırsat tanımayacağı ve kamu çalışanlarını zorunlu olarak belirli sendikalara yönlendireceği,

➤ Uzun mücadeleler sonucunda elde edilen toplu sözleşme ikramiyesi hakkının ülkemizde kamu görevlileri sendikacılığının gelişmesini sağlayan en önemli etkenlerden biri olduğu,

➤ Düzenlemenin, memurların haklarında herhangi bir genişleme getirmeyeceği, aksine farklı sendikalara üye olan memurlar arasında parasal açıdan bir ayrımcılık oluşturacağı,

➤ 6'ncı Dönem Toplu Sözleşmesi ile üye sayılarına yüzde 1 baraj uygulanması nedeniyle üye kaybı yaşandığı,

➤ Düzenlemenin, kamu çalışanının özgür iradesiyle sendikal tercihinin önüne geçme girişimi olduğu,

ifade edilmiştir.

Kanun Teklifi üzerinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürü Süleyman ÖNEL, Özelleştirme İdaresi Başkanı Bekir Emre HAYKIR, BOTAŞ Genel Müdür Yardımcısı Abdulkadir YAYLACI, BOTAŞ 1. Hukuk Müşaviri Serkan GENEL, TPIC Genel Müdürü Edip MÜYESSEROĞLU, Genel Sağlık Sigortası Genel Müdürü Eyüp Sabri TEZCAN, Sigorta Primleri Genel Müdür Yardımcısı Bahattin TOPUKSAK, EPDK Elektrik Piyasası Dairesi Başkanı Deniz DAŞTAN, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürü Emrah AYTEKİN, Hazine ve Maliye Bakanlığı Borçlanma Genel Müdürü Yiğit YAŞAR tarafından yapılan açıklamalarda;

- Özelleştirilen limanların tamamının borcunu ödemiş olduğu, sadece 2021 yılında özelleştirilen Taşucu Limanı'nın sözleşme hukuku çerçevesinde taksit alacaklarının bulunduğu,
- Diğer limanlardan farklı olarak Rize, Hopa, Giresun, Sinop limanlarından hasılat payı tahsil edildiği,
- Teklifin yasalaşması halinde ihalelerde pazarlık yapılacağına ilişkin bir sürecin olmadığı; geçmiş özelleştirme bedeli esas alınarak bir bedel hesap edileceği ve bunun objektif bir bedel olduğu,
- YMM onaylı belgeler üzerinden beyan edilen cirolar esas alınarak tamamen matematiksel bir formül çerçevesinde bir hesaplama yapılacağı,
- Özelleştirme ihalelerinin hiçbirinin dövizle yapılmadığı, 2018'den bu yana tamamen Türk lirası üzerinden ihaleler yapıldığı,
- Konutlara ve KOBİ'lere, doğal gaz maliyetinin altında bir fiyattan satılmak suretiyle bir çeşit sübvansiyon yapıldığı, bu sübvansiyon oranının konutlarda yüzde 75 civarında, KOBİ'lerde ise yaklaşık yüzde 60 olduğu,
- Sanayide ve elektrik santrallerinde herhangi bir sübvansiyon desteği olmadığı,
- Uluslararası piyasalardan doğal gaz alındığı, dolayısıyla doğal gaza diğer ülkelerden fazla ödeme yapılmasının söz konusu olmadığı,
- Doğal gaz alımlarında uzun, orta ve kısa vadeli sözleşmelerin bulunduğu; uzun vadeli olsa bile bütün anlaşmalarda iki veya üç yılda bir fiyat revizyonu yapıldığı ve bunun alıcıyı da satıcıyı da koruyan bir mekanizma olduğu,
- Doğal gaz iletiminin ve ilk kaynaktan olmanın ülkemize önemli bir fayda sağladığı,
- Gece çalışmasıyla ilgili sıkıntının teknik olarak işin yirmi dört saat devam etmesi nedeniyle ikili vardiya düzenine geçildiği,
- İş yerlerinin ve şantiyelerin ülkemizin farklı bölgelerinde olması ve bu nedenle iş yerlerinin üç ayda bir, dört ayda bir değişmesinden dolayı işçilere izin verilemediği ve bu durumun aile bütünlüğüne zarar verdiği,
- 2003/88 sayılı AB Direktifi'nde teknik gerekçelerle işin aralıksız devam etmesi gereken işler yönünden gece çalışmasında sekiz saatten fazla mesai yapılabilmesine ilişkin düzenleme bulunduğu,
- Kamu üniversitesi hastaneleriyle, 2015 yılında 3, 2016'da 14, 2017'de 40, 2019'da da 43 üniversite hastanesiyle götürü bedel sözleşmesi imzalandığı; sundukları sağlık hizmetlerine ilişkin 2012, 2013 ve 2014 yıllarına ait yaklaşık 4 milyar 150 milyon kadar bir incelenmemiş fatura bulunduğu,
- Prim aslı olarak 1 milyon 393 bin 519 TL tutarında bir alacağın bulunduğu ve toplam yabancı sayısının 858 kişi olduğu,
- Toplayıcılık mekanizmasının dünyada uzun zamandır uygulanan bir yöntem olduğu ve bu modelin özellikle Amerika, Avustralya, İspanya, İngiltere ve Fransa'da başarıyla uygulandığı,
- Toplayıcılık mekanizmasının oldukça yüksek oranda tüketicilere hitap etse de üreticileri de ilgilendiren bir yönünün olduğu,
- 2022 yılı temmuz istatistiklerine göre, yüzde 2'nin altında 188 tane sendika ve toplam üye sayısının 81.825 olduğu; 43 tane ise yüzde 2'yi geçen sendika bulunduğu,
- İşçi sendikalarında e-devlet üzerinden üyeliğin söz konusu olduğu fakat kamu sendikalarında bunun yapılabilmesi için yasal değişiklik yapılması gerektiği,

➤ 4749 sayılı Kanun, Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunla hazinenin borçlanmasıyla yönelik temel usul ve esaslar belirlenirken Hazinenin yıl içerisinde yapabileceği borçlanmaya da bir limit getirildiği ve tutarın yüzde 5 oranında Bakanlık makamı onayıyla artırılmasına ilişkin yetkinin kullanıldığı ancak limit yeterli olmadığından dolayı tekrar artırılması amacıyla 4749 sayılı Kanun’da bir değişikliğe ihtiyaç duyulduğu,

belirtilmiştir.

5. Teklif Metnine İlişkin Kabuller ve Değişiklikler

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin ardından maddelerin görüşülmesine geçilmesi kabul edilmiştir.

2/4780 esas numaralı Kanun Teklifi, aşağıda yer verilen redaksiyonlarla birlikte kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 1’inci maddesi, metinden çıkarılmıştır.

➤ Teklifin çerçeve 2 nci maddesi, değişiklikle ve kanun tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla redaksiyona tabi tutulmak suretiyle 1 inci madde olarak kabul edilmiştir. Önerenin gerekçesine göre uzatma hakkından yararlanan işletmeciler şirketlerin esas sözleşmelerinde belirlenen limancılık faaliyet konuları ile ilgili yatırımları uzatma süresinin ilk beş yılı içerisinde gerçekleştirmeleri zorunlu tutularak ülkemiz ekonomisine katkı sağlanması ve limanların günümüz teknolojisine uygun ve bulundukları bölgedeki ihtiyaçları karşılayacak kapasitede işletilmesinin sağlanması amaçlanmaktadır. Önerge ile yapılan tarih değişikliği ile şirketlerin en güncel ciro verileri esas alınarak hesaplama yapılabilmesi amaçlanmaktadır.

➤ Teklifin çerçeve 3 üncü maddesi, kanun tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla redaksiyona tabi tutulmak suretiyle 2 nci madde olarak kabul edilmiştir.

➤ Yeni madde ihdası önergesinin kabulüyle düzenleme metne yeni 3 üncü madde olarak eklenmiştir. Önerenin gerekçesine göre, 2022 yılı içerisinde küresel ekonomide yaşanan olumsuz gelişmeler 2022 yılı Bütçe Kanunu’nda öngörülen makroekonomik göstergeler üzerinde önemli değişikliklere sebep olmuştur. Bu çerçevede oluşan finansman ihtiyacının karşılanması ve Hazine nakit rezervinin güçlü seviyede tutulabilmesi amacıyla sene başında yılı Bütçe Kanunu ile belirlenen net borç kullanım tutarının önerge ile 4749 sayılı Kanuna eklenmesi öngörülen geçici madde ile artırılması hedeflenmektedir.

➤ Teklifin çerçeve 4 üncü maddesi, değişiklikle ve kanun tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla redaksiyona tabi tutulmak suretiyle kabul edilmiştir. Önerenin gerekçesine göre 6491 sayılı Türk Petrol Kanununda üretim kavramı çok geniş bir alanı ifade etmekte olup “üretim” ibaresinin kanun teklifinin amacına uygun olacak nitelikte “sondaj” ibaresi ile değiştirilmesi amaçlanmaktadır.

➤ Teklifin çerçeve 5 inci maddesi, kanun tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla redaksiyona tabi tutulmak suretiyle kabul edilmiştir.

➤ Teklifin 6 ncı maddesi, değişiklikle ve kanun tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla redaksiyona tabi tutulmak suretiyle kabul edilmiştir. Önerenin gerekçesine göre madde kapsamının 1/1/2013 tarihinden öncesini kapsayacak şekilde genişletilmesi amaçlanmaktadır.

➤ Teklifin çerçeve 7 nci maddesi, redaksiyona tabi tutulmak suretiyle kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 8 ve çerçeve 9 uncu maddeleri aynen kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 10 uncu maddesi, redaksiyona tabi tutulmak suretiyle kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 11 ve çerçeve 12 nci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

➤ Teklifin geçici 1 inci maddesi, değişiklikle ve kanun tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla redaksiyona tabi tutulmak suretiyle kabul edilmiştir. Önergenin gerekçesine göre TEDAŞ alacaklarının yapılandırılmış taksitlerinin süresinde ödenmemesi halinde tatbik edilecek müeyyidenin belirlenmesinde, kamu alacaklarına uygulanan gecikme zammının referans alınmak istendiği anlaşılmakla birlikte genel yapılandırma kanunlarında olduğu gibi yine bu müeyyidenin referans alınması ve bu müeyyidenin hesap metodolojisi kullanılarak ödemenin gecikmesinin bedeli olarak geç ödeme zammı kavramına yer verilmesi genel yapılandırma hukuku açısından uygun olacaktır. Bu itibarla, görüşülmekte olan Kanun Teklifinin geçici 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendinde yer alan “6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesine göre hesaplanacak gecikme zammı” ibaresinin “21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 51 inci maddesine göre belirlenen gecikme zammı oranında hesaplanacak geç ödeme zammı” şeklinde değiştirilmesinin; aynı bentte yer alan Kanun ibaresi ile yapılması istenen atfın maddeye olması nedeni ile “bu Kanun hükümlerinden” ibaresinin “bu madde hükümlerinden” şeklinde değiştirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

➤ Yürürlük ve yürütmeye ilişkin 13 ve 14 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Teklifin maddeleri üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasını müteakip Teklifin tümü kabul edilmiştir.

Teklif, yapılan değişiklikler de dikkate alınarak kanunların yapılmasındaki usul ve esaslara uygunluğunun sağlanması amacıyla redaksiyona tabi tutulmuştur.

6. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45’inci maddesi uyarınca, Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere, Gaziantep Milletvekili Mehmet ERDOĞAN, İstanbul Milletvekili İffet POLAT, İstanbul Milletvekili Osman BOYRAZ ile Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Cihat SEZAL özel sözcü olarak seçilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığımıza saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Ziya Altunyaldız</i>	<i>Fahri Çakır</i>	<i>Ahmet Çolakoğlu</i>
Konya	Düzce	Zonguldak
Kâtip	Üye	Üye
<i>İffet Polat</i>	<i>Müzeyyen Şevkin</i>	<i>Ayhan Altıntaş</i>
İstanbul	Adana	Ankara
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Abdurrahman Başkan</i>	<i>Çetin Osman Budak</i>	<i>Şahin Tin</i>
Antalya	Antalya	Denizli
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Yasin Öztürk</i>	<i>Metin Bulut</i>	<i>Mehmet Erdoğan</i>
Denizli	Elâzığ	Gaziantep
(Muhalefet şerhimiz vardır)		(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye <i>Osman Boyraz</i> İstanbul (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>İzzet Ulvi Yöner</i> İstanbul (Son toplantıya katılamadı)	Üye <i>Ali Kenanoğlu</i> İstanbul (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Mehmet Cihat Sezal</i> Kahramanmaraş (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Tahsin Tarhan</i> Kocaeli (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Ahmet Vehbi Bakırhoğlu</i> Manisa (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Semra Kaplan Kıvırcık</i> Manisa	Üye <i>Hacı Özkan</i> Mersin	Üye <i>Fuat Köktaş</i> Samsun
Üye <i>Ömer Öcalan</i> Şanlıurfa (Son toplantıya katılamadı, muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Kadim Durmaz</i> Tokat (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Muazzez Orhan Işık</i> Van (Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhimiz vardır)

MUHALEFET ŞERHİ

GENEL DEĞERLENDİRME

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna Esas Komisyon olarak 10 Aralık 2022 tarihinde havale edilen 2/4780 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin görüşmeleri 14 Aralık 2022 tarihinde saat 13:00’de Halkla İlişkiler Binasında başlamıştır. Ancak toplantıya katılan Vekiller ile STK temsilcileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarının bürokratlarının katılımı için yetersizliğini dile getirmemiz ve yoğun baskımız neticesinde Plan ve Bütçe Komisyonu salonuna alınmıştır.

Teklifin görüşmeleri 14 Aralık 2022 tarihinde başlayıp, 16 Aralık 2022 tarihinde 23 saat, 25 dakika sonunda tamamlanmıştır. Teklif, Komisyonumuza havale edildiği şekliyle 1 yürürlük, 1 yürütme, 1 geçici maddeden müteşkil olmak üzere toplam 15 maddeden oluşmakta ve Teklif ile 8 ayrı Kanunda değişiklik yapılmakta iken Komisyon görüşmeleri sırasında bir madde Teklif metninden çıkartılırken, teklife bir madde eklenmiştir.

- 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu (Geçici 45.madde eklenmesi teklif edilmiş, ancak görüşmeler sırasında bu düzenleme teklif metninden çıkartılmıştır.)
- 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun (Geçici 31.madde eklenmiştir.)
- 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu (Geçici 7.madde eklenmiştir.)
- 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu (madde değişikliği)
- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (Geçici 90 ve 91.maddeler eklenmiştir.)
- 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu (2 maddeye ek düzenleme yapılmış ve 1 madde eklenmiştir.)
- 13/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun (Geçici 5.madde eklenmiştir.)
- 27/6/1989 tarihli 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (Ek 1.madde ve Geçici 1.madde eklenmiştir.)

- 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun *(Teklife komisyon görüşmeleri sırasında sunulan önerge ile Geçici 36.madde eklenmiştir.)*

TBMM'de 21 Ocak 2017 tarihinde ve 16 Nisan 2017'de yapılan referandum ile kabul edilen ve 24 Haziran 2018 seçimlerinden sonra tüm hükümleriyle yürürlüğe giren 6771 sayılı “TC Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile değişik Anayasa madde 88’de;

“Kanun teklif etmeye milletvekilleri yetkilidir.

Kanun tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülme usul ve esasları içtüzükle düzenlenir.”

ve TBMM İçtüzüğü’nün 37 nci maddesi 3 üncü fıkrası birinci cümlesinde *“Başkanlıkça esas komisyon dışında, tali komisyonlara da havale edilmiş olan bir konu bu komisyonlarca on gün içinde sonuçlandırılır.”* denilmektedir.

Gerek İçtüzüğü’nün 23’üncü ve gerek 37’nci maddeler hükmü kapsamında Teklif, Tali Komisyon olarak Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmiştir. Teklifin 1.maddesi her ne kadar maden sahaları ile ilgili olduğu için bir yönüyle komisyonumuzun görev alanına girmekte ise de; doğrudan etkilenecek zeytinlikler söz konusu olduğundan, madde doğrudan Çevre Komisyonunun ihtisası kapsamındadır; ancak bu Komisyon’a tali komisyon olarak havale edilmemiştir. Zeytincilik aynı zamanda tarımla ilgili bir faaliyet olduğu halde Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonuna da havale edilmemiştir. Teklifin 2. maddesi Anayasaya aykırı olmakla birlikte özelleştirme uygulamalarına dair düzenleme içerdiğinden Plan ve Bütçe Komisyonunun ihtisas alanına girmektedir. Benzer şekilde özellikle 3, 5, 6. maddeler ile görüşmeler sırasında teklife 12’nci madde olarak eklenen düzenleme, Plan ve Bütçe Komisyonunun görüşmesi gereken asli konulardır. Teklifin 4, 11 ve 12’nci maddeleri ise, doğrudan çalışma hayatı ile ilgili düzenlemeler içermekte olup Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun uzmanlığındadır. Teklifin 10 uncu maddesi ise, Adalet Komisyonunun doğrudan uzmanlığı alanına girdiği halde, bu komisyona da görüşülmek üzere havale edilmemiştir. Teklif ilgili komisyonların görüşü alınmak üzere anılan komisyonlara sunulması yönündeki önergemiz de değerlendirmeye alınmayarak, tali ve ilgili komisyonlarda görüşülmeksizin, haliyle tali ve ilgili komisyonlar tarafından Komisyonumuza görüşleri sunulmaksızın, Komisyonumuzda doğrudan görüşülmüştür.

Komisyonumuz görüşmelerine katılan Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu üyesi milletvekillerimiz, komisyon Başkanının kendilerine herhangi bir bildirimde bulunmaksızın vakitsizlik nedeniyle Komisyonlarında teklifin görüşülmeyeceğine dair bir yazıyı sunduğunu belgeleyerek Komisyonumuzun dikkatine sunmuştur.

Bu durum, Yasama sürecinin nitelikli bir şekilde işlememesine neden olmaktadır. Zira Kanun Tekliflerinin uzmanlıkları yönünden tali komisyonlarda ele alınmaması neredeyse bir gelenek haline gelmiş ve tali komisyonlar adeta işlevsizleştirilmiştir.

Tüm dünyada daha iyi karar alma konusundaki çabalar sürekli olarak artarken, bu amaçla çeşitli mekanizmalar da geliştirilmektedir. Yapılan düzenlemelerin pek çok alana tesir ettiği de dikkate alınarak hem mevcut düzenlemelerin gözden geçirilmesi hem de yeni yapılacak düzenlemeler için maliyet-fayda-etki analizlerinin yapılması büyük önem taşımaktadır. Yapılacak düzenlemelerin getireceği olumlu-olumsuz sonuçlar ve toplum tarafından nasıl karşılanıp tekliflere nasıl cevap verileceği yasama organları ve karar vericiler için de öncelikli konular arasında yer almalıdır. Bu kapsamda, düzenlemenin bütçeye, mevzuata, sosyal, ekonomik ve ticarî hayata, çevreye ve ilgili kesimlere etkilerinin ne olacağını göstermek üzere hazırlanan düzenleyici etki analizleri önemli rehber niteliğindedir. Ancak yasama sürecinde bu ön hazırlık aşaması da özellikle 2017 Anayasa değişiklikleri sonrasında ortaya çıkan Parti Başkanlığı Yoluyla Devlet Başkanlığı ve Yürütme (PBDBY) uygulanmaya başladığı dönemle birlikte adeta unutulmuş ve rafa kaldırılmıştır. Tekliflerin düzenleyici etki analizleri yapılmamakta ve görüşmeler sırasında değerlendirilmemektedir. Bu da yasama sürecini sakatlamaktadır.

Nitekim bu Teklifin 4 ayrı maddesinde yapılan düzenlemelerin bütçeye yansımalarına dair etki analizinin sonuçları değerlendirilmemiştir. Bu hususun eksikliğine Komisyonunda dikkat çekilmiştir.

ANAYASA’YA UYGUNLUK İNCELEMESİ YAPILMAMIŞTIR

2/4780 esas sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu görüşmelerinde İhtüzük madde 38 uyarınca Anayasa’ya uygunluk incelemesi yapılmamıştır. Komisyon, 14 Aralık 2022 tarihli dilekçemizle Komisyon Başkanlığına sunmuş olduğumuz Anayasaya uygunluk denetimi yapılmasına yönelik önergemize dair herhangi bir oylama yapmaksızın ve muhalefet şerhinin ekinde

Komisyon Başkanlığına arz ettiğimiz aşağıda sunmuş olduğumuz Anayasaya aykırılık tetkikimizi değerlendirmeye almaksızın görüşmelere geçerek birden çok Anayasaya aykırı madde barındıran teklifin görüşmelerinde İttüzük kapsamında üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirmemiştir.

TBMM SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU BAŞKANLIĞI'NA

Konu: Anayasa'ya aykırılık tetkiki

İnceleme Konusu: 2/4780 esas sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi

Hukuki Dayanak: “Anayasaya uygunluğun incelenmesi” (TBMM İttüzüğü, madde 38):

“Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler.

Bir komisyon, bir teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.”

Bu hüküm, ilki usul, diğeri içerik olmak üzere iki ön koşul öngörmektedir.

Usul, zamana ilişkin; içerik ise, incelemeye ilişkindir.

“İlk önce”, yasa önerisi üzerine görüşme başlamadan Anayasa'ya uygunluk değerlendirmesinin yapılması gerekir.

Değerlendirme, inceleme (tetkik) şeklinde ve gerekçeli olarak yapıldığından yazılı olarak sunulmaktadır.

Burada, İttüzük madde 38'in öngördüğü “Anayasanın metin ve ruhuna aykırılık” incelemesi uyarınca, Anayasa'ya açıkça aykırı olan düzenlemelere değinilecektir. Yasa teklifindeki hükümlerin çoğu, Anayasa'ya çok yönlü olarak aykırı bulunmaktadır. Söz konusu Anayasa'ya aykırılıkları ortaya koymak amacıyla; İttüzük çerçevesinde ön sorun tanımlandıktan sonra, yürürlükteki Anayasa'nın ekosistem açısından ne şekilde okunması gerekliliği belirtilecek ve son olarak, aktarılan ön bilgilerin ışığında, Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ndeki Anayasa'ya aykırılıklar gösterilecektir.

I. ÖN SORUN:

2/4780 esas sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, doğrudan doğruya Türkiye ekosisteminin geleceğini ilgilendiren bir “torba” teklif metnidir. Teklif metni Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu'na asıl komisyon olarak sunulmuş olsa da; teklifte gerçekte Çevre Komisyonu'nun görev alanına giren maddeler olduğu gibi,

Anayasa Mahkemesi’nin ve Danıştay’ın Anayasa’ya aykırılık gerekçesiyle iptal ettiği maddeler de yer aldığı için, teklifin özellikle ilgili maddelerinin Anayasa Komisyonu’na da sunulması gerekir. Bu nedenle, teklifin görüşüleceği komisyon(lar) belirlenirken ve komisyon görüşmeleri esnasında; Anayasa’nın çevreyi koruyan hükümlerinin, AYM kararlarının bağlayıcılığını düzenleyen maddelerin ve ilgili yargı kararlarının dikkate alınması bir zorunluluktur. Bu itibarla, Anayasa’nın 56. ve 169. maddelerinde yer alan çevreyi korumaya ilişkin hükümler ve yine Anayasa madde 36., 138. ve 153/son maddelerinde düzenlenen adil yargılanma hakkı, yargı bağımsızlığı ve mahkeme kararlarının bağlayıcılığı ile AYM kararlarının bağlayıcılığına ilişkin amir hükümler sebebi ile ve Anayasa Komisyonu ve Çevre Komisyonu’nda görüşülmemiş olan kanun teklifi, komisyonların uzmanlık ilkelerini de ihlal ettiğinden; söz konusu teklif TBMM İçtüzük hükümlerine aykırıdır ve geri çekilmelidir.

II. TÜRKİYE EKOSİSTEMİNİN KORUNMASI, ANAYASA GEREĞİDİR

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası, kıyılardan ormanlara kadar çevreyi doğrudan veya dolaylı olarak koruyucu çok sayıda madde öngörmektedir. Anayasa’nın değişik kısım ve bölümlerine serpiştirilmiş maddeler, **çevresel ve ülkesel anayasal düzenlemeler** olarak da adlandırılabilir.

1. Ülkesel Düzenlemeler Kamu Yararındandır

“Kamu yararı”, anayasal bir kavram olarak Türkiye Cumhuriyeti’nin ülke ögesine ilişkin bileşenleri düzenleyen ve koruyan maddelerin ana başlığı olarak kullanılmıştır. Çevre hakkı, kamu yararı olarak nitelenen değer ve varlıkları koruma işleviyle gelecek kuşakların hakkıdır.

a) Nitelikli ülke için anayasal temeller

Çevre sözcüğü en başta Anayasa madde 56’yı akla getirirse de, çevre hakkı, dayanağını genel olarak ve en geniş anlamında bütün yeryüzü parçası (veya Türkiye Devleti’nin toprak ögesi) olarak ülkeye yollama yapan maddelerde bulur. Bunlar, kentsel ekolojik dengeden ormanların korunmasına ilişkin maddelere kadar uzanır. Bunlar, aslında “nitelikli bir ülke” için anayasal düzlemde öngörülen güvenceler olup kısaca şöyle somutlaştırılabilir:

-“**Türkiye ülkesi**”, genel çerçeve olarak öne çıkmaktadır. “Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür” temel normu (md.3) ile vurgulanan, yalnızca ülkesel bütünlük olmayıp, “bütün ülke”dir. Benzer şekilde madde 5’teki “ülkenin bölünmezliği”, nitelikli bütün ülke olarak yorumlanmak gerekir.

- Kıyılardan yararlanma, toprak mülkiyeti, tarım ve hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması (md.43-45), “kamu yararı” başlığı altında toplanmıştır.

-Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması: Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar; bu amaçla düzenleyici ve teşvik edici tedbirleri alır (md.63).

-**Doğal kaynaklar**: Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır (md.168).

-Ormanlar: Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır (md.169). Bu hüküm, orman ekosistemi için yasama yetkisinin asliliği ve genelliği ilkeleri ile siyasal ifade özgürlüğüne oldukça ciddi sınırlamalar getirmiş bulunuyor.

-Planlama: Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayii ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilatı kurmak Devletin görevidir (md.166).

-Kentsel kamu düzeni: Yerleşme hürriyeti, “sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak” amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir. Devlet, konut ihtiyacını gidermede, “şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama” faaliyetinde bulunur (md.23 ve 57).

Görüldüğü üzere Anayasa, aktarılan farklı hükümleriyle **kırsal-kentsel ve kültürel çevre üçlüsünde bütünsel çevresel bakış** lehine yorum için gerekli öğeleri içermektedir.

b) “Sağlık hakkı” ve “çevre hakkı” gerekleri

1982 Anayasasının “sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması” kenar başlıklı 56. maddesine göre;

“Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini geliştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimdeki sağlık ve sosyal yardım kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.”

Sağlık hakkı ile çevre hakkı arasında doğrudan ve sıkı bir ilişki vardır. Buna karşılık 56. madde, “çevre hakkı” kavramı yerine tanımını ile yetinmektedir. Sağlık hakkı ile ilgili devletin ödevlerini belirtmekte; ancak bu konuda da tanım vermekten kaçınmaktadır.

2. Anayasal yükümlülükler ve ölçütler

Anayasada çevre hakkı güvenceleri, kurumsal, normatif ve usule ilişkin haklar olmak üzere üç başlık altında ele alınabilir:

- Olumlu yükümlülükler bakımından,
- Hak ve özgürlük ölçütleri,
- Usule ilişkin haklar.

a) Üçlü yükümlülük: önlemek/korumak/geliştirmek

Devletin çevre kirliliğini önleme, çevreyi koruma ve geliştirme ödevi (md.56), aslında Türkiye Cumhuriyeti’nin insan hakları karşısındaki üçlü yükümlülüğüne denk düşmektedir: saygı göstermek, korumak ve geliştirmek (md.2 ve 5).

- **“ÖNLEMEN”**: Madde 56 gereğince, “çevre kirlenmesini önlemek”, Devletin doğrudan ve öncelikli yükümlülüğüdür. Çevreyi bozan veya çevre üzerinde olumsuz etkilere yol açma riski bulunan faaliyetler (planlama, ilgili kararlar ve uygulamaya koyma), çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) raporuna tabidir. Gerçekleştirmeyi planladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler bir **“Çevresel Etki Değerlendirme Raporu”** hazırlarlar: Bu raporda çevreye yapılabilecek tüm etkiler göz önünde bulundurularak çevre kirlenmesine neden olabilecek atık ve artıkların ne şekilde zararsız hale getirilebileceği ve bu hususta alınacak önlemler belirtilir. ÇED uygulaması ve etkililik derecesi, ister özel sektör ister kamu sektörü olsun, Devletin önleme yükümlülüğünü yerine getirme aracıdır.

ÇED, önleme yükümlülüğünü yerine getirmenin tek aracı değildir. Bu süreçte planlama etkinlikleri öne çıkmaktadır. Anayasal düzlemde bunun çok sayıda araçları bulunmaktadır. Bu bakımdan, plan belgeleri hukuken bağlayıcı düzenlemeler olarak işlem görmelidir.

Öte yandan, Devletin temel amaç ve görevleri bağlamında daha genel bir yükümlülük ilkesi de kayda değer: “Ülkenin bölünmezliğini sağlamak ve insan haklarını geliştirmek”, ülkeye ve topluma ilişkin olmak üzere ikili yükümlülüğü ortaya koymaktadır (md.5).

- **“KORUMAK”**: Madde 56 gereğince, “çevre sağlığını korumak”, Devletin, yurttaşların ve yatırımcıların ödevidir. Devletin koruma yükümlülüğü, çevre sağlığı ile sınırlı olmayıp, uyumlu ve dengeli bir çevre koruması, “tarihsel, kültürel ve doğal mirası” da içermektedir. Kuşkusuz, kıyılar, tarım arazileri, yaylalar, meralar, otlak ve kışlaklar ile doğal kaynaklar ve ormanlar da, “koruma yükümlülüğü” kapsamında yer alır.

Çok yönlü koruma ödev ve yükümlülükleri, devletin doğrudan faaliyetlerine ilişkin olduğu gibi, özel sektör açısından da geçerlidir: ilgili devlet organları gerekli düzenlemeleri yapar; ilgili kuruluşların etkinliklerini düzenleme çerçevesinde yerine getirip getirmediğini denetler ve kuralları ihlal edenlere yaptırım uygular. Ne var ki kamu makamları, bu üçlü yükümlülüklerini gereğince yerine getirmedikleri için, Türkiye çevresi, koruma bir yana sürekli yağmalanır bir hale gelmiş bulunuyor.

Yurttaşlara gelince; madde 56 gereği “koruma yükümlülüğü” muhatabı olmanın ötesinde, hak ve özgürlükler öznesi olmaktan kaynaklı genel bir yükümlülükle karşı karşıya bulunmaktadır: “Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder” şeklindeki düzenleme (md.12/2) gereği, ödev ve sorumluluklar, sadece toplumsal ilişkilerde değil, doğal ortamların korunması bakımından da geçerlidir.

- **“GELİŞTİRMEK”**: “Çevreyi geliştirmek”, devletin ve yurttaşların ödevidir. Madde 56’nın Devlet için öngördüğü **geliştirme yükümlülüğü**, genel dayanağını madde 5’te bulmaktadır: “... kişinin hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.” Çevre hakkının öznesi de “herkes” olarak belirlendiğine göre, Devletin bu genel yükümlülüğü çevre hakkını da kapsamına alır.

Önlemek, korumak ve geliştirmek biçimindeki üç aşamalı yükümlülük, Devlet adına işlem ve eylem tesis eden kamu makamları için olduğu kadar, onların denetimi altında faaliyette bulunan girişimciler ve yurttaşlar açısından da geçerlidir. Anayasa madde 12, yatay ilişkiler bakımından söz konusu yükümlülüğü pekiştirmektedir. Kuşkusuz ödev-hak ikilemi, çevre kirliliğinin önlenmesi, ülkenin doğal dokusunun korunması ve çevrenin geliştirilmesi konusunda bireyin konumunu güçlendirdiği gibi, sivil toplum örgütlerinin girişimleri için de güçlü bir anayasal temel sağlamaktadır. Böyle bir anayasal dayanak, yurttaşlara ve sivil toplum örgütlerine, doğayı tahrip edici etkinliklere doğrudan müdahale hakkını verir; bu müdahale karşısında kolluk güçleri, “kamu düzeni” adına zor kullanamazlar. Zira yurttaşların sahiplendiği yaşam alanları,, “**çevresel kamu düzeni**” anlamında nitelikli bir ülkedir. Bu bakımdan kamu yararı, toplum yararının ötesine geçen ve -gelecek kuşaklar dahil- ülkesel yararı da kapsamına alan üst bir kavramdır. Sonuç olarak Devletin bu üçlü yükümlülüğü, ÇED ve ihtiyat ilkesini etkili bir biçimde uygulamaya geçirmeye elverişli bir anayasal zemin oluşturmaktadır.

b) Hak ve özgürlüklere ilişkin genel güvence ölçütleri, ekosistem için de geçerlidir.

-Hak ve özgürlük güvence ölçütleri: *“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”* (md.13).

Bu ölçütler, anayasal hak ve özgürlükler bütünü için geçerli olduğundan, çevre hakkı için de güvence niteliği taşır. Genel ölçütler, çevre ve doğa ile ilgili (ülkesel) haklar için kullanılırken bu hakkın özellikleri de dikkate alınarak özgül bağlantılar kurulmalıdır. Bu nedenle, çevreye ilişkin düzenlemeler sırasında, bunların çevre hakkının özüne dokunup dokunmadığı, ölçülü olup olmadığı, demokratik toplum ve çevre hakkı arasındaki ilişki kadar, ekolojik dengeyi zedelemeyeceği de sorgulanmalıdır.

Bu bakımdan, **Anayasa’da ekosistemi niteleyen kavramlar, madde 13 testinden geçirilmeli**; özellikle, çevre üzerinde bozucu etki yaratan faaliyetlerin, çevresel denge ve uyum bakımından ölçülü olup olmadığı ve hakkın özüne dokunup dokunmadığı irdelenmelidir. Madde 56 bakımından, yaşam hakkının, “sağlıklı ve dengeli çevre” bağlamında ihlal edilip edilmediği de araştırılmalıdır.

“Denge ve sağlık” kavramları, beşeri varlığı aşan türler olarak hayvan (fauna) ve bitkileri (flora) de kapsamına alır.

Öte yandan, anayasal hak ve özgürlükler kötüye kullanılamaz ve kamu düzeni kaydı, belli hak ve özgürlükler için sınırlama nedeni oluşturur. Kamu düzeni genel kaydı, amaçsal bir yorumla, “çevresel kamu düzeni”ni de kapsamına alır. Bunla birlikte çevre koruması, genel bir sınırlama nedeni olarak görülebilir. Bütün anayasal hak ve özgürlükler, “çevreyi korumak” amacıyla sınırlanır.

“Ekolojik bakımdan dengeli, uyumlu ve sağlıklı” anayasal çevre kayıtlarında yer alan bu kavramları, çevre hakkını pekiştirici yönde anlamlandırmak önem taşımaktadır. Bu bakımdan, 1982 Anayasası madde

56'da yer alan “sağlıklı ve dengeli çevre” kavramı, güvence ölçütü olarak nitelendirilebilir.

c) Usule ilişkin anayasal haklar da çevre hakkına uygulanır

Devletin önleme, koruma ve geliştirme yükümlülüğünü etkili kılmaya yönelik anayasal düzenlemeleri öne çıkarmak gerekir. Anayasanın 2. maddesinde Cumhuriyetin nitelikleri olarak “hukuk devleti” ve “demokratik devlet” ilkeleri, çevresel düzenlemelerin genel ölçütleri olarak uygulanmalıdır. Bunların başında hukuki güvenlik ilkesi geldiğinden, çevre ile ilgili yasal düzenlemeler için de sıkça başvurlan torba kanun uygulaması, hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Çevre mevzuatında ve özellikle ÇED yönetmeliği istikrarı, yasa önerilerinin ise, ÇED Raporu eşliğinde sunulması esastır.

Keza demokratik devlet ilkesinin gerekleri arasında, çevre koruma alanında büyük önem taşıyan **katılımcılık** da yer alır. Bu nedenle, çevreye ilişkin normatif düzenlemeler, çevresel demokrasinin temel gereklerini yansıtmalıdır.

Öte yandan, “*Türkiye Devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür*” hükmü (md.3), ülke bütünlüğünün **niteliksel** olarak da korunması gereğini içerir şekilde yorumlanmalıdır.

Çevreyi korumada kullanılabilecek en önemli düzenleme, Devletin temel amaç ve görevlerine ilişkin 5. maddedir. **Devlet, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlama ve insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlama yükümlülüğünü, ancak bütünlüğünü güvence altına aldığı nitelikli bir ülkede yerine getirebilir.**

Yasama yetkisinin devredilmezliği kuralı (md.7) da, **çevresel ihlallerin yoğun olarak kaynaklandığı yürütme organının çevre alanını düzenleme yetkisini daraltmaktadır.** Ne var ki, madde 169, ormanları koruma amacıyla, yasama yetkisinin asililik ve genellik ilkeleri için de sınırlamalar öngörmektedir.

Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü kuralı (md.11), anayasal düzeyde tanınan ve güvencelenen çevre hakkı açısından koruyucu işlev görür.

Kişî hakları ve ödevleri bölümünde düzenlenen yaşama hakkı (md. 17), özel ve ailevi hayata saygı hakkı (md. 20), mülkiyet hakkı (md. 35), çevre hakkını korumak için dayanak alınabilecek hükümlerdir.

Hak arama özgürlüğü (md.36) ve özellikle çevreye ilişkin yargı kararlarına uyulması gereği için mahkemelerin bağımsızlığına ilişkin 138. madde hükmü, “**çevresel adalet**” (ekolojik adalet) hizmetindeki anayasal güvencelerdir.

Hak ve özgürlüklere ilişkin Anayasa maddeleri, fikir-hareket ve toplu eylem zincirinde çevre hakkı hizmetine konulmaya elverişlidir. Ülkenin doğal, kültürel ve tarihsel mirasını zedeleyen ve yağmalayan düzenleme ve uygulamalara yöneltilen eleştiriler, düşünce ve ifade özgürlüğünden en geniş biçimde yararlanır (md.25-26, 28 vd.). Bu amaçla yurttaşlar, seyahat özgürlüklerini bireysel ve toplu olarak “kamu yararı” ereğinde kamu makamlarının müdahalesi olmadan kullanırlar (md.23). Yine toplanma ve gösteri özgürlükleri ile dernekleşme hakları (md.33 ve 34), üstün kamu yararı ereğinde çevresel değerlerin korunmasına yönlendirilir. Özetle, Anayasa’nın

güvence altına aldığı düşünce, toplu eylem ve örgütlenme özgürlükleri, çevre hakkı hizmetinde güçlü bir korumadan yararlanırlar.

3- Anayasal yorum ilkeleri, çevre lehine seferber edilmelidir

1982 Anayasası, genel olarak hak ve özgürlükler lehine uygulama yönünde ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ışığında yorumlanmalıdır. Hepsi birlikte, geriye götürülemezlik ilkesinin önemini ortaya koyar.

a) Anayasal yorumun boyutları

Anayasa'yı özgürlükler lehine yorum ilkesi, ülkesel haklar için de geçerlidir.

Anayasa'nın değişiklikler yoluyla başkalaşımı (*metamorfoz*) da, yorum çalışmalarının önemini arttırmaktadır. 1982 Anayasası, 1987'den başlayan ve 2010'a kadar devam eden revizyonlar sonucunda, özellikle hak ve özgürlükler lehine kayda değer değişimler geçirdi ve bütün olarak başkalaştı. Başkalaşım, değiştirilen maddelerle sınırlı olmayıp Anayasa bütününe etkileyecek boyutlardadır. Sınırlama kayıtlarını kaldırarak daha çok güvence ölçütlerini öngören madde 13, yukarıda değinildiği üzere başkalaşımın başat hükmüdür.

Bu çerçevede *yasallık-nedensellik* ve *Anayasa'ya saygı* kayıtları, çevresel haklara içkin kamu yararı ışığında uygulanmalıdır:

- Yasa kaydı: Çevre hakkı ancak "yasa" ile sınırlanabilir.
- Anayasal nedensellik ilkesi: Çevre hakkı için her hangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiştir.
- Anayasa'ya saygı: **Çevre hakkına ilişkin düzenlemeler, Anayasa'nın sözüne ve özüne uygun olmalıdır.**

Dörtlü güvence ölçütünün çevreye uyarlanmasında da *kamu yararı* ve *ülkenin bütünlüğü* kavramları öne çıkarılmalıdır:

- **Demokratik toplum:** Çevre alanında kullanılan düşünce ve örgütlenme özgürlükleri, demokratik toplum kavramının **gelecek kuşakların "güvenli bir çevrede yaşama hakkı"**nı da gözetecek güçlü bir korumadan yararlanmalıdır.

- **Ölçülülük:** ülkesel haklar bakımından, insan – çevre ilişkisinde, "*çevre insana değil, insan çevreye tabi*" ilkesi doğrultusunda, çevreye yönelik müdahaleler, ölçülü (makul) olmalıdır.

- **Hakkın özü:** her ne olursa olsun, sınırlamalar, hak ve özgürlüklerin özüne dokunmamalıdır. Ekosistem bileşenlerinin yansıttığı çevre hakkının özü nasıl zedelenir?

Kısaca, flora+fauna+homo sapiens arasındaki denge, (yaşamın başlıca bileşenleri olarak) bozulduğu zaman özüne dokunmuş demektir. Bir ormanlık alanda yapılacak maden istihracı, ilgili ormandaki "yaşam bileşenleri" olarak üçlü ilişki dengesi (ekosistem) bozulacaksa, çevre hakkı özüne dokunulmuş demektir.

Bu çerçevede yasal düzenlemelerde;

- Sınırlama kayıtları elden geldiğince dar,
- Güvence kayıtları ise, geniş yorumlanmalıdır.

Bu bakımdan, “yasa” kaydı, şöyle anlaşılmalıdır: nitelik olarak; **çevre ve doğaya ilişkin yasal düzenlemeler, “açık, öngörülebilir ve ulaşılabilir”** olmalıdır. Torba yasa düzenlemesi, çevre mevzuatının saydamlığı bakımından daha baştan, çevresel hakları ve üstün kamu yararını zedeleyici olduğu için sakattır.

Bu gözlemler, çevresel anayasa hukukunun sadece Anayasa’da yazılı olan kurallardan oluşmadığını, onların yorumu ve uygulanması ile birlikte bir bütün oluşturduğunu gösterir.

b) Uluslararası hukukun etkisi

Çevre hakkına ilişkin uluslararası andlaşmalar, Anayasa madde 90/son gereği, uygun bulma kanunu ile ulusal hukukun bir parçası haline gelir: *“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir”*.

Benzer şekilde, *“hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır”* kaydı, çevresel haklar alanında da geçerlidir.

Fakat bunların ötesinde, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi (İHAM) kararlarına göre çevre hakkı konusunda Türkiye’nin henüz taraf olmadığı uluslararası belgeler de denetim ölçütü olarak kullanılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, İHAM içtihatlarına paralel bir biçimde örneğin Türkiye’nin taraf olmadığı Aarhus Sözleşmesi hükümlerini denetiminde kullanmaya başlamıştır.

Görüldüğü üzere, çevresel anayasa hukuku, üç yelpazelidir:

- Anayasa ve maddeleri ile bunların yorumlanması,
- Türkiye’nin yasa ile ulusal hukuka dahil ettiği uluslararası sözleşmeler,
- henüz onaylanmamış olan çevre korumasına ilişkin büyük uluslararası sözleşmeler.

c) Geriye götürülemezlik ilkesinin anayasal anlamı

Anayasa’nın çevreye ilişkin ve genel ilkelerinin özgürlükler lehine yorumu, geriye götürülemezlik ilkesi bakımından vazgeçilmezdir. İki nedenle;

İlki, çevre ve doğa hakları kazanımlarını yürürlükteki anayasal düzende en ileri eşige taşımak suretiyle, ekolojik dengesi korunmuş bir ülkede nitelikli bir yaşam inşa etmek için.

İkincisi ise, geleceğe yönelik olarak, asgari eşığı saptamak için: Güncel mirasın bilinmesi çok değerli; çünkü, *“geriye götürülemezlik ilkesi”* (le principe de non-régression), sadece yasal düzenlemeler bakımından değil, anayasa değişiklikleri için de geçerlidir. Buna göre, yürürlükteki düzenlemenin gerisine düşen bir düzenleme yapılamaz. Çevre hukukunda bu ilke, özellikle gelecek kuşakların yararı bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle 1982 Anayasasında özellikle hak ve özgürlükler konusunda yapılan iyileştirmeler, çevresel hak güvencelerini de pekiştirmiş olup, bunların 2017 Anayasa değişiklikleri sonucu ortaya çıkan uygulamalarla geriye götürülemeyeceğini vurgulamak gerekir.

Geriye götürülemezlik ilkesi, Türkiye’nin de bir parçası olduğu uluslararası çevre hukukunda da tanınmış bir ilkedir. RIO+20, bunun tipik örneğidir. Burada (özellikle 19 ve 22. paragraflar), Devletlerin, bölgesel, ulusal,

ulusal altı ve yerel ölçekte yükümlülük altına girdikleri “ortak gelecek” üzerine uygulama gerekleri ile sürdürülebilir gelişme yolunda gerçekleştirdikleri ilerlemeler olarak kabul ettikleri mevzuat, oluşturdıkları kurumlar ve uluslararası anlaşmalar öne çıkar.

Böylece, amacı hep çevre niteliğini “iyileştirmek” olan ve haliyle geriye götürücü işlem ve eylemlerden kaçınmayı gerekli kılan çevre hukukunun bir hedefe yönelme özelliği tanınmış oluyor (...). RIO+20 belgesine göre, “1992 Konferansında kabul edilen yükümlülüklerden geri dönülmemesi esastır.”

Geriye götürülemezlik, 1992’de Rio’da kabul edilen üç anlaşmaya uygulanır: Rio Bildirgesi, Ajanda 21 ve Ormanlar Üzerine Bildirge.

Bütünsel çevresel bakış (kırsal çevre, kentsel çevre ve kültürel çevre birlikteliğinde), Türkiye ülkesidir. “Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür” şeklindeki temel Anayasa normu (md.3), yeryüzü parçası olarak ülkenin doğal, tarihsel ve kültürel değerlerinin azaltılmasını, zedelenmesini ve yok edilmesini yasaklayan bir hüküm olarak anlaşılmalıdır.

“Bölünmez bütünlük”, Anayasa’nın sonraki maddelerinde Devletin yükümlülükleri arasında düzenlenmiştir: “ülkenin bölünmezliğini” korumak, Devletin temel amaç ve görevi (md.5) olup, bu yükümlülük sadece siyasal anlamda değil, doğal ve ekolojik denge açısından da anlaşılmalıdır.

III. ELEKTRİK PİYASASI KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA VE 375 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ’NDEKİ ANAYASA’YA AYKIRILIKLAR

10 Aralık 2022 tarihinde Meclis’e sunulan yürürlük ve yürütme maddeleriyle on dört maddelik 2/4780 esas sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi; TBMM Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu’na sevk edilmiştir.

Türkiye ekosistemini ciddi şekilde tahrip etme riski taşıyan ve daha önce bu sakıncalar sebebiyle AYM ve Danıştay tarafından iptal edilen madde önerileri içeren bu teklifin Yasa Çevresel Etki Değerlendirmesi (YÇED) ve Yasa Etki Analizi yer almamaktadır. Yasama ciddiyetinden uzak ve eksik bu yasa teklifinin doğurabileceği sonuçlar teklif ile birlikte sunulmalıydı. Yasa teklifi ekinde olması gerek bu raporlar, önerinin nesnel kriterlerle tartışılabilmesi açısından gereklidir.

Teklifin maddelerine ilişkin ise özellikle şu beş düzenleme, Anayasa’ya aykırıdır:

- Zeytinlik alanlarda madencilik faaliyeti yürütülmesine olanak taşıyan ve Danıştay tarafından iptal edilen yönetmelikte düzenlenen konuya ilişkin madde 1,
- Daha önce 7350 sayılı yasa ile düzenlenmiş ve AYM tarafından iptal edilen limanların 49 yıla kadar özelleştirme adı altında yandaşlara ihalesiz olarak peşkeş çekilmesini düzenleyen madde 2,
- OHAL mağduriyetlerini sürdürecektir olan madde 10.

- Hizmet işkolunda sendikalı olabilecek memur sayısının yüzde 2'sinden az üyeye sahip sendikaların üyelerinin toplu sözleşme ikramiyesi hakkını alan madde 11 ve 12.

Bu beş maddeyi kısaca ele alacak olursak;

Teklifin 1'inci Maddesi: Teklifin birinci maddesi; AKP-MHP ittifakının çevresel tahribat yaratma sistematığına eklenilmek istenen son halkayı oluşturmaktadır. 7174 sayılı Kapadokya Alanı Hakkında Kanun'dan Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifi'ne; bu iki partinin flora ve faunaya düşman rant heveslerinin tezahürü olan kanun, CBK, yönetmelik, Cumhurbaşkanı kararları ve idari uygulamalarına her yeni gün bir yenisi eklenmektedir. İktidar tarafından ekosistem kıyımı ve çevre talanını kitabına uydurmak için sıklıkla çevresel etki değerlendirmesi etkisizleştirmekte ya da kaldırılmakta, mahkeme kararlarına uyulmamakta, kanunla düzenlenmesi gereken temel konuların düzenlenmesi yönetmeliğe terk edilmekte ve kolektif karar mekanizmalarının yok edilmesi sonucunda -örneğin var olan orman alanlarının orman alanı olmaktan çıkarılmasına dair Cumhurbaşkanı kararlarında olduğu gibi- çevrenin korunması tek kişinin lütfuna terk edilmektedir. Teklif maddesiyle zeytinlik alanların madencilik faaliyetlerine açılması amaçlanırken; iktidar, bir kez daha çevrenin korunması gereğini kirli bir akçasal hırsa kurban etmektedir. AKP iktidarının yıllardır süren yolsuzluk ve israf ekonomisinin ülkeyi içine düşürdüğü kriz ortamında ve yaklaşan seçimler öncesi iktidarın kovaladığı ekonomik makyajlamayı finanse edebilmek için, bir kez daha doğamız katledilmek istenmektedir.

Zeytinlik alanların madencilik faaliyetlerine açılmasına ilişkin yönetmelik Danıştay tarafından iptal edilmişti. Bu konu, Anayasa'nın 138'inci maddesinde düzenlenen mahkeme kararlarının bağlayıcılığı hükmüne açıkça aykırı bir şekilde, bu yasa teklifi ile getirildi.

Oysaki bu öneri zeytinlik alanları yok edecek olabilmesi itibari ile Anayasa'nın, tarımsal alanların amaç dışı kullanımı engellemeye de yönelik 45'inci maddesinin de açık ihlalidir. Ülkenin doğal varlıklarını rant kurban eden bu düzenleme, aynı zamanda yeşil alan niteliğinde olan zeytinlikleri yok ederek, çevresel zararları ve kırsal yaşam alanlarının yok olması riskini de beraberinde getirecektir. Teklif maddesi; aynı zamanda floranın tabii unsurları olan kadim zeytin ağaçlarının yol olmasına yol açacağından, Anayasa'nın 56. maddesinde öngörülen sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama hakkını da ihlal etmektedir.

Anayasa'nın 56. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca devletin görevi çevreyi yok etmek değil, bilakis korumaktır: *"Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir."* Bu itibarla çevreye ilişkin "önleme – koruma – geliştirme" yükümlülüğünün gereği olarak bu maddenin Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) yapılmış olmalıydı.

Yoksulluğun derinleştiği bir ortamda tarımsal üretimi yok edip iş sağlığı ve güvenliğini hiçe sayarak yürütülen madencilik faaliyetleri, kültürel erozyonu da beraberinde getirmektedir. Yine kırsal çevreyi yok ederek, düzenleme – denetleme – yaptırım düzeneği yerine yağma ile büyük katliamların yaşandığı Soma ve Amasra’da olduğu gibi maden işçiliğine ya da göçe zorlama sonucunu doğurmaktadır. Kaz dağlarına, Cerattepe’ye göz koyanlar, bu düzenleme ile binlerce yıllık zeytinlikleri yok etmeyi amaçlamaktadırlar.

Teklifin 2’nci Maddesi: Limanların işletmesinin; özelleştirme adı altında, ihalesiz bir şekilde ve mevcut sözleşmelerin uzatılması usulüyle 49 yıla kadar devrini öngören maddedir. Buna göre; Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları İşletmesi Genel Müdürlüğü’ne ait bazı limanların işletme hakkı verilmesi/devri yöntemiyle özelleştirilmeleri neticesinde imzalanan 49 yıldan az süreli sözleşme sürelerinin, maddede belirtildiği şekilde ve öngörülen koşulların yerine getirilmesiyle başvuruda bulunulması halinde, hakkın başlangıç tarihinden itibaren ve bir defaya mahsus olmak üzere, kırk dokuz yıla kadar uzatılacağı hüküm altına alınmıştır.

Söz konusu düzenleme; 6/1/2022 tarihli ve 7350 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 1. maddesiyle 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun’a eklenen geçici 30. maddeyle aynı doğrultuda bir hükümdür. Oysa anılan 30. madde, Anayasa Mahkemesi’nin geçen Temmuz ayındaki kararıyla (AYM, E.2022/22, K.2022/92, 20/07/2022) iptal edilmiştir.

Cumhur İttifakı ise, kamu yararını hiçe sayarak, Ekim ayında Plan ve Bütçe Komisyonu’na başka bir torba yasa ile limanlara ilişkin yeni bir teklif getirmiş ancak getirilen öneri itirazlarımız üzerine geri çekilmişti. Geri çekilen bu öneriden iki ay sonra ve mahkeme kararından da dört buçuk ay sonra, bu düzenleme, yeni teklifin 2’nci maddesiyle Meclis gündemine getirdi.

Teklifin gerekçesinde, ne AYM kararına ne de daha Ocak ayında çıkarılan 7350 sayılı yasaya atıf var. Konuya ilişkin yasama ve yargı hafızalarını da yok sayan bir teklif metniyle Anayasa’ya aykırı bu teklifte ısrar, açık bir Anayasa suçudur. Milletvekili andının gereği olarak, bu yasa teklifi kesin olarak şekilde reddedilmelidir.

Belirtmek gerekir ki; teklif maddesi Anayasa’ya çifte aykırılık barındırmaktadır. Limanlara ilişkin ilk düzenleme, TBMM Genel Kurulu’nda 6 Ocak 2022 tarihinde kabul edilerek 7350 sayılı Kanunla yürürlüğe girmişti. Cumhuriyet Halk Partisi olarak Kanun’un 1’inci maddesi olan liman özelleştirmelerinde süre uzatımına karşı Anayasa Mahkemesi nezdinde iptal davası açtık ve Anayasa Mahkemesi, oybirliği ile 20 Temmuz 2022 tarihinde aldığı 2022/22 Esas ve 2022/92 Karar sayılı kararıyla maddeyi iptal etti. İptal kararı 2/8/2022 tarihli Resmi Gazete’de yayımlandı. AYM, kararında,

düzenlemenin Anayasa'nın 10., 13. ve 48. maddelerine aykırı olduğu belirtilmiştir. Yasa teklifi ile bu aykırılıkta ısrarın amacı kamu yararı değil; bir avuç yandaş rantını korumak, gelecek kuşakların haklarını görmezden gelmektir. AYM kararında ortaya konulan bu açık Anayasa'ya aykırılığa rağmen aynı ihalesiz süre uzatımını düzenlemekte ısrar etmek ise, Anayasa Mahkemesi'nin 153/son maddesinde düzenlenen AYM kararlarının bağlayıcılığı hükmünün ve Anayasa 138/son maddesinde öngörülen mahkeme kararlarının yasama organını bağladığına dair hükmün ihlalidir. Burada söz konusu olan emredici hükümleri yerine getirmeyip yasaklayıcı hükümleri çğneyerek, bilerek ve isteyerek Anayasa'ya aykırı yasa yapma iradesi ile açık bir Anayasa suçudur.

Seçime aylar kala ve AYM iptal kararının üzerinden daha altı ay geçmeden, Anayasa'nın serbest rekabet ve eşitlik ilkelerine açıkça aykırı olarak, üstelik bu sıra dışı usule başvurulma saikini ortaya koyan herhangi bir kamu yararı bulunmadığı ortadayken getirilen bu teklif maddesi; yakında gerçekleşme ihtimali yüksek olan siyasi münavebe sonrası da güncel iktidar seçkinleriyle onların iş dünyasındaki yandaşlarının ülke kaynaklarını yağmalamaya devam edebilmeleri için yapılmış bir hamle niteliğindedir.

AYM'nin anılan kararındaki iptal sebeplerine ilişkin kısımlar şöyledir:

“28. Kural özelleştirme sözleşmelerindeki süreler sonunda, özelleştirme öncesindeki hukuki statülerini tekrar kazanacak olmaları sebebiyle yeniden özelleştirme uygulamalarının konusu olabilecek limanların, özelleştirme sözleşmelerinin sürelerinin uzatılmasını öngörmek suretiyle mevcut özelleştirme süresi sonrasında da işletme hakkının devamının sağlanmasına, başka bir ifadeyle dolaylı olarak özelleştirilmelerine imkân tanımaktadır. Söz konusu dolaylı özelleştirmeye taraf olabilecekler ise mevcut özelleştirme sözleşmelerinin tarafları ile sınırlandırılmaktadır. İstekli olan başkaca kişilerin bu sürece dâhil olamaması ise özelleştirmede hâkim olması gereken serbest rekabet ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmamakta olup kurala konu limanların gerçek özelleştirme değerlerine ulaşılmasını engelleyebilecek niteliktedir. Nitekim özelleştirme sürelerinin sonunda limanların yeniden özelleştirme uygulamasına konu olması hâlinde 4046 sayılı Kanun'daki şartları taşıyan herkesin rekabet koşulları çerçevesinde özelleştirme sözleşmesine taraf olma imkânı olacakken kuralla bu imkân ortadan kaldırılmaktadır.

29. Bu bağlamda kuralla ulaşılacak istenen meşru amaç ile sözleşme özgürlüğü arasında bulunması gereken makul dengenin gözetilmediği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın orantısız bir sınırlamaya neden olduğu, dolayısıyla anılan özgürlüğe ölçüsüz bir sınırlama getirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

...

36. Kural, ek sözleşme yapma imkânını sadece mevcut özelleştirme sözleşmesi taraflarına tanımak suretiyle öncesinde özelleştirme ihalesini

kaybetmiş olanlar ile özelleştirme usulünün uygulanması hâlinde ek sözleşmeye taraf olabileceklerin bu sözleşmeye taraf olabilmelerini engellemektedir. Anayasa'nın 167. maddesinin gerekçesinde "Bu madde Devlete üç görev yüklemektedir./Birincisi, özel teşebbüsün rekabet koşulları içinde yararlı yönde gelişmesine yardımcı olacaktır. Rekabet koşullarını sağlamanın tabii sonucu ise, buna bağlı olan diğer iki görevdir..." denilmek suretiyle özel teşebbüsler arasında rekabet koşullarının sağlanması gerektiği belirtilmiştir.

37. Bu bağlamda mevcut özelleştirme sözleşmesinin tarafları dışında istekli olan başkaca kişilerin ek sözleşmeye taraf olabilmeye imkânın engellenmesi özelleştirmede hâkim olması gereken serbest rekabet ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmamakta olup kurala konu limanların gerçek özelleştirme değerlerine ulaşılmasını da engelleyebilecek niteliktedir. Ayrıca sözleşmeye konu önceki ihaleyi kaybeden kişilerin sonradan ek sözleşme yapma imkânı sağlanarak sözleşme süresinin uzatılacağını bilmelerinin söz konusu ihalede bulundukları teklifi etkilemeyeceği de söylenemez. Bu itibarla farklı muamelenin ölçsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 10., 13. ve 48. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir."

2/4780 Esas Sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 2. maddesi de, aynı kusurlarla maluldür. Teklif maddesi; ihalesiz süresi uzatımı yoluyla serbest rekabet ve eşitlik ilkelerini aynı şekilde ihlal etmiştir. Teklif maddesinin ek sözleşme bedeline ve bunun ödenmesine ilişkin olarak getirdiği hükümler; anayasal serbest rekabet ve eşitlik ilkelerinin ihlal edildiği gerçekliğini ortadan kaldırmamaktadır. AYM kararı, bu ilkelerin ihlalinin "limanların gerçek özelleştirme değerlerine ulaşılmasını engelleyebilecek nitelikte" olduğunu ifade etmiştir. Sözleşme uzatımında esas alınacak ek sözleşme bedelinin ihalesiz usulle gerçek özelleştirme değerine eriştirilebilmesi yine mümkün değildir ve kanun teklifinin bu açıdan öngördüğü usul, ihale usulünün sağladığı güvenceleri karşılamamaktadır. Öte yandan; kanun teklifi, AYM kararında teşhir edildiği şekliyle eşitlik ilkesi ihlalini aynı şekilde idame ettirmektedir.

AYM kararını yok sayan ve bir anlamda anayasal düzene meydana okumak olan teklif maddesi; Anayasa'nın 10., 13., 48., 138, ve 153. maddelerine aykırıdır.

Teklifin 10'uncu Maddesi: OHAL KHK'lerinin ek listelerine isimlerinin eklenmesi suretiyle binlerce kamu görevlisi görevlerinden uzaklaştırıldı, pasaportları iptal edildi ve tahdit konuldu. Bu kişiler, birçok engelleme ile karşılaştılar. Bu insanların mağduriyetlerini giderebilmeleri için başvurabilecekleri yargı yolu kapatıldığı gibi uzunca bir süre hiçbir mercie de başvuramadılar. OHAL KHK mağdurlarına başvuru yolu olarak, Ocak 2017'de, 685 sayılı OHAL KHK'si ile Olağanüstü Hal İşlemlerini İnceleme Komisyonu kuruldu. Bu Komisyon'un görev süresi iki yıl olarak öngörülüyüştü. Fakat bu

Komisyon altı yıldır görevini sürdürmektedir. Bu teklif maddesiyle 685 sayılı OHAL KHK'sinin aynen kabulü ile yasalaşan 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'a yeni bir madde eklenmesi önerilmektedir.

Mahkemeye erişim hakları kısıtlanan OHAL KHK mağdurlarının adalete erişimini yıllarca engelleyen ve Anayasa dışı bir kurum olan OHALİİK, bu altı yılda adeta Cumhuriyet İttifakının gaz odaları olmuştur. OHALİİK kararlarına karşı ise kumpas yargılamalarından da hatırladığımız üzere “özel yetkili” ünvanlı Ankara İdare Mahkemeleri görevlendirilmiştir. Bu itibarla, mağdur bir kişi, hayatını kapsamlı şekilde etkileyen hukuk dışı bir işleme karşı ancak altı yıl sonra dava açabilme olanağına sahip olabilmektedir. Kanun teklifiyle; kamu görevinden hukuk dışı şekilde çıkarılmaya sebep olan kurumlara, iade konusunda karar vermeleri söyleniyor. Ağaç kabuğu yesinler denilen bu insanların, haklarını araması sürekli olarak engellenmek isteniyor.

Getirilen maddede görev süresi dolan Komisyon'un 7075 sayılı Kanun 2'nci maddesindeki iş ve işlemleri yapabilmesi için ilgili kamu kurumlarına yetki verildiği belirtilmiştir. Fakat bu kamu kurumları aynı zamanda görevden çıkarma işlemlerinde aktif görev almışlardır. OHALİİK'in altı yıllık değerlendirme sürecinde de bu kanunda adı geçen kurumlar, kurum görüşleri sunmuşlardır. Taraf olan kurumlara bu iş ve işlemlerin bırakılması, kamu kurumlarına OHAL yetkisi vermeyi ve hukuksuzluğa yeni bir boyut kazandırmayı amaçlamaktadır. İhtilaflı teklif maddesiyle, çeşitli hak mağduriyetleri yıllardır süren ilgililerin Anayasa'nın 36. maddesinde öngörülen adil yargılanma hakları ihlal edilmektedir.

Teklifin 11 ve 12'nci Maddesi: Hizmet işkolunda sendikali olabilecek memur sayısının yüzde 2'sinden az üyeye sahip sendikaların üyelerinin toplu sözleşme ikramiyesi hakkı ellerinden alınıyor.

Madde 11 ile 375 sayılı KHK'nın, tüm kamu görevlileri sendikalarına üye olanlara toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesine ilişkin ek 4'üncü maddesinde değişiklik yapılması öneriliyor.

Önerilen değişiklikle, halen tüm sendika üyelerinin tümüne üç ayda bir 707 lira olarak ödenen toplu sözleşme ikramiyesinin sadece, ilgili hizmet işkolunda sendikali olabilecek memur sayısının yüzde 2'sini üye kaydeden sendikaların üyelerine verilmesine yönelik düzenleme yapılıyor. Yaklaşık 400 bin kamu çalışanının toplu sözleşme ikramiyesi hakkı ellerinden alınıyor.

Yüzde 2'den daha düşük bir üye oranına sahip sendikaların üyelerine ise üç ayda bir memur maaş katsayısının 750 gösterge rakamıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarda (750 x 0,333603 = 250 TL) toplu sözleşme desteği ödenmesi öngörülmüyor.

Madde 12 ile 375 Sayılı KHK'ya eklenen bir geçici maddeyle teklifle getirilen bu düzenlemenin 2023 yılında da uygulanabilmesinin yolu açılıyor.

Küçük sendikaların üyeleri cezalandırılıyor. Toplu sözleşme ikramiyesi kullanarak iktidara yakın sendikalara avantaj sağlanıyor.

Halen yürürlükte bulunan Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2022 ve 2023 Yıllarını Kapsayan 6'ncı Dönem Toplu İş Sözleşmesinin 23'üncü maddesiyle, yasaya aykırı olarak *"toplu sözleşme ikramiyesinin (üç ayda bir 707 lira) sadece ilgili hizmet kolunda sendika üyesi olabilecek kamu çalışanlarının yüzde 1'inden fazlasını üye kaydetmiş olan sendikaların üyelerine ödenmesine"* yönelik bir madde konulmuştu.

Sendikaların başvurusu üzerine bu maddenin yürürlüğü, Danıştay 12'nci Dairesi tarafından 11 Ocak 2022 tarihinde durdurulmuştu. Mahkemenin bu kararıyla sendika üyesi tüm kamu çalışanlarının toplu sözleşme ikramiyesi almalarının yolu açılmıştı.

Danıştay 12'nci Daire toplu sözleşme ikramiyesiyle ilgili getirilen sınırlamanın yürürlüğün durdurulmasını, *"sendikalar arasında ayrıma yol açılması, açıkça sendikal özgürlüğe bir müdahale oluşturarak sendikaların kuruluş amaçlarının gerçekleştirilmesini önleyici şekilde üye kaybına sebebiyet verecek nitelik taşıdığı gibi, aynı hizmet kolunda çalışıp aynı işi yapan sendika üyesi kamu görevlileri arasında, sadece farklı sendikalara üye olmaları nedeniyle 'toplu sözleşme ikramiyesi ödemesinde' eşitsizlik yaratması suretiyle çalışma barışını da olumsuz yönde etkileyeceğinden, dava konusu düzenlemede mevzuata ve hukuka uygunluk bulunmamaktadır"* gerekçesine dayandırmıştı.

Yürürlüğü durdurulan düzenleme, AKP'ye yakın Memur-Sen'in talebiyle toplu sözleşmeye konulmuştu. Memur-Sen bu yolla üye sayısını artırmayı, kamu çalışanlarının üç ayda bir 707 lira ikramiye almak için küçük sendikalardan ayrılarak Memur-Sen'e üye olmalarını sağlamayı amaçlıyordu.

Kamu Görevlileri Sendikaları ile ilgili Temmuz 2021 ve Temmuz 2022 istatistiklerine göre, Türkiye genelinde sendika üyesi olan memur sayısı yüzde 16 oranında artarken, Memur-Sen'in üye sayısında sadece yüzde 5 oranında artış yaşandı. Aynı dönemde Birleşik Kamu-İş'in üye sayısı yüzde 50, KESK'in üye sayısı yüzde 14, Türkiye Kamu-Sen'in üye sayısı ise yüzde 22,4 oranında arttı. Memur-Sen'in üye sayısının sendikalı kamu görevlileri içerisindeki payı yüzde 58'den yüzde 53'e düşmüştü.

Yapılmak istenen düzenlemeyle, üye barajı yüzde 1'den yüzde 2'ye çıkarılarak Danıştay'ın yürürlüğünü durdurduğu madden bile daha fazla haksızlık ve ayrıma yol açacak bir sistem getirilmek isteniyor.

Temmuz 2022 istatistiklerine göre, 1 milyon 994 bin 845 sendika üyesi kamu görevlisi bulunuyor. Bunların tamamı toplu sözleşme ikramiyesi

alıyor. Eğer teklifteki bu düzenleme yürürlüğe girerse, 400 bin kamu görevlisinin üç ayda bir aldığı tutar 707 liradan 250 liraya inmiş olacak.

Kamu görevlileriyle ilgili Türkiye’deki toplu sözleşme sistemi, işçilerle ilgili sistemden farklı olarak, imzalanacak toplu sözleşmeden sadece sendika üyelerinin değil, tüm kamu görevlilerinin (*yasal olarak sendikaya üye olma hakkı bulunmayanlar da dahil*) yararlanması esasına göre oluşturulmuştur. Dolayısıyla yasayla ya da toplu sözleşme hükümleriyle ücret ve diğer temel haklar konusunda kamu çalışanları arasında bir ayrım yapılması hukuka aykırıdır.

Danıştay kararında da belirtildiği gibi aynı hizmet iş kolunda çalışan aynı işi yapan kamu görevlileri arasında farklı sendikaya üye oldukları için aralarında eşitsizlik yaratılması Anayasa’nın eşitlik ilkesine aykırıdır.

Küçük sendikalara üye olanları cezalandırıp, sendikalarından istifa etmeye zorlayacak olan bu düzenleme örgütlenme hakkına da aykırıdır.

SONUÇ OLARAK; Torba şekilde sunulan Türkiye ekosistemine geri dönüşü mümkün olmayan zararlar verebilecek olan ve Anayasa’ya aykırılığı başta Anayasa Mahkemesi kararları ve Danıştay kararlarınca tescil edilmiş olan 2/4780 esas sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi; Anayasa’ya açıkça aykırı olan maddeler içermesi nedeniyle, TBMM içtüzüğü madde 38 gereği çekilmelidir.

Saygıyla arz olunur. 14 Aralık 2022

Komisyon Başkanlığı tarafından, söz konusu talebimiz değerlendirilmediği gibi her ne kadar TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Araştırma ve İnceleme Bürosunun Kanun Teklifi İnceleme Raporunu Komisyon Üyeleri ve görüşmelere katılım sağlayan milletvekillerine dağıtılmışsa da anılan raporda Anayasa Mahkemesinin Şerhimizin ekinde yer alan 2022/22 E, 2022/92 sayılı kararının Raporda değerlendirilmemiş olması hazırlanan raporun eksikliğini ortaya koymuştur. Kaldı ki bahse konu olan teklifin özeti mahiyetindeki rapor, İktüzük 38 kapsamında ifade edilen ve komisyonun münhasır yetkisinde olan “Anayasa’ya aykırılık” incelemesi yerine geçmemektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesinin anılan kararı, Teklifin 2.maddesi ile getirilmek istenen düzenleme ile aynı içerik ve kapsamdaki bir başka düzenleme olan 6/1/2022 tarihli ve 7350 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 1. maddesiyle 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme

Uygulamaları Hakkında Kanun'a eklenen geçici 30. Maddenin Anayasa'ya aykırı olması sebebiyle iptaline ilişkindir.

Bu kapsamda; Rapor, Anayasa Mahkemesinin 1991/27 E, 1991/50K sayılı kararıyla hüküm altına aldığı *“Yasa koyucu, yasa düzenlemelerinde hukuk ve Anayasa'nın üstün kurallarına bağlıdır. Buna göre Anayasa'ya aykırı bulunan kuralların yeniden yasalaştırılmaması gerekir. Anayasa'ya aykırılığı Anayasa Mahkemesince saptanmış kuralların aynı amaç doğrultusunda yeniden yasalaştırılması, kararı etkisiz duruma düşürmek anlamına gelir.”* ilkesini de değerlendirmedikten bu yönüyle de eksik bir rapor olup, Komisyon teklifi bu yönüyle de incelememiştir.

Anayasaya uygunluk incelemesi yapılmayan ve üstelik torba öneri tarzında hazırlanan ve kabul edilen yasalar, Anayasaya aykırıdır.

- İktüzük madde 38 gerekleri yerine getirilmemiştir:

“Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler.

Bir komisyon, bir teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.” (İktüzük, md.38).

İlk fıkranın komisyon için öngördüğü inceleme yükümlülüğü, teklif maddelerinin görüşülmesine geçilmeden ele alınması gereken bir önkoşul olarak düzenlenmiştir. Bu ön sorun çözülmeden komisyon, görüşmelere başlayamaz. Bu yükümlülük, komisyona ait münhasır yetki olup, komisyon dışından kişi ve uzmanlar bu yetkiyi kullanamazlar. Komisyon, teklif metnini, Anayasa'nın sözüne ve özüne uygunluk açısından inceledikten sonra devam veya red kararını verir. Bu ise, teklif maddelerini görüşmeden önce bir ön karar şeklinde verilmelidir. Önkoşul ve ön karar, komisyon için çifte yükümlülük ve gerekliliktir.

Komisyonun üçüncü yükümlülüğü ise, inceleme alanına ilişkindir: Anayasa'ya uygunluk, hem sözü hem de özü açısından yapılmalıdır. Özellikle öze uygunluk, anayasal yorum yöntemlerini beraberinde getirir. Gerekçe, sadece red hali için değil, uygunluk durumu için de yazılması ölçüsünde, anılan yükümlülük ve gereklilik anlam ifade eder. Uygulama ise, tam tersi yöndedir: Komisyonlar, İktüzük md.38'de öngörülen ve dört aşamadan oluşan yükümlülüğü yerine getirmek bir yana, Anayasa'ya uygunluk, gündem maddesi yapılmadan ve oylama yapılmadan teklif metni bütünü ve madde görüşmelerine geçmiş bulunmaktadır.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu, bu gerekliliği yerine getirmeden yasayı, değerlendirmeye başlamış ve tartışmalar, esas itibarıyla maddelere ilişkin olarak yapılmıştır. Hatırlatmak gerekir ki, Anayasa'nın üstünlüğünü düzenleyen madde 11/2'deki “*Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz*” kuralı, İçtüzük madde 38 gereklerine saygı gösterilmesi ölçüsünde anlam ifade eder. Bu nedenle, Anayasa'ya uygunluk incelemesi bakımından İçtüzük madde 38 gerekleri yerine getirilmeden Komisyon tarafından kabul edilen teklif metni, yasa yapım usulüne aykırı olup, şekil yönünden sakatlık söz konusudur.

TORBA YASA UYGULAMASI ANAYASAYA AYKIRIDIR

Öncelikle belirtmek gerekir ki, torba yasa uygulaması, yasama yetkisinin asli ve genel olma özelliğine aykırı olduğu gibi, yasaların ulaşılabilir, öngörülebilir ve anlaşılabilir olma özelliklerini de zedelemektedir.

2017 Anayasa değişikliği ile yasama inisiyatifi TBMM tekeline bir yetki olarak öngörüldüğünden, vekiller bu yetkiyi bizzat kullanmak durumundalar. Kuşkusuz, Bakanlıklar ve kamu kuruluşlarının, öneri metninin ham malzemesini oluşturacak olan ihtiyaçları vekillere ve TBMM'ye iletmeleri yerinde ve yararlıdır. Ancak, tekliflerin TBMM dışında yazılması veya Yürütmenin yönlendirmesi doğrultusunda kaleme alınması, yasama inisiyatifinin münhasır yetki olma özelliği ile bağdaşmamaktadır.

Öte yandan, 2017 Anayasa değişikliği ile öngörülen Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri (CBK) de, bizatihi Anayasaya aykırılıklar ötesinde- torba yasa uygulamasını yerindez kılmaktadır.

Dahası, torba yasa esasen Anayasa Mahkemesi'nin de denetimini çok zorlaştırdığı için, bu yönüyle de Anayasa'ya aykırılık sorunu öne çıkmaktadır.

Kısacası;

- Torba kanun uygulaması,
- Teklif metinlerinin Meclis dışında hazırlanması,
- İçtüzük md. 38 gereklerinin yerine getirilmemesi,
- TBMM'nin müzakereci organ olarak çalışmaması veya çalıştırılmaması,
- Bu olumsuzlukların, Anayasa Mahkemesi'nin Anayasaya uygunluk denetiminin etkili biçimde yapmasını zorlaştırması,

Anayasa'nın en başta şu hükümlerine açıkça aykırılık oluşturur: “*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez*” (md.7) ve “*Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.*”

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz” (md.11).

Bu saptama, 2/4780 esas sayılı Kanun Teklifi için de geçerlidir.

TEKLİFE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİMİZ

Maddelere İlişkin Değerlendirmelerimiz

Teklif metninden çıkartılan Madde 1; Teklifin birinci maddesi görüşmelerinde grubumuz milletvekillerinin dile getirdiği üzere; Anayasa'nın 45., 56. ve 138. maddelerine aykırı olan teklif maddesi, zeytin alanlarının korunmasına ilişkin ayrıntılı hükümler içeren 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında Kanuna açıkça aykırıdır.

5929 sayılı Kanunla katılmamız uygun bulunan "Uluslararası Zeytinyağı ve Sofralık Zeytin Anlaşması"na da aykırıdır.

3573 sayılı Kanun, zeytinlik sahalarına üç kilometre mesafede sadece zeytinyağı fabrikaları bulunabileceğini, bunun dışında kalan, kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran tesislerin zeytinlikler yakınına yapılamayacağını söylemektedir.

Bu kanunu delmeye çalışan düzenlemeler her seferinde yargı engeline takılmış, kanun teklifleri ise her seferinde geri çekilmek zorunda kalmıştır. Zeytinlikleri yok edecek kanun teklifleri 3.7.2009'da, 21.4.2010'da, 16.6.2014'te 17.5.2017'de, 14.2.2019'da ve 5.10.2020'de TBMM'ye getirildi ve her seferinde kamuoyu baskısı nedeniyle geri çekilmiştir.

1 Mart 2022 tarihli Resmî Gazete 'de yayımlanan yönetmelik değişikliğinin, 13 Eylül 2022'de yürütmesi durdurulmuştur. Danıştay 8 ve 10. Daireleri müşterek heyeti, Zeytincilik Kanunu uyarınca zeytinlik alanlarda madencilik yapılamayacağına hükmetmiştir. 11 Aralık 2022'de yayımlanan yeni Maden Yönetmeliğinde bu konuda düzenleme yapılmayarak, yargı kararını uygulama algısı yaratılmış, ancak aynı mahiyetteki düzenleme kanuna eklenmiştir. Diğer yandan, yönetmelikte aynı konuda düzenleme yapılmayarak, yurttaş ve sivil toplum

örgütlerinin yönetmelik maddesi ile birlikte dayanak kanun hükmünü Anayasa Mahkemesi’ne taşımalarının da yolu kapatılmıştır.

Teklifte firmalardan çevre ile uyum bedelinin işletme ruhsat bedeli kadar alınacağı düzenlenmektedir. 2020 yılı MAPEG ve Orman Genel Müdürlüğü Sayıştay denetim raporlarında bu konuda önemli bulgular vardır. Teklifte zeytinlik alanlar taşınırken ya da taşınmadığı hallerde yerine zeytin bahçesi kurulması şartı getirilirken, çevre ile uyum bedeli ruhsat bedeli kadar tahsil edilmesi öngörülmektedir. Bu bölgelerde ruhsat bedeli kadar çevre ile uyum bedeli getirilmesi, yol açılan zarar karşısında ölçüsüz, orantısızdır. MAPEG 2022 yılı tarifesinde, kömür madenciliği işletme ruhsat bedeli için hektar başına 65 TL talep edilmektedir. 2020 yılı MAPEG ve Orman Genel Sayıştay raporlarında çevre ile uyum bedelinin düşük kaldığı belirtilmiştir.

Sayıştay raporlarına göre; bir bölgede madencilik bittikten sonra o maden sahasını çevreye uyumlu hale getirecek bir altyapı ve gelir kaynağı bulunmamaktadır. Maden firmalarından alınan cüzi miktardaki çevre uyum bedeli, madencilik bittikten sonra o bölgedeki hiçbir iyileştirme/çevre düzenlemesi faaliyetine yetmemektedir.

Yıllar itibariyle MAPEG tarafından tahsil edilen çevre ile uyum bedelleri, maden sahalarında yapılacak iyileştirme çalışmalarının maliyetini karşılayacak tutarda değildir. İptal edilen veya terk edilen ve rehabilitasyonu yapılmayan maden sahalarının Valilikler tarafından rehabilite edilmesinde gerek bütçe temini ve gerekse personel yetersizlik vardır.

Orman Genel Müdürlüğü faaliyet alanında yer alan 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 16’ncı maddesine göre izin verilen maden sahalarında yapılan denetimlerde, maden işletme sahalarının büyük bir çoğunluğunda rehabilite çalışmalarının yapılamadığı, bu sahaların verilen izinler doğrultusunda belli bir plan ve proje çerçevesinde işletilmesi ve çalıştırılması gerekirken, sahalarda düzensiz çalışmaların yapıldığı görülmüştür.

Orman sayılan alanlardaki madencilik faaliyetleri nedeniyle yapılması gereken rehabilite çalışmalarının incelenmesinde, çevre ile uyum bedeli (teminatı) adı altında alınan ve Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü hesabına yatırılan bedellerin Orman Genel Müdürlüğü tarafından talep edilmediği görülmüştür.

Madenciliğe kapanması gereken yerlerin ihaleye çıkarılmasının sebep olduğu kamusal zarar da hesaplanmıştır. Sayıştay’ın verdiği örnekler arasında, “Ruhsata konu edilen alanın

Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşılattırılmasına Dair Yönetmeliğin 23’üncü maddesi uyarınca, madencilik faaliyetinin yapılmasının yasak olduğu, diğer bir anlatımla izin alınması mümkün olmayan bir alan olması” örneği de mevcuttur.

Yönetmeliğin yürütmesinin durdurulması sonucunda düzenleme Kanun teklifi ile TBMM gündemine getirilmişse de Komisyonunda geri çekilerek doğru bir adım atılmıştır. Ancak bu teklifin bir kez daha Meclis gündemine getirilmemesinin de önemine binaen Şerhimizde bu maddeyi de değerlendirmiş bulunuyoruz.

1.maddenin Teklif Metninden Çıkartılması sonucunda Madde 1 olarak teselsül dden Teklifin 2.maddesi; Yasa teklifinin verildiği tarihe kadar Türkiye’de 18 liman özelleştirilmiştir.

Liman	Özelleştirme yılı	Bitiş tarihi	İşletmecisi	Ek süre	Yeni sözleşme bitişi
Antalya	1998	2028	Qterminals (Katar)	19 yıl	2047
Alanya	2000	2030	Alidaş	19 yıl	2049
Hopa	1997	2027	Park Denizcilik (Ciner)	19 yıl	2046
Galataport	2013	2043	Doğuş-Bilgili	19 yıl	2062
Kuşadası	2003	2033	Global Ports	19 yıl	2052
Çeşme	2003	2033	Ulusoy	19 yıl	2052
Mersin	2007	2043	PSA (Singapur)-Akfen	13 yıl	2056
İskenderun	2012	2048	Limak	13 yıl	2061
Sinop	1997	2036	Çakıroğlu AŞ.	10 yıl	2046
Ordu	1997	2036	Çakıroğlu AŞ.	10 yıl	2046
Tekirdağ	2018	2054	Cey-Nak Grup	13 yıl	2067
Rize	1997	2027	Riport AŞ.	19 yıl	2046
Marmaris	2000	2030	Marmaris Liman İşl.	19 yıl	2049
Dikili	2003	2033	Dikili Liman AŞ.	19 yıl	2052
Derince	2015	2054	Safı Katı Yakıt San.Tic.	10 yıl	2064
Trabzon	2003	2033	Albayrak Grubu	19 yıl	2052
Taşucu	2021	2061	Cey-Nak Grup	9 yıl	2070

Söz konusu teklif daha önce 287 sıra sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin (7346 sayılı Kanun) 16’ncı maddesi olarak ile getirilmiş ve TBMM Genel Kurulunda madde teklifi metninden çıkarılmıştır.

Aynı madde, bir süre sonra 298 sıra sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifinin 1’inci maddesi olarak yeniden getirilmiş ve 6 Ocak 2022 tarihinde kabul edilerek 7350 sayılı Kanunla yürürlüğe girmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi’nin açtığı dava sonucu, Anayasa Mahkemesi 20 Temmuz 2022 tarihinde aldığı 2022/22 esas ve 2022/92 sayılı kararıyla maddeyi iptal etmiştir. İptal kararı 2/8/2022 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. AYM’nin iptal, kararının gerekçesi şu şekildedir:

“28. Kural özelleştirme sözleşmelerindeki süreler sonunda, özelleştirme öncesindeki hukuki statülerini tekrar kazanacak olmaları sebebiyle yeniden özelleştirme uygulamalarının konusu olabilecek limanların, özelleştirme sözleşmelerinin sürelerinin uzatılmasını öngörmek suretiyle mevcut özelleştirme süresi sonrasında da işletme hakkının devamının sağlanmasına, başka bir ifadeyle dolaylı olarak özelleştirilmelerine imkân tanımaktadır. Söz konusu dolaylı özelleştirmeye taraf olabilecekler ise mevcut özelleştirme sözleşmelerinin tarafları ile sınırlandırılmaktadır. İstekli olan başkaca kişilerin bu sürece dâhil olamaması ise özelleştirmede hâkim olması gereken serbest rekabet ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmamakta olup kuralla konu limanların gerçek özelleştirme değerlerine ulaşılmasını engelleyebilecek niteliktedir. Nitekim özelleştirme sürelerinin sonunda limanların yeniden özelleştirme uygulamasına konu olması hâlinde 4046 sayılı Kanun’daki şartları taşıyan herkesin rekabet koşulları çerçevesinde özelleştirme sözleşmesine taraf olma imkânı olacakken kuralla bu imkân ortadan kaldırılmaktadır.

29. Bu bağlamda kuralla ulaşılmak istenen meşru amaç ile sözleşme özgürlüğü arasında bulunması gereken makul dengenin gözetilmediği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın orantısız bir sınırlamaya neden olduğu, dolayısıyla anılan özgürlüğe ölçüsüz bir sınırlama getirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

...

33. Kuralla mevcut özelleştirme sözleşmelerinin taraflarına tanınan ek sözleşme yapma imkânının özelleştirme sonucunu doğurduğu dikkate alındığında özelleştirme usulünün uygulanması hâlinde sözleşmeye taraf olabilecek kişiler ile özelleştirme sözleşmesinin taraflı olmaları sebebiyle ek sözleşme yapma imkânı tanınan kişilerin sözleşme özgürlüğü bağlamında

karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda oldukları açıktır. Bu itibarla kuralın özelleştirme usulünün uygulanması imkânını ortadan kaldırmak suretiyle benzer durumda olanlar arasında farklı muameleye yol açtığı anlaşılmaktadır.

34. Öte yandan özelleştirme sözleşmesinin imzalanması öncesinde sözleşmeye konu ihaleye katılarak teklif verenlerden ihaleyi kaybeden kişiler ile ihaleyi kazanarak özelleştirme sözleşmesine taraf olan kişilerin de sözleşme özgürlüğü bağlamında karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda oldukları görülmektedir. Dolayısıyla kuralın mevcut özelleştirme sözleşmesinin taraflarına sözleşme süresini uzatma imkânını tanımak suretiyle ihaleye katılanlar arasında da farklı bir muameleye yol açtığı anlaşılmaktadır.

...

37. Bu bağlamda mevcut özelleştirme sözleşmesinin tarafları dışında istekli olan başkaca kişilerin ek sözleşmeye taraf olabilme imkânının engellenmesi özelleştirmede hâkim olması gereken serbest rekabet ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmamakta olup kurala konu limanların gerçek özelleştirme değerlerine ulaşılmasını da engelleyebilecek niteliktedir. Ayrıca sözleşmeye konu önceki ihaleyi kaybeden kişilerin sonradan ek sözleşme yapma imkânı sağlanarak sözleşme süresinin uzatılacağını bilmelerinin söz konusu ihalede bulundukları teklifi etkilemeyeceği de söylenemez. Bu itibarla farklı muamelenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 10., 13. ve 48. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.”

AKP Milletvekilleri tarafından 20 Ekim 2022 tarihinde TBMM Başkanlığına sunulan “Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”nin 9’uncu maddesi olarak Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği düzenlemenin esası korunarak hatta daha da vahim birkaç değişiklikle yeniden gündeme getirilmiştir. Ancak madde, yükselen tepkiler üzerine Plan ve Bütçe Komisyonunda (24 Ekim 2022 tarihinde) tekliften çıkarılmıştır.

Bu teklifin, 2’nci maddesi 24 Ekim 2022 tarihinde geri çekilen madde, herhangi bir değişiklik yapılmadan (noktasına virgülüne dokunulmadan) yeniden getirilmektedir. O denli aynıdır ki “kopyala – yapıştır” yoluyla bu torba teklife eklenen metindeki tarihlerde güncellenmediği için komisyon görüşmeleri sırasında kabul edilen önerge ile “1 Ekim 2021 – 30 Eylül 2022” ibaresi “1 Aralık 2021 – 30 Kasım 2022” şeklinde değiştirilmiştir.

Bu limanlardan bir kısmı Türkiye Denizcilik İşletmelerine (TDİ) bağlıdır. TDİ limanlarının bir kısmının özelleştirilmesine ilişkin kararlar Danıştay tarafından iptal edilmiştir.

Anayasanın 138’inci maddesinin son fıkrasına göre, “*Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.*”

Dolayısıyla kesinleşmiş yargı kararlarının uygulanması, yasama organı dâhil bütün devlet kurumları açısından anayasal bir zorunluluktur. Yasama organı çıkaracağı bir yasa ile yargı kararlarının uygulanmasını imkânsız hale getiremez. Bu yükümlülük, aynı zamanda Anayasanın 2’nci maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesi ile 36’ncı maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının da bir gereğidir.

Giresun Limanının özelleştirilmesine ilişkin Başbakanlık Özelleştirme İdaresi tarafından gerçekleştirilen idari işlem, Danıştay 10. Dairesinin 1998/4267 E. 2000/4544 K., sayılı kararıyla Anayasa’ya aykırı bulunarak iptal edilmiş ve bu karar kesinleşmiştir.

Sinop Limanının özelleştirilmesine ilişkin Başbakanlık Özelleştirme İdaresi işlemi de, Danıştay 10. Dairesinin 1998/4366 E. 2000/4543 K. sayılı kararıyla Anayasa’ya aykırı bulunarak iptal edilmiş ve bu karar kesinleşmiştir.

Aynı şekilde Ordu Limanının özelleştirilmesine ilişkin Başbakanlık Özelleştirme İdaresi işlemi de, Danıştay 10. Dairesinin 1998/4266 E., 2000/4546 K. sayılı kararıyla Anayasa’ya aykırı bulunarak iptal edilmiş ve bu karar kesinleşmiştir.

Aynı şekilde Tekirdağ Limanının özelleştirilmesine ilişkin Başbakanlık Özelleştirme İdaresi işlemi de, Danıştay 10. Dairesinin 1998/3513 E., 2000/2871 K. sayılı kararıyla Anayasa’ya aykırı bulunarak iptal edilmiş ve bu karar kesinleşmiştir.

Aynı şekilde Rize Limanının özelleştirilmesine ilişkin Başbakanlık Özelleştirme İdaresi işlemi de, Danıştay 10. Dairesinin 1998/4268 E. 2000/4545 K., sayılı kararıyla Anayasa’ya aykırı bulunarak iptal edilmiş ve bu karar kesinleşmiştir.

Benzer şekilde Hopa Limanının özelleştirilmesine ilişkin Başbakanlık Özelleştirme İdaresi işlemi de, Danıştay 10. Dairesinin 1998/2393 E. 2000/4540 K., sayılı kararıyla Anayasa’ya aykırı bulunarak iptal edilmiş ve bu karar kesinleşmiştir.

Benzer şekilde Antalya Limanının özelleştirilmesine ilişkin Başbakanlık Özelleştirme İdaresi işlemi de, Danıştay 10. Dairesinin 1998/3742 E. 2000/4542 K., sayılı kararıyla Anayasa’ya aykırı bulunarak iptal edilmiş ve bu karar kesinleşmiştir.

Trabzon Limanının İl Özel İdaresine devri yöntemiyle 3. şahıslara kiralanmasına ilişkin ÖYK kararı da, Trabzon 1. İdare Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.

Ancak bu kararlar, idare tarafından çeşitli gerekçelerle uygulanmamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de, Liman İş Sendikası tarafından yapılan bireysel başvuruda söz konusu yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (Liman-İş Sendikası/Türkiye, no. 29608/05 36239/05 36247/05, 12.10.2010).

7350 sayılı yasa ise, Danıştay’ın değinilen kararlarını yok saymış; Anayasa Mahkemesi ise, Anayasa’ya çok yönlü olarak aykırı olan yasayı ESAS’tan iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi kararına karşın Komisyon’da kabul edilen kanun teklifi ile, bu iptal edilmiş bütün sözleşmelere yasal geçerlilik sağlanacağı gibi süreleri de uzatılacaktır. Oysa, -aşağıdaki aykırılık tespitleri saklı kalmak üzere- ek bir sözleşmenin geçerli olabilmesi için, öncelikle onun kendisine ekleneceği normatif temelin hukuken geçerli olması gerekir. Yukarıda belirten yargı kararları, ihtilafı kuralın öngördüğü süre uzatımıyla ilgili Özelleştirme İdaresi işlemlerinin iptal edilmiş bulunduğunu ve böylece sözleşmeye ve süre uzatımına konu olacak geçerli bir hukuki temelin bulunmadığını göstermektedir.

Getirilmek istenen kural, yasama organının mahkeme kararlarına uymaması ve mahkeme kararlarının normatif sonuçlarını değiştirmesi anlamına gelmektedir. Bu nedenle kural, Anayasa’nın başta madde 153 ve 138 gelmek üzere ilgili maddelerine açıkça aykırıdır.

Söz konusu iptal kararları kesinleşmiş olmasına rağmen yerine getirilmemiştir. Madde ile getirilen düzenlemeyle bu hukuksuz durum “hukukileştirilmek”! istenmekte ve yeni sözleşmeler yoluyla hem süre uzatılmakta hem de daha önceki mahkeme kararlarının uygulanmamasına ilişkin hukuki bir altyapı oluşturulmak istenmektedir. Nitekim yeni kanun teklifinde Danıştay’dan görüş alınmayacağına ilişkin yeni konan ibarede bu mahkeme kararlarının idare tarafından yok sayılacağını göstermektedir.

İkinci olarak AYM kararında da dile getirildiği üzere, liman işletme hakkı devirleri ihale yöntemiyle yapıldığından ihale yapıldığı tarihteki sürenin daha sonra uzatılması mümkün

değildir. Bu, ihalenin baştan sakatlığını doğurur. Liman için ihaleye giren diğer kişiler aleyhine ve limanı alan kişi açısından haksız bir rekabet unsuru oluşturur. Bu da rekabet hukuku açısından sorunlu bir durumdur. AYM rekabeti zedeleyerek sözleşme özgürlüğünde ölçüsüz bir durum yaratması ve Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırılık gerekçelerini yukarıda belirtilen kararda detaylı bir biçimde açıklamıştır. Bu açıdan da kanun teklifi Anayasa'nın 10, 13 ve 48'inci Maddelerine açıkça aykırı olduğu görülmektedir.

Diğer yandan Liman işletme hakkı devirlerinin gerekçesi olarak limanların modernizasyonu olarak gösterilmiştir. Dolayısıyla işletme hakkı süresinin uzatılmasının da bir gerekçesi olması gerekir. Kanun teklifinin gerekçesine bakıldığında daha vahim bir durum ortaya çıkmaktadır:

“İşletme hakkı sürelerine bakıldığında süresi kısalan liman işletmelerinin ülkemizin bugün ihtiyaç duyduğu liman yatırımlarını zamanında yapabilmesi ve kalan süresi içinde bu yatırımlarının karşılığını alabilmesi mümkün görülmemektedir. Belirtilen nedenlerle de işleticiler tarafından yatırım faaliyetleri gerçekleştirilmemektedir.”

Hâlihazırda limanları işletenlerin işletme hakkı devri için TDİ ve TCDD ile yapmış oldukları sözleşmelerde şart olarak tanımlanmış yatırımları yapmadıkları belirtilmektedir. Bu da yürürlükteki sözleşmelere göre işletme hakkı devir işlemlerinin idarece tek taraflı olarak iptal edilmesi ve limanların işletmesinin yeniden bu kurumlara geçmesi gerekliliğidir. İdare imzalamış olduğu sözleşmelerde yazan bu yaptırımları yerine getirmediği gibi adeta ödüllendirmekte ve şirketlerin sözleşme sürelerini uzatmaktadır. Bu da görevin kötüye kullanıldığını da açıkça göstermektedir.

Son olarak, her halükârda Anayasa'ya aykırı olan kanun teklifinde önerilen ek sözleşme bedellerinin hesaplanması yöntemi de dikkat çekicidir. Yukarıda da belirtildiği üzere ek sözleşme bedelinin iki farklı biçimde hesaplanması öngörülmektedir. Birincisinde mevcut şirketin net satışlar, olağan ve olağandışı gelir ve karların yüzde 15'i, ikincisinde de limanların işletme hakkı tarihindeki dolar cinsinden bedellerinin o tarihteki TL kuruna çevrilmesi ve bunun TÜFE ile güncellenmesi ve bulunan TL cinsinden ulaşılan toplam miktarın işletme süresine bölünmesi ile bulunan bedelin süre uzatılan yıl ile çarpılması suretiyle bulunan sözleşme bedellerinden hangisi yüksek ise bunun üzerinden ek sözleşme imzalanması öngörülmektedir. Buna ek olarak da ek sözleşme bedeli haricinde firmanın net satışlar, iştiraklerden ve bağlı ortaklıklardan elde edilen temettü gelirleri hariç olmak üzere diğer faaliyetlerden olağan gelir

ve kârlar ile olağandışı gelir ve kârların toplamının yüzde beşini hasılat payı olarak Özelleştirme İdaresi Başkanlığına vereceği hüküm altına alınmaktadır.

4046 sayılı Kanunun işletme hakkı devrine ilişkin 15'inci maddesine göre, bir özelleştirme için işletmenin değer tespitinin yapılması ve bunun üzerinden ihaleye çıkılması gerekir. İşleten firmanın geliri veya satış hasılatı üzerinden hesaplama yapmak ya da eski işletme hakkı bedelinin TÜFE üzerinden güncellenmesi, işletmenin halihazırdaki değerini göstermez. Çünkü, zaten mevcut sözleşmelerde değer artışı sağlayacak yatırımları yapmış olma zorunluluğu bulunmaktadır. Örneğin konteyner limanlarında Gantry Crane alma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu zorunluluğun yerine getirilmesi halinde limanın değer tespit rakamı yukarıda belirtilen hesaplama yöntemlerinin hepsinden fazla bir değer artışına neden olur. Oysa teklif, bu yatırımların yapılma zorunluluğu bulunduğunu da göz ardı ederek mevcut sözleşmelerde bağitlanmış yeni ve zorunlu yatırım artışları nedeniyle yeni değer tespiti yapılmasını da göz ardı ederek kamunun açık bir biçimde zarar etmesine neden olmaktadır. Adeta, limanların mevcut işletmecileri hem ihale sürecinden muaf tutularak, hem de sözleşme bedellerinin olması gerekenden daha düşük tutulması yöntemiyle korunmakta, kollanmakta kamu çıkarı zedelenmektedir.

Teklifin görüşülmesi sırasında madde revize edilmiş ve ayrıca fıkra eklenerek işletme süresi uzatılan şirketlere yatırımlarını ilk beş yıl içinde tamamlama zorunluluğu getirilmişse de; bu da, Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçesinde ortaya koyulmuş Anayasa'ya aykırılıkları ortadan kaldıran bir değişiklik niteliğinde değildir.

Öte yandan, Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nın (UNCTAD) yayımladığı raporlara göre, limanların işletme devirleri için ideal süre 20 ile 25 yıl arasıyken, 20 yıldan kısa süreli yapılan sözleşmeler yatırımcıların kâr elde etmesini engellemektedir. 25 yıldan uzun süreli sözleşmeler ise, işletmecilerin gerekli yatırımları yapmakta yavaş kalmalarına neden olmaktadır. Ülkemizde liman işletmelerinin özelleştirme süreleri, UNCTAD'ın raporunda belirtilen ideal süre olan 25 yıldan uzun süreli belirlenmiş sözleşmelerdir. Dolayısıyla halihazırda bu sürelerden fazla işletme hakkı devredilmişken düzenleme ile işletme haklarının 49 yıla uzatılmasında söz konusu rapor kapsamında bir fayda bulunmayacağı ve limanların işletmesinde kamu yararı yönünden bir verim sağlanmayacağı açıktır.

İktidarın yanlış ekonomi politikaları ve yolsuzlukları sonucunda ortaya çıkan ekonomik kriz ortamında, seçim ekonomisine yönelik acil kaynak temini için tescilli Anayasa'ya

aykırılıkta gösterilen bu ısrar; AKP’nin ve Erdoğan’ın kendi bekaları için Anayasa’yı çiğnemeyi normal gördüklerini teşhir etmekle birlikte; “*Anayasa Mahkemesi kararları Resmi Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar.*” (md.153/son) kuralının emredici niteliği karşısında, “Anayasa suçu” işlenmekte olduğu da açıktır. Zira, karşılaştırmalı Anayasa hukuku çalışmalarında, emredici anayasa hükümlerine uyulmaması veya yasaklayıcı anayasa hükümlerinin ihlal edilmesi, anayasa ihlali yoluyla “vatana ihanet” suçu ile eş anlamlıdır.

1.maddenin tekliften çıkarılması sonucunda 2.madde olarak teselsül eden Teklifin 3.maddesi; Son dönemde doğal gaz fiyatlarında olağandışı bazı dışsal ve mevsimsel sebeplerden dolayı öngörülemeyen artışlar meydana geldiği, devlet politikası olarak maliyetlerde bahsi geçen söz konusu artışların tamamının vatandaşa yansıtılmadığı, ancak vatandaşa yansıtılmaması adına devlet tarafından üstlenilen bu maliyetlerin BOTAŞ’ın nakit yönetimini zorlaştırdığı gerekçesiyle BOTAŞ’ın Ticaret Bakanlığına bağlı tahsil dairelerine ödenmemiş olan her türlü vergi, fon ve paylar ile idari para cezaları, bunlara bağlı gecikme zammı ve gecikme faizlerinden oluşan borçlarının BOTAŞ’ın Hazineden görevlendirme bedeli alacaklarına karşılık mahsup edilerek terkin edilmesi öngörülmektedir. Söz konusu madde yine 4646 sayılı Kanuna geçen yıl 7349 sayılı Kanunla eklenen geçici 6. Madde ile benzer içeriktedir. Bu kapsamda her yıl benzer düzenleme yapmak yerine bu düzenlemeye ihtiyaç duyulmasına neden olan hususların ortadan kaldırılması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Teklif eklenen madde 3; 2022 yılı bütçesinde merkezi hükümet harcamaları 1 trilyon 750 milyar lira olarak belirlenirken, 6 ay içinde TBMM’ye sunulan Kanun teklifi ile harcamalar 2,8 trilyon liraya çıkarılmıştır. Ek bütçe ile birlikte net borç kullanım tutarı 279,5 milyar lira olarak belirlenmiştir. Kamu finansmanı ve borç yönetiminin düzenlenmesi hakkında kanunun 5inci maddesine göre, borçlanma limiti değiştirilemez. Ancak net borç kullanım limiti Bakan tarafından yüzde 5 artırılabilir. İktidar bu madde hükmünü uygularsa net borç kullanım limiti 293 milyar liraya yükselecektir. Bu borçlanma limiti de yetersiz kaldığı takdirde net borçlanma limiti Cumhurbaşkanı kararı ile yüzde 5 oranında yine artırılabilir. Bu durumda net borçlanma limiti 306 milyar lira olacaktır. Ancak teklif ile 200 milyar liralık ek borçlanma limiti belirlenmektedir. Eylül ayında açıklanan OVP’de böyle bir ihtiyacın doğacağını sinyalleri verilmişti. 2022 toplam bütçesinde net borç kullanım tutarı ile OVP’de öngörülen tutar arasında 182 milyar lira fark ortaya çıkmıştı. Temmuz ayında yapılan ek bütçe tahsisinin Eylül ayında da değiştirilmesi ihtiyacı doğduğu halde ek bütçe teklifi Plan ve Bütçe Komisyonuna sunulmadı. Hazine ve Maliye Bakanına ek borçlanma yetkisi tanınması yönündeki düzenleme

enflasyonun kamu harcamalarının öngörülmesini de imkânsız hale getirdiğini çok açık bir biçimde ortaya koyduğu gibi, Teklifle 2022 Bütçe kanunuyla tanınan borçlanma limiti 493 milyar liraya yükseltilmektedir. Ocak-Kasım dönemindeki bütçe açığının 20 milyar lira olduğu açıklanmıştır. Aralık ayında 100 milyar lira açık verilse bile toplam bütçe açığı en fazla 120 milyar lira olacaktır. Ocak-Kasım döneminde net borçlanma 386 milyar liradır. 120 milyarlık bütçe açığının finansmanı için 493 milyar lira net borçlanmaya gitmek, "seçimden önce yapılacak süper harcamalar için şimdiden borçlanmayla para biriktirmek" anlamına gelmektedir.

Söz konusu düzenlemede 1.1.2022 tarihinden itibaren ek harcama yetkisi verilmesi hususuna dair yapılan açıklamada ise bu borçlanmanın halihazırda bir kısmının yapıldığı da ifade edilmiştir. Bakanlık bilgi notunda, 2022 Kasım ayı net borçlanma tutarı 386 milyar TL, Aralık ayı net borçlanması ise 97 milyar TL olup yılsonu projeksiyonu 483 milyar TL'dir. Özetle, sene başında Kanunen net borçlanma limiti 279 milyar TL iken, %5'lik Bakan onayıyla bu limit 293 milyar TL'ye çıkarılmış ve gerçekleşmiştir. Kasım sonu itibarıyla, bu limit 93 milyar TL aşılmıştır. Sadece Aralık ayı için borçlanma tahmini 97 milyar TL olup, yılsonu net borçlanma tutarı hedefi 483 milyar TL'ye çıkarılmıştır. Böylece, net borç kullanım limiti sene başına göre 204 milyar TL yani %73 aşılmıştır. Alınan yeni 200 milyar TL'lik borç limiti artırımıyla, toplam borçlanma limiti 493 milyar TL'ye çıkmıştır. Bu da göstermektedir ki iktidar harcamayı yetkisiz olarak yapmış olup, Yasama organını bu yetkisiz işlemi yetkili hale getirmek amacıyla geriye dönük kanun yapmaya zorlamaktadır.

Öte yandan Komisyon görüşmeleri sırasında Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı, bütçeye doğrudan etkisi olan ve komisyonumuzun ihtisas alanına girmeyen söz konusu düzenlemeyi görüşmekte olduğumuz teklifin içerisinde değerlendirme gerekliliğini Başkanı olduğu komisyonun "yorgun" olması gerekçesine dayandırmıştır. Anayasa ve TBMM İçtüzüğünde TBMM bünyesinde kurulan komisyonların ihtisas alanlarına göre çalışmalarını yürütmek üzere ihtisas alanlarına göre ayrılmasındaki amaç kanun tekliflerinin bu alanlara olan etkilerinin alanda ihtisası olan veya olması beklenen komisyon üyeleri tarafından değerlendirilmesinin temin edilmesi ve yasamanın niteliğinin artırılmasıdır. Kanun koyucu, komisyonları şekli bir ayrıma tabi tutmamış, bilakis niteliksel bir ayrıma gitmiştir. Dolayısıyla Teklife eklenen bu düzenlemenin ihtisas komisyonunun "yorgun" olması sebebiyle komisyonumuzda görüşülen teklife eklenmiş olması; 2018 yılından bu yana uygulanmakta olan Parti Başkanlığı Yoluyla Devlet Başkanlığı ve Yürütme'nin karar mekanizmaları başta olmak

üzere, hukuki ve idari yapıları da ne kadar dejenere ettiğini, yasama organını da yorduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Bütçe hakkının parlamentoların temelinde yatan bir hak olduğu gerçekliği de düşünüldüğünde ve bütçe kanunlarının özel bir görüşme usulüne tabi olması ile Plan ve Bütçe Komisyonu’nun da diğer komisyonlardan ayrıcalıklı konumu dikkate alındığında gece yarısı önergesi ile getirilen bu borçlanma yetkisi, “yorgunluk” ile açıklanamaz. Sürdürülemezliği tescillenmiş ve sürekli olarak krizler yaratan tek kişi yönetimi, kamu kaynaklarını hoyratça kullandığı gibi kaptı kaçtı usullerle gece yarısı önergeleriyle sağlanan yetkilerle edindiği borçlanma limiti ile limanlarda ve ödeme garantili projelerde olduğu gibi ülkenin gelecek kuşaklarını borç yükü altına sokmaktadır.

Madde 4; Madde ile 4857 sayılı İş Kanunu’nun “gece süresi ve gece çalışmaları” başlıklı 69. Maddesinin 3’üncü fıkrasında düzenlenen gece çalışma süresinin 7.5 saati geçemeyeceğine yönelik kuralın istisnalarına yeni bir istisna getirilmekte ve “petrol sektöründeki araştırma, arama ve üretim faaliyetleri”nde de gece çalışmasının 7.5 saati aşabileceği düzenlenmektedir.

Maddenin gerekçesinde bu düzenlemenin “*niteliği gereği tam güne yakın devam etmesi nedeniyle ve faaliyetlerin çoğunlukla illerin yerleşim yerlerine uzak mücavir alanlarında veya güvenlik riski bulunan dağlık ve kırsal bölgelerinde bulunması ve geçici süreyle kurulan kamp alanlarında icra edilerek iş güvenliği bakımından faaliyetin bitimine kadar kesintisiz sürdürülmesi gerekliliği sebepleriyle bahse konu faaliyetlerin devamlılığını sağlayacak çalışma düzeninin temin edilebilmesi*” amacıyla düzenlendiği belirtilmektedir.

Ancak, söz konusu gece çalıştırmaya ilişkin maddenin İş Kanunu’nda düzenlenmesinin gerekçesi işin niteliği değildir. İşçinin fiziken ve psikolojik olarak korunması gereğidir. Yapılan bilimsel çalışmalarda işçinin gece çalışması yapması, işçinin fiziki ve psikolojik olarak yıpranmasına ve mental kapasitesinin düşmesi nedeniyle iş kazası riskinin artması nedeniyle işçiyi korumaya yönelik olarak çalışma saatlerinin özellikle gece çalışmalarında kısıtlanması gereğinin bir sonucudur. Bu çerçevede, söz konusu kısıtlamayı işçinin rızası halinde ortadan kaldırmaya yönelik düzenleme, uygulamada rızanın iş akdinin devamı için baştan vermeye zorlanacağı için işçinin korunmasına ilişkin kanunun amir hükmünün işlevsizleşeceği açıktır.

Kanunun bu işçiyi koruyucu düzenlemesinin işin niteliği gerekçe gösterilerek ortadan kaldırılması işçiyi koruyucu bir düzenleme değildir. Amaç, işin gerektirdiği sayıda işçi ile bu

çalışmanın yapılması yerine daha az sayıda işçi ile daha çok iş yapılabilmesine yönelik bir anlayışın kanun yoluyla düzenlenmesi arayışdır.

4857 sayılı İş Kanunun 76. Maddesinde özellikle işin niteliğinden kaynaklı olarak sürekli çalışılması zorunlu olan işlerde çalışma ve çalışma sürelerinin belirlenmesine ilişkin Yönetmelik ile düzenleme yapılacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede çıkarılan 2004 tarihli “Postalar Halinde İşçi Çalıştırılarak Yürütülen İşlerde Çalışmalara İlişkin Özel Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” hükümlerinde petrol araştırma, arama ve üretimi faaliyetlerinin niteliği dolayısıyla sürekli çalışılması halinde vardiyalı çalışma yapabileceği bir sektör olduğu görülmektedir.

Bu çerçevede petrol arama, araştırma ve üretim faaliyetlerinde 3’lü vardiya sistemi ile çalışma yaptırılabilir. Bu durumda da işçilerin gece çalışmasında 7.5 saatten fazla çalışmasına gerek kalmamaktadır. Dolayısıyla Maddenin gerekçesinde belirtilen gerekçenin bir dayanağı bulunmamaktadır. Bu madde petrol araştırma, arama ve üretim alanında işçinin kazanılmış haklarını ortadan kaldırmayı ve işverenlere daha fazla esneklik sağlamayı hedefleyen bir düzenlemedir. Kaldı ki, maden ve petrol istihraç faaliyetlerine ilişkin düzenleme, denetim ve yaptırım zincirindeki zaafılar giderilmeden, çalışma sürelerinin uzatılmasına ilişkin düzenlemelerin neden olması muhtemel iş cinayetleri de belleklerde tazeliğini korumaktadır.

Öte yandan komisyon görüşmeleri sırasında teklif metninde değişiklik yapılmak suretiyle metinden “üretim” ibaresi çıkartılarak “sondaj” ibaresi eklenmiştir.

Madde 5; Teklif ile SGK ile götürü bedel üzerinden hizmet alım sözleşmesi imzalayan kamu üniversitesi sağlık hizmeti sunucularının sözleşmeyi imzaladıkları mali yıldan önce düzenleyerek Kuruma teslim ettikleri fatura ve eki belgelerin, inceleme sürecinin belirlenen sürelerde tamamlanamaması nedeniyle, ödenen avans tutarlarının Kurumca doğrudan gider yazılması öngörülmektedir.

5510 sayılı Kanunun 97 nci maddesinin yedinci fıkrasına göre; sağlık hizmeti sunucularının SGK’ya sundukları fatura bedelinin tamamı, fatura teslim tarihinden itibaren, altmış gün içinde, sağlık hizmet sunucularına avans olarak ödenmektedir.

Dolayısıyla maddeye göre SGK incelemesini tamamlamadığı faturalara ilişkin olarak ve faturanın tamamı tutarında ödediği avansları gider yazacak ve bunlarla ilgili olarak incelemesini sürdürmeyecektir.

Bunun karşılığında da kamu üniversitesi sağlık hizmeti sunucuları, incelenen fatura dönemine ait oluşan kesinti tutarlarına karşı açtıkları davalardan kesinleşmemiş olanlarının tamamından feragat edeceklerdir.

Madde 6; Teklif ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’na geçici bir madde eklenmekte ve madde ile 31/12/2012 tarihinden öncesinde Genel Sağlık Sigortası primi ödeme yükümlüsü olanlardan “Mütekabiliyet esası da dikkate alınmak şartıyla, oturma izni almış yabancı ülke vatandaşlarından yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında sigortalı olmayan kişiler, Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu kararı ile burs verilen uluslararası öğrenciler hariç olmak üzere ülkemizde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenciler ile başka bir ülkede sağlık sigortasından yararlanma hakkı bulunmayan vatandaşların ödemekle yükümlü olduğu GSS primlerine ilişkin prim, gecikme cezası ve gecikme zammı gibi asıl ve fer’i alacakların affına ilişkin düzenleme yapılmaktadır. 2012 yılından itibaren yürürlükte olan GSS’de prim borçlarına ilişkin daha önce prim borcu yapılandırma kanunları çıkmış olup Ayrıca, 2017 yılında 6824 sayılı Kanunun 22. Maddesi ile Kanuna eklenen Geçici 73. Maddesi ile bu kapsamdaki kişilerin prim borçları ve fer’i alacaklar terkin edilmiştir. 2017 yılında yabancılar ve yabancı öğrenciler af kapsamı dışında bırakılırken bu düzenlemede prim affı kapsamına alınmışlardır.

Teklifin görüşmeleri sırasında sunulan önerge ile madde kapsamının 1/1/2013 tarihinden öncesini kapsaması amaçlanmıştır.

Görüşmelerde yabancı uyrukluların prim borçlarının neden silindiği, neden etkin takip yapılmadığı sorulmuştur. SGK, bu kapsamdaki 1 yıl ve üzeri ikamet eden yabancı uyruklu sayısının 858 olduğunu, yurtdışına gittikten sonra dönmedikleri için bu borçlarının biriktiğini, yurt içinde ise ulaşamadıklarını ya da icra süreci başlatılsa dahi bu masrafların alacaktan fazla tutacağını, yabancıların GSS prim borcu varsa sağlık hizmetinden yararlanmadığını ve Kurumun alacağını şişirdiğini belirtmiştir. Kurumun bu kapsamda 858 kişiden prim aslı alacağı 1 milyon 393 bin TL, ortalama kişi başı 1623 TL’dir.

Madde 7; Elektrik Piyasası Kanunu’nun “Tanımlar” maddesine (m. 3/1) geçen yıl eklenen “ddd” bendi, henüz şarj istasyonları yaygınlaşmadan ve piyasası oluşmadan değiştirilmektedir. Buna göre, 21.12.2021 tarihinde Kanuna eklenen (7346 s. Kanun, m.30) ve elektrikli şarj istasyonları piyasasının yasal altyapısında kısmen değişiklik yapılmaktadır.

EPDK tarafından hazırlanarak; elektrikli araçlara kablolu veya kablosuz elektrik enerjisi aktarımının yapıldığı şarj istasyonlarının verilerinin canlı takibine yarayan, standartları ve kuralları, veri değişimlerini sağlayan arayüze tüm şarj istasyonları kaydolmaktayken, teklifle “ticari amaçlı olmayan şarj istasyonları” bu sisteme dahil edilmeyecektir. Mevcut Kanunda, istisnasız tüm şarj istasyonlarının serbest erişim platformuna kaydolması zorunluyken, teklifle ticari amaç taşımayan istasyonlar bunun dışında kalacak ve sadece ticari amaçlı, halka açık şarj istasyonu işletmeleri sisteme girecektir.

Kanuna yeni eklenen “toplayıcı ve toplayıcılık” tanımlarıyla; şebeke kullanıcıları adına elektrik piyasasında toplama faaliyeti yapacak ve bu kullanıcıların tüketim veya üretimlerini birleştiren, lisanslı olarak işleten toplayıcı firmalar tanımlanmaktadır.

Madde 8; Teklif ile Kanunun m. 4/1 fıkrasına yeni bent olarak (ğ)bendi eklenmektedir. Teklifin 7 nci maddesiyle elektrik piyasasına “toplayıcılık” faaliyeti tanımı getirilmektedir. 8 inci maddeyle, elektrik piyasasında lisans almak şartıyla, “toplayıcılık” faaliyeti de yapılabileceği düzenlenmektedir. Mevcut Kanundaki lisanslı faaliyetler arasında sayılan “Üretim, İletim, Toptan ve Perakende satış, Piyasa işletimi, İthalat ve İhracat” faaliyetlerine “toplayıcılık” da eklenmektedir.

Madde 9; Madde ile Kanuna eklenen yeni 12/A maddesiyle; elektrik piyasasına yeni eklenen “toplayıcılık” faaliyeti ve toplayıcıların yetkilerinin kapsamı açıklanmaktadır. Buna göre; toplayıcılar, şebeke kullanıcıları tarafından anlaşma yapılarak yetkilendirilecektir. Toplayıcı firma, anlaştığı şebeke kullanıcısının elektrik enerjisinin/kapasitesinin alım satım işlemlerini onun adına yapabilecek; enerji tüketim/üretim sürecini yönetecektir. Şebeke kullanıcıları, eğer bir firmadan enerji tedarik ediyorsa, anlaşma yaptıkları bu tedarik şirketini aynı zamanda “toplayıcı” şirket olarak yetkilendiremeyecektir. Toplayıcılık yapabilmek için, tedarik lisansı veya toplayıcı lisansı sahibi olma şartı aranacaktır. EPDK, toplayıcılık faaliyetinin usul ve esaslarını yönetmelikle düzenleyecektir.

Madde 10; 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası 20 Temmuz tarihinde üç ay için ilan edilen olağanüstü hâl (OHAL), 19/07/2018 tarihinde sonlandı. Bu dönemde 37 OHAL kanun hükmünde kararnamesi (KHK) ilan edildi. Anayasal olarak esasen “olağanüstü hali gerektiren durumlar” ile sınırlı olması gereken OHAL KHK’leri, olağan hukuk düzenine ilişkin köklü değişikliklere yol açtı. OHAL KHK’leri ile; 125.678’i kamu görevinden çıkarma, 3.213’ü rütbe alma, 270’i yurt dışı öğrencilikle ilişik kesme ve 2.761’i kurum ve kuruluş kapatma olmak

üzere, toplam 131.922 tedbir işlemi gerçekleştirildi. Mağdurların mahkemeye erişim ve savunma hakları engellendi; hak sınırlamaları, olağanüstü hâl devresinin sonrasına taşındı ve sürekli kılındı.

Mahkemeye erişim haklarından mahrum bırakılan mağdurlar için, 2 Ocak 2017 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla çıkarılan ve 23/01/2017 tarihli Resmî Gazete’de yayınlanan 685 sayılı “Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ile, tek başvuru yol olarak, Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu (OHALİİK) oluşturulmuştur. Komisyon, ilk başvuruları, ancak 17/07/2017 tarihinde almaya başlamıştır. İki yıl süre faaliyet göstermesi öngörülen Komisyon’un görev süresi, önce Ocak 2019, sonra Ocak 2020 ve Ocak 202, son olarak da Ocak 2022 itibarıyla birer yıl uzatılmıştır. Komisyon, 27/5/2022 tarihinde internet sitesi üzerinden yaptığı duyuruyla, kendisine yapılmış toplam başvuru sayısının 127.130 olduğunu belirtmiştir. Hakkında Komisyon tarafından karar verilen başvuru sayısı 124.235 iken, incelemesi halen devam eden 2895 başvuru bulunmaktadır. Verilen kararların 17.295’i kabul, 106.970’i ise ret yönünde olup, kabul kararlarının 61’i kapatılan kurum ve kuruluşların açılmasına ilişkindir. İncelenen dosyaların %13,30’u olumlu sonuçlanmıştır. Hakkında hiçbir soruşturma veya kovuşturma olmayan ya da hakkında takipsizlik veya beraat kararı verilen birçok insan, Komisyon’dan ret yanıtı almıştır.

Maddenin görüşmeleri sırasında Teklif Sahibi Düzce Milletvekili Fahri Çakır tarafından OHAL Komisyonu Başkanı tarafından verilen bilgiler paylaşılmıştır. Buna göre; 14/12/2022 tarihi itibarıyla Komisyon bu başvurulardan 17.921’ini kabul, 109.280’ini reddetmiştir. Toplam verilen karar 127.201 olup, incelemesi devam eden dosya sayısı 89’dur. Komisyon görüşmeleri sürerken incelemesi devam eden dosya sayısı 25 dosyanın daha kapanmasıyla 64’e düşmüştür.

Oysa; örneğin, OHALİİK’in, şiddet çağrısı içermeyen ve barış talep eden Barış İçin Akademisyenler Bildirisi’nin rızacısı olan akademisyenlerin başvurularının tamamıyla ilgili olarak kabul kararı vermesinin gerektiği şüpheden varesteydi. Anayasa Mahkemesi, 26 Temmuz 2019 tarihli *Fusun Üstel ve diğerleri* kararıyla, barış akademisyeni başvuruçuların akademisyen sıfatlarıyla kamuoyunda “Barış İçin Akademisyenler Bildirisi” olarak tanınan bildiriye internet üzerinden rıza vermeleri sebebiyle 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu (TMK) m.7/2’ye göre terör örgütü propagandası yapmak suçundan mahkûm edilmelerinin, Anayasa’nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüklerini ihlal ettiğine karar vermiştir. Başvurunun AYM tarafından görüşüldüğü tarihte, ilgili 2.200 civarı akademisyenden 785’i hakkında TMK m.7/2 uyarınca ceza davası açılmış ve kimileri hakkında hürriyeti bağlayıcı

cezalar öngören mahkûmiyet kararları verilmişti. AYM kararının akabinde, barış akademisyenleri davaları, ilgili ağır ceza mahkemelerinde beraat kararları ile sonuçlanmıştır. OHALİİK'in, anılan AYM kararı sonrasında ve en geç ilgili ağır ceza mahkemelerinin beraat kararlarının hemen sonrasında, üniversiteden uzaklaştırılmalarına dayanak olan ifade açıklamasının suç oluşturmadağı yargı tarafından tespit edilmiş akademisyen başvurucların başvurularıyla ilgili olarak kabul kararları vermesi gerekirdi. Ancak, OHALİİK, barış akademisyenlerine ilişkin kararlarını, AYM'nin Füsun Üstel ve diğlerleri kararından iki yıldan fazla zaman geçtikten sonra, 2021 Ekim itibari ile ve ret yönünde vermeye başlamıştır.

OHALİİK'in, barış akademisyenlerinin başvurularına ilişkin olarak verdiği ret kararlarıyla, AYM'nin Füsun Üstel ve diğlerleri kararını ve ağır ceza mahkemelerinin kesinleşmiş beraat kararlarını esas almaması ve yok sayması; Anayasa'nın aşağıda sıralanan amir hükümlerinin Komisyon tarafından açıkça ve şuurlu olarak ihlali anlamına gelmektedir:

- 1)Anayasa m.9: *“Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.”*
- 2)Anayasa m.6/2 ve 3: *“Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır ... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.”* Anayasal bir kurum olmayan OHALİİK, anayasal kökenli kurumlar olan AYM'nin ve ağır ceza mahkemelerinin kararlarına uymayı reddetmiştir.
- 3)Anayasa m.153/1 ve 6: *“Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir ... Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar.”*
- 4)Anayasa m. 11/1: *“Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğler kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.”*
- 5)Anayasa m. 138/4: *“Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değıştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.”*
- 6) Anayasa m.2: *“Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı ... demokratik ... bir hukuk Devletidir.”*
- 7)Anayasa m.5: *“Devletin temel amaç ve görevleri ... Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette*

sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”.

- 8)Anayasa m.17/3: “ ... kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ... muameleye tabi tutulamaz.” OHALİİK’in, barış akademisyenlerini, yıllarca beklettikten sonra terörle iltisaklı olarak yaftalaması; insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir muameledir.
- 9)Anayasa m.20/1: “Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.”
- 10) Anayasa m.26/1: “Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar.”
- 11) Anayasa m.36/1: “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” OHALİİK önündeki incelemenin savunma haklarına saygılı olmaması ve OHALİİK’in barış akademisyenlerine ilişkin kararlarının, en geç ağır ceza mahkemelerinin kesinleşmiş beraat kararlarından hemen sonra (kabul yönünde) verilmemesi suretiyle bu Komisyon kararlarının (iki yılı aşkın bir gecikme sonucunda) makul bir sürede verilmemiş olması, Anayasa’nın 36. maddesini ihlal etmiştir.
- 12) Anayasa m.37: “Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz. Bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz.”
- 13) Anayasa m.38/1 ve 4: “Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez ... Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.”
- 14) Anayasa m.40/1: “Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.” OHALİİK, barış akademisyenlerinin kamu görevine geri dönebilmeleri için yapabilecekleri yargısal başvuruyu yıllar boyunca geciktirmiştir.
- 15) Anayasa m.48/1: “Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir.”
- 16) Anayasa’nın 49/1: “Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.”
- 17) Anayasa m. 60/1: “Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.”
- 18) Anayasa m. 70: “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.”

- 19) Anayasa m.130/4: “*Üniversiteler ile öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe her türlü bilimsel araştırma ve yayında bulunabilirler ...*”
- 20) Anayasa m.13: “*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*”
- 21) Anayasa m.14/2: “*Anayasa hükümlerinden hiçbirisi, Devlete veya kişilere, Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz.*” OHALİİK’in barış akademisyenlerinin başvurularına ilişkin olarak ret kararları vermesi ve bu esnada (“*Devletin varlığı ve bağımsızlığı ve milletin ve ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği*”, “*sadakat*” gibi) kimi anayasal kavramları barış akademisyenlerinin temel haklarının yok edilmesine veya Anayasa’da belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasına yol açacak şekilde yorumlaması, Anayasa’nın 14. maddesini ihlal etmiştir.

Her ne kadar olağanüstü hâl hukuken sonlanmış görünse de; onun yarattığı kurallar ve kurumlar halen hayattadır. AYM kararı temelinde beraat etmiş akademisyenlerin maruz kaldıkları kamu görevinden çıkarma kararlarına yönelik başvurularının yargısal hüviyeti olmayan olağanüstü hâl kökenli bir komisyon tarafından reddedilebilmesi, 2022 yılında Türkiye’de örtülü bir olağanüstü halin sürdüğünü göstermektedir.

Mayıs 2019’da Cumhurbaşkanı tarafından açıklanan Yargı Reformu Strateji Belgesi’nde, “*Olağanüstü hâl süresince alınan bütün tedbirlerde, başta Anayasa olmak üzere uluslararası yükümlülüklerden kaynaklanan “zorunluluk” ve “orantılılık” kriterlerine hassasiyetle uyulmuştur*” denilmiştir (YRSB, s.8). Yine YRSB’de; AYM ve AİHM kararlarında yer verilen ihlal alanlarına ilişkin etkili çözümlerin geliştirileceği; Hâkim ve Cumhuriyet savcısı kararlarının, AYM ve AİHM kararlarına uygunluğunun meslekte yükselme süreçleri ve denetimlerinde gözetilmesinin sağlanacağı ifade edilmiştir (YRSB, s.29). 2021’de Cumhurbaşkanı’nca açıklanan İnsan Hakları Eylem Planı’nda da, yargı kararlarının AYM ve AİHM kararlarındaki standartları karşılayacak şekilde oluşturulmasını sağlamaya yönelik olarak meslek içi eğitim faaliyetleri düzenleneceği belirtilmiştir (İHEP, s.32). Tüm bu açıklamalara karşın, OHALİİK, siyasi iktidarın Anayasa’ya ve temel hak ve özgürlüklere saygı göstermeme iradesinin ve insan hakları alanındaki istikrarlı samimiysizliğinin açık bir göstergesidir.

AYM'nin ifade özgürlüğü kapsamında olduğuna hükmettiği ve ağır ceza mahkemelerinin beraat kararları verdiği bir bildirinin rızacısı oldukları için üniversiteden çıkarılan akademisyenlere başvuru yolu olarak sunulan OHALİİK'in yıllar sonra verdiği ret kararları, siyasi iktidarın hukuka ve yargıya ilişkin riyakârca yaklaşımının açık kanıtıdır.

OHALİİK'in hukuk dışı cüretinin trajikomikliğini gösteren bir başka örnek de şudur: Yüksek Seçim Kurulu; KHK ile görevlerinden ihraç edilen üç profesörün milletvekili adaylıklarına yönelik yapılan itirazı reddetmiştir ve söz konusu üç profesörden ikisi, 2018 genel seçimlerinde milletvekili olmuştur. AYM ve ağır ceza mahkemelerinin suç olmadığını tespit ettiği, YSK'nin milletvekilliğine mâni olmadığına hükmettiği bir bildirinin içeriği sebebiyle, anayasal bir kurum olmayan OHALİİK'in, KHK ile üniversiteden çıkarılmış profesör milletvekillerinin başvurularını reddetmesi; kendisini, Anayasa temelli organlar olan AYM, ağır ceza mahkemeleri ve YSK'nin üzerinde gördüğünü göstermektedir. Bu iki profesör, TBMM'de yasama faaliyetinde bulunabilmekte ama Anayasa dışı bir yürütme işlemi sebebiyle, beş yılı aşkın bir süredir devlet üniversitelerinde ders verememektedirler.

Ne Anayasa Mahkemesi ne de ağır ceza mahkemesi kararlarına saygı gösteren OHALİİK'in; yüz bini aşkın yurttaşın yaşamını kaba çeviren kamu görevinden çıkarma kararlarına ilişkin başvurularla ilgili olarak bugüne kadar verdiği ret kararlarını keyfî şekilde vermemiş olduğuna ilişkin hiçbir güvence bulunmamaktadır.

7075 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesine göre Komisyon, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle görev yapar; Cumhurbaşkanı ise gerek görmesi halinde bu süreyi bitiminden itibaren birer yıllık sürelerle uzatabilir. Bu kapsamda 22.01.2022 tarihli ve 31727 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 21.01.2022 2022/19 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararıyla Komisyonun görev süresi bir yıl daha uzatılmış olup görev süresi 22.01.2023 tarihinde sona erecektir.

7075 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesine göre Komisyon; OHAL KHK'ları ile meslekten çıkarma, ilişik kesilmesi, kurumların kapatılması vb. hakkındaki başvuruları değerlendirip karar vermektedir.

Teklif ile birinci fıkranın (1) bendiyle diğer işlemlerin ilgili kurum veya kuruluşlar tarafından yürütüleceği hüküm altına alınmakla; idarenin yetkisi net bir biçimde ortaya konulmamış ve hukuk devleti ilkesi, yasama yetkisinin devredilmezliği ve idarenin kanuniliği ilkesi ihlal edilmiştir. (AY Md. 2-7-123)

7075 sayılı Kanun 2’nci maddesine göre; Komisyonun görev süresinin uzatılmasına karar veren, tüm idari teşkilatın makamına bağlı bulunduğu ve yürütme ve Devleti temsil yetkilerinin bir kişide birleştiği monist yapılı yürütme organının başı konumunda bulunan Cumhurbaşkanı (kişi) iken; teklif edilen geçici 5’inci maddenin üçüncü fıkrasına göre Komisyonun görev süresinin sona ermesine Cumhurbaşkanlığı (teşkilat) karar verecektir. Diğer bir deyişle lafzda birlik gözetilmemiştir.

Cumhurbaşkanının/Cumhurbaşkanlığının Komisyonun görev süresini hangi objektif ölçütlere nazaran uzatacağı/sona erdireceği kanun düzeyinde öngörülmemiştir. (Anayasa Başlangıç bölümü-Madde 2-6-7-104-123’e aykırıdır.)

OHAL uygulaması, olağan dönem uygulaması haline getirilmektedir. Teklif, 7075 sayılı Kanun’un OHAL süresince uygulanma özelliğini aşan ve dolayısıyla genel bir niteliğe sahiptir. OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu’nun görevleri, sayılı idarelere teşmil ettirilmektedir. (Anayasa Madde 13-14-15 hilafına)

Komisyonun görevinin özellikli niteliği ve Komisyonun yapısı göz önüne alındığında; teklifte sayılı diğer idari birimler, bu görevi icra etmeye ehil midir, Anayasa’ya göre yetkili midir? Kaldı ki Komisyonun mevcut yapısı dahi; hukuka uygun değildir. Komisyon, AYM tarafından verilen kararları dahi tanımamaktadır (bkz.: 2018/17635 Başvuru No’lu Zübeyde Füsün Üstel ve diğerleri Kararı). (Anayasa’nın Başlangıç bölümü, Md. 6, 138 ve 153 hilafına)

Yine Komisyonun görevleri, 7075 sayılı Kanun’da muğlak biçimde belirlenmiştir; teklifle idarelere, keyfi uygulamalara neden olabilecek sınırsız takdir yetkisi bırakılmaktadır. Bu yetki devri öngörülen idareler, sözüm ona yargılama görevi yapan OHALİİK’e yapılan başvurularda kurum görüşü sunmaktadır. Kamudan Anayasa dışı şekilde çıkarma işlemlerinin tarafı olan bu kurumlara, yargılama yetkisi verilmesi, süre ve zaman koşulu dahi konmaması, idarenin OHAL hukuku ile yöneteceğine işaret etmektedir. Kalan az sayıda dosyanın, adeta bir “gaz odası” işlevi gören bu komisyonun görev süresi sonuna kadar bitirilmesi mümkündür. Bu sebeple verilen yetkinin bahanesi OHALİİK’in kalan dosyaları olsa da amaçlanan kamu idarelerini OHAL mantığı ile yönetmek ve kamuda çalışan muhaliflere karşı bir sopa olarak kullanmaktır. Teklif sahibinin komisyon görüşmeleri sırasında beyan ettiği kalan dosya sayısı 62’dir. Bu dosyaların 21 Ocak tarihine kadar bitirilmesi ise, OHALİİK’in personel sayısı da dikkate alındığında imkan dahilindedir. Bu yetkilerin kamu idarelerine verilmesinin sebebi,

kamu görevine girişte güvenlik soruşturması çıkışta da OHALİK yetkilerinin işletilmesi suretiyle, kamuda OHAL hukukunu hakim kılınmak isteğidir (AY Md. 2-7-123)

Teklif, kül halinde Anayasa Başlangıç bölümü, Madde 2, 6, 7, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 20, 35, 36, 37, 38, 40, 70, 104, 123, 125, 128, 129, 138, 153 bağlamında değerlendirilmelidir. Anayasa'ya aykırıdır.

7075 sayılı Kanun'da 7145 ve 7256 sayılı Kanunlarla yapılan değışikler; CHP tarafından Anayasa'ya aykırı olduğı iddiasıyla AYM huzuruna taşınmıştır.

Komisyon görüşmeleri sırasında verilen bilgiler doğrultusunda incelemesi devam eden dosyaların da en geç bir ay içinde kapatılacağı anlaşılmaktadır. Komisyonun görev süresinin 22/1/2022 tarihinde 1 yıl süreyle daha uzatıldığı dikkate alındığında bu dosyaların da komisyon tarafından süresi içerisinde tamamlanacağı açıktır. Bu nedenle teklifle OHAL Komisyonunun görevlerinin ilgili kurumlara devrindeki amaç anlaşılamamış olup, görev ve yetkilerin devamının OHAL komisyonunun kendisi sona erse dahi görev ve yetkileri itibarıyla geçici olmaktan çıkartılıp kalıcı bir duruma getirilmesi sonucunu doğuracağı değerlendirilmektedir. Kamu görevlileri ile ilgili görevden uzaklaştırma, görevden alma, ihraç vb kararlara karşı itiraz için hukuk devletin bir gereğı olarak yargı yolu tek yetkili mekanizmadır. Öte yandan adil yargılama hakkının temini için de bağımsız yargı bir hukuk devletin en etkili enstrümanıdır

Madde 11 ve 12; Halen yürürlükte bulunan 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunun 28. Maddesinin birinci ve ikinci fıkraları gereğince kamu görevlilerine imzalanacak toplu sözleşme ile ücret ve mali ve sosyal haklar ile toplu sözleşme ikramiyesi ödenmektedir. Söz konusu maddenin birinci ve ikinci fıkraları şu şekildedir:

“Toplu sözleşme; kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarını düzenleyen mevcut mevzuat hükümleri dikkate alınarak kamu görevlilerine uygulanacak katsayı ve göstergeler, aylık ve ücretler, her türlü zam ve tazminatlar, ek ödeme, toplu sözleşme ikramiyesi, fazla çalışma ücreti, harcırah, ikramiye, doğum, ölüm ve aile yardımı ödenekleri, cenaze giderleri, yiyecek ve giyecek yardımları ve diğer mali ve sosyal hakları kapsar.

Toplu sözleşme ikramiyesi hariç olmak üzere toplu sözleşme hükümlerinin uygulanmasında sendika üyesi olan ve sendika üyesi olmayan kamu görevlileri arasında ayrım yapılamaz.”

Yukarıdaki fıkralarda da görüldüğü üzere; kamu görevlileri için imzalanacak toplu sözleşme bütün kamu görevlileri için geçerli olmaktadır. Bunun tek istisnası olarak özel kanun niteliğinde olan 4688 sayılı Kanun sendika üyesi olan kamu görevlileri için özel olarak “toplular

sözleşme ikramiyesi” düzenlemesi yapılabileceğini düzenlemiştir. Bunun dışında herhangi bir başka ödeme türü sadece sendikalı kamu görevlilerine ödenemez. Bir ödeme türü düzenlenecek ise bu durumda bütün kamu görevlilerine ödenmesi gerekir. Diğer yandan söz konusu maddenin ikinci fıkrası gereğince de ödenebilecek olan toplu sözleşme ikramiyesi bütün sendika üyesi olan bütün kamu görevlilerine herhangi bir ayırım gözetmeksizin verilmesi zorunludur.

Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2022 ve 2023 Yıllarını Kapsayan 6’ncı Dönem Toplu İş Sözleşmesinin 23’üncü maddesiyle, yasaya aykırı olarak “toplu sözleşme ikramiyesinin (üç ayda bir 707 lira) sadece ilgili hizmet kolunda sendika üyesi olabilecek kamu çalışanlarının yüzde 1’inden fazlasını üye kaydetmiş olan sendikaların üyelerine ödenmesine” yönelik bir madde konulmuştu.

Sendikaların başvurusu üzerine bu maddenin yürürlüğü, Danıştay 12’nci Dairesi tarafından 11 Ocak 2022 tarihinde durdurulmuştu. Mahkemenin bu kararıyla sendika üyesi tüm kamu çalışanları yasal hakları olan toplu sözleşme ikramiyesi almalarının yolu açılmıştı.

Danıştay 12’nci Daire toplu sözleşme ikramiyesiyle ilgili getirilen sınırlamanın yürürlüğün durdurulmasını, “sendikalar arasında ayrıma yol açılması, açıkça sendikal özgürlüğe bir müdahale oluşturarak sendikaların kuruluş amaçlarının gerçekleştirilmesini önleyici şekilde üye kaybına sebebiyet verecek nitelik taşıdığı gibi, aynı hizmet kolunda çalışıp aynı işi yapan sendika üyesi kamu görevlileri arasında, sadece farklı sendikalara üye olmaları nedeniyle ‘toplu sözleşme ikramiyesi ödemesinde’ eşitsizlik yaratması suretiyle çalışma barışını da olumsuz yönde etkileyeceğinden, dava konusu düzenlemede mevzuata ve hukuka uygunluk bulunmamaktadır” gerekçesine dayandırmıştı.

Yürürlüğü durdurulan düzenleme AKP’ye yakın Memur-Sen’in talebiyle toplu sözleşmeye konulmuştu. Memur-Sen bu yolla üye sayısını artırmayı, kamu çalışanlarının üç ayda bir 707 lira ikramiye almak için küçük sendikalardan ayrılarak Memur-Sen’e üye olmalarını sağlamayı amaçlıyordu.

Kamu Görevlileri Sendikaları ile ilgili Temmuz 2021 ve Temmuz 2022 istatistiklerine göre, Türkiye genelinde sendika üyesi olan memur sayısı yüzde 16 oranında artarken, Memur-Sen’in üye sayısında sadece yüzde 5 oranında artış yaşandı. Aynı dönemde Birleşik Kamu-İş’in üye sayısı yüzde 50, KESK’in üye sayısı yüzde 14, Türkiye Kamu-Sen’in üye sayısı ise yüzde 22,4 oranında arttı. Memur-Sen’in üye sayısının sendikalı kamu görevlileri içerisindeki payı yüzde 58’den yüzde 53’e düşmüştü.

Bu defada 375 sayılı KHK'nın ek 4. Maddesinin değiştirilmesi yoluyla yapılmak istenen düzenlemeyle, toplu sözleşme ikramiyesinden yararlanmak için sendikalı kamu görevlilerinin üyesi oldukları sendikaların kurulu oldukları hizmet kollarında bir baraj düzenlemesi getirilerek toplu sözleşme ikramiyesinden yararlanmada kamu görevlisinin üyesi olduğu sendikanın örgütlü olduğu hizmet kolunda %2 hizmet kolu barajını aşması öngörülmektedir. Sendikalar için 4688 sayılı Kanunda yer almayan ve kamu görevlileri toplu pazarlık sisteminde olmayan bu hizmet kolu baraj sistemi getirilmektedir. Ayrıca hizmet kolu barajının yüzde 1'den yüzde 2'ye çıkarılarak, Danıştay'ın yürürlüğünü durdurduğu toplu sözleşme maddesinden bile daha fazla haksızlık ve ayrıma yol açacak bir sistem getirilmek isteniyor.

Temmuz 2022 istatistiklerine göre 1 milyon 994 bin 845 sendika üyesi kamu görevlisi bulunuyor. Bunların tamamı toplu sözleşme ikramiyesi alıyor. Eğer teklifteki bu düzenleme yürürlüğe girerse, 400 bin kamu görevlisinin üç ayda bir aldığı tutar 707 liradan 250 liraya inmiş olacak.

Kamu görevlileriyle ilgili Türkiye'deki toplu sözleşme sistemi, işçilerle ilgili sistemden farklı olarak, imzalanacak toplu sözleşmeden sadece sendika üyelerinin değil, tüm kamu görevlilerinin (yasal olarak sendikaya üye olma hakkı bulunmayanlar da dahil) yararlanması esasına göre oluşturulmuştur. Dolayısıyla yasayla ya da toplu sözleşme hükümleriyle ücret ve diğer temel haklar konusunda kamu çalışanları arasında bir ayrım yapılması hukuka aykırıdır. Diğer yandan toplu sözleşme ikramiyesi açısından da sendikalı kamu görevlileri arasında da bir ayrım getirilmesi aynı şekilde ayrımcılık içermektedir.

Danıştay kararında da belirtildiği gibi aynı hizmet iş kolunda çalışıp aynı işi yapan kamu görevlileri arasında farklı sendikaya üye oldukları için aralarında eşitsizlik yaratılması Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırıdır.

Diğer yandan, 4688 sayılı Kanunun 28. Maddesinde bir “toplu sözleşme desteği” ödemesinden bahsedilmemektedir. Dolayısıyla, kamu görevlilerinin özlük hakları ile ilgili ödemeler açısından istisnai nitelikte olan “toplu sözleşme ikramiyesi” dışında bir ödeme türü olan bu ödemenin görevde bulunduğu hizmet kolunda örgütlü olan ve % 2'den daha az üyeye sahip olan sendikalara üye olan kamu görevlilerine verilmesi de mümkün değildir. Dolayısıyla bu açıdan da bu tür bir yeni ödeme türü yapılacaksa 4688 sayılı Kanunun 28. Maddesinin ikinci fıkrası gereğince bütün kamu görevlilerine verilmesi gerekmektedir. Bu düzenleme, bu nedenle

kamu görevlilerinin Anayasa'nın 53. maddesinde tanımlanan toplu pazarlık hakkını zedeleyici bir düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır.

Küçük sendikalara üye olanları cezalandırıp, sendikalarından istifa etmeye zorlayacak olan bu düzenleme aynı zamanda Anayasa'nın 51. Maddesinde düzenlenen örgütlenme hakkına da aykırıdır.

Yine, sendikal örgütlenme ölçütüne göre, kamu görevlileri arasında ayrımcılık yapılması, ücrette adalet ilkesine (md.55), ücret hakkının özüne (md.13) ve eşitlik ilkesine (md.10) aykırıdır.

Söz konusu düzenleme, aynı zamanda Türkiye tarafından imzalanmış olan 87 ve 98 sayılı ILO sözleşmelerine de açık bir biçimde aykırıdır. Dolayısıyla söz konusu düzenleme aynı zamanda Anayasanın 90. Maddesine de açık aykırılık taşımaktadır.

Maddenin görüşmeleri sırasında Sendika temsilcileri dinlenmişse de görüşleri ve aktardıkları sorunlar değerlendirmeye alınmamıştır. İktidar grubu vekilleri teklif maddesini Genel Kurulda değerlendirmek üzere, kabulü yönünde oy kullanmışlardır.

Geçici Madde 1; Teklif ile elektrik tüketiminden kaynaklanan ve özelleştirme devir işlemleri esnasında Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi'ne devredilen alacaklara ilişkin kısmen terkin kısmen de yapılandırma düzenlemesi yapılmaktadır. Komisyonunda kısmi ibare değişikliğiyle, borç yapılandırma taksitlerinin zamanında ödenmemesi halinde uygulanacak gecikme zammı için 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesinin esas alınacağı hususu netleştirildi. Bu maddede belirtilen “gecikme zammı oranında hesaplanacak geç ödeme zammı” taksitlerin gecikmesi halinde esas alınacaktır.

Madde 13; Yürürlük maddesidir.

Madde 14; Yürütme maddesidir.

Maddelere İlişkin Önergelerimiz

Madde 1; Önergemiz ile zeytin alanlarının korunmasına ilişkin ayrıntılı hükümler içeren 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında Kanun ve 1/12/2009 tarihli ve 5929 sayılı Kanunla katılmamız uygun bulunan "Uluslararası Zeytinyağı ve Sofralık

Zeytin Anlaşması"na açıkça aykırı olan düzenlemenin teklif metninden çıkartılması amaçlanmıştır.

Madde 2; Önergemiz ile Anayasa Mahkemesinin 20/7/2022 tarih ve E.2022/22, K.2022/92 sayılı Kararı ile Anayasaya aykırılığı hüküm altına alınan 7350 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 1.maddesiyle 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanuna eklenen geçici 30. Madde ile aynı kapsamda olan düzenlemenin teklif metninden çıkartılması amaçlanmaktadır.

Madde 3, 4 ve 5; Önergelerimiz ile yukarıda açıkladığımız yönlerden maddelerin revize edilmesi ve ilgili komisyonlarda değerlendirilmesi amacıyla düzenlemelerin teklif metninden çıkartılması talep edilmiştir.

Madde 10; Önergemiz ile 7075 sayılı Kanun'un OHAL süresince uygulanma özelliğini aşan ve dolayısıyla genel bir düzenleme niteliğini taşıyan Teklifin 10.maddesinin teklif metninden çıkartılması amaçlanmaktadır.

Madde 11 ve 12; Önergelerimiz ile aynı hizmet iş kolunda çalışıp aynı işi yapan kamu görevlileri arasında farklı sendikaya üye oldukları için aralarında ayrımcılık yaratacak olması nedeniyle Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırılık taşıdığından bu düzenleme teklif metninden çıkartılması amaçlanmaktadır.

Sonuç olarak;

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak, Komisyonunda Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmadan görüşmelerine geçilmesine karşı olduğumuz Teklifin 1, 2, 3, 4, 5, 10, 11 ve 12nci maddelerine dair önergelerimiz bulunmaktadır. Komisyonunda yeterince değerlendirilmeyen önergelerimizin Genel Kurulda değerlendirilmesi gerektiğini savunuyoruz.

Tahsin Tarhan
Kocaeli

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Manisa

Müzeyyen Şevkin
Adana

Kadim Durmaz
Tokat

Çetin Osman Budak
Antalya

MUHALEFET ŞERHİ

2/4780 esas numaralı “Elektrik Piyasası Kanunu İle Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”ne ilişkin Muhalefet Şerhimiz

✓ Usule ilişkin değerlendirme

Getirilen bu teklif ile; 3213 sayılı Maden Kanunu, 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun, 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu, 4857 sayılı İş Kanunu, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu, 7075 sayılı kısa adıyla OHAL Kanunu, Kamu Sendikaları ile ilgili 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede, TEDAŞ ile ilgili geçici madde ve **15 Aralık Çarşamba günü saat 11.00’de başlayıp 16 Aralık Perşembe sabahı saat 04.30’a kadar devam eden komisyona gece yarısından sonra getirilen, 2022 bütçesine 200 Milyar TL.’lik borçlanma yetkisi de veren 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun** ile birlikte, Sanayi komisyonu dışında, Anayasa, Adalet, Plan Bütçe, Çevre, Sağlık, Aile ve Çalışma Komisyonu gibi ihtisas komisyonlarını ilgilendiren, hem bu komisyonla hem de birbirleriyle hiçbir bağı bulunmayan maddeleri de içeren, yürütmeye maddesi de dahil 14 madde içerisinde 10 değişik kanunda düzenleme yapılması öngörülmektedir.

Ancak, bu şekilde torba kanun yapma tekniğinin demokratik işleyişle ilgisi olmadığını daha önceki uygulamalarınızda da dile getirdiğimiz gibi bir kez daha ifade etmekten imtina etmeyeceğiz. Kanunların komisyon sürecine gelmeden toplumun ilgili kesimlerinin temsilcileri olan odalar, sendikalar, dernekler veya demokratik kitle örgütlerinin görüşleri alınarak yapılması gerekliliğini bir kez daha vurgulamak gerekiyor. “**Torba yasa**” ve “**Korsan Önerge**” yöntemleri ile yasa yapma teamülleri ve tekniklerinin ihlal edildiği bu süreçte kamu zararına yol açan uygulamalara yasal bir kılıf uydurulmaktadır. Torba yasa bir hukuk terimi veya yasa yapma yöntemi olamaz.

Kanun tekliflerinin istişareyle yapılmasını engelleyen AKP-MHP ittifakı modern demokrasilerin ve hukuk devletlerinin en temel hakkı olan yasa yapma hakkını ortadan kaldırmaktadır. Yasa yapma hakkının zayıflatılması, halk egemenliğine yönelik en büyük darbelerden biridir. Çünkü halkın cebinden toplanan vergilerin nerelere harcanacağı ve demokratik-hukuk devletinin nasıl işleyeceğine işaret eden en önemli ilkelerden biri yasa yapma hakkıdır. Dünyadaki tüm demokratik hukuk devletlerinde yasa yapma devlet-toplum-vatandaş mutabakatının temelidir.

“Elektrik Piyasası Kanunu İle Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”nin, **hafta sonu ve Bütçe görüşmelerine denk gelen yılın son günlerinde** alelacele Komisyon üyelerine gönderilmesi ve **iki güne sarken kesintisiz 17-18 saat çalışarak** Genel Kurula sevk edilmesine kadar geçen her bir aşaması demokratik hukuk devleti ilkelerinin ayaklar altına alındığını göstermektedir.

Bu kanun teklifi vesilesiyle bir kez daha belirtmek gerekir ki, AKP iktidarının yasa yapım süreçlerinde geliştirdiği bakış açısı ve takındığı tutum antidemokratiktir. Çoğunlukçu bir anlayışla çoğulculuğun reddedildiği, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne geçişle birlikte TBMM’nin bütünüyle by-pass edilmek istendiği bir süreci yaşıyoruz. Meclis’in adeta bir noter makamı olarak görülmesi her şeyden önce millet iradesine hakarettir. Muhalefetin uyarılarını yok sayan, önerilerini dikkate almayan demokratik anlayıştan uzak bir iktidar anlayışı ile karşı karşıyayız.

Diğer taraftan, daha önceleri de kamuoyunda büyük tartışmalara neden olan ve Anayasa Mahkemesi ve yargı kararları ile iptal edilen, **zeytinlik alanların maden sahalarına açılmasına, limanların sözleşme sürelerinin 49 yıla uzatılmasına ve kamu sendikaları üyelerine % 2 barajı getirilerek farklı ikramiye almalarına sebep olan ve son anda bütçeye 200 Milyar TL.’lik borçlanma yetkisi tanınan** böylesine hayati meseleleri ve tarafları ilgilendiren bir teklifin yine apar topar bu komisyona getirilmesi ve toplumun ilgili kesimlerinin tüm itirazlarına, muhalefetin uyarılarına ve yargı kararlarına rağmen otoriter anlayışın ve baskıcı rejimin inatla sermayedarların, yandaşların, iktidar yanlısı sarı sendikaların önünü açan bir anlayışta ısrar ettiğini bizlere göstermektedir.

✓ **Genel değerlendirme**

✓ **Anayasa’ya aykırılıkta ısrar!...**

Anayasa ve TBMM İçtüzüğüne, Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve diğer mahkeme kararlarına karşı getirilen bu torba yasa açıkça kamu zararı ve hukuksuzluk içeren maddelerle doldurulmuştur.

Zeytinlik alanların madencilik alanlarına açılmasına olanak tanıyan yönetmeliğin **Danıştay tarafından iptal edilmesi** bir yana böyle bir düzenleme yapılması aynı zamanda, **Anayasanın tarımsal alanların amaç dışı kullanımını engelleyen 45. maddesine, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkının ihlaline ilişkin 56. maddesine** ve Anayasanın **138. maddesi** ile düzenlenen **mahkeme kararlarının bağlayıcılığı hükmüne** açıkça aykırılık teşkil ettiğini de ayıca belirtmek gerekmektedir.

Bütün bunlara rağmen nihayetinde zeytinlik alanların maden sahalarına açılmasını öngören bu maddenin teklif metninden çıkarılmasını olumlu bir yaklaşım olarak görmekle birlikte, iktidarın doğa karşıtı eko-kırım politikalarında bu kadar ısrar etmesi ve her seferinde rant amaçlı bu teklifi sunmasına karşı kamuoyunu dinamik tutmak gereklidir. AKP iktidarı bu kapsamda birçok saldırıyı erteleyip yeniden gündeme taşıma girişiminde bulunmuştur.

Diğer taraftan, Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş. ve T.C. Devlet Demir Yolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne ait bazı **limanların sözleşme sürelerinin ihalesiz 49 yıllığına uzatılmasını öngören** ve yine **Anayasa Mahkemesince 20/07/2022 tarihinde iptal edilen** bir konunun aynı şekilde teklif maddesine konulması, AKP iktidarının AYM’nin iptal kararını tanımaması, özelleştirilen limanlar için şirketlere yeni haklar tanıma ısrarından vazgeçmemesi anlamına gelmektedir.

Limanların işletme sürelerinin 49 yıla kadar uzatılması ile ilgili kanun teklifi en son **05/01/2021 tarihinde TBMM Genel kurulundan geçerek yasallaşmış**, Anayasa’ya aykırılık teşkil etmesi nedeniyle iptali için **AYM’ne götürülmüş**, **Anayasa Mahkemesinin 02/08/2022 tarihli ve 31911 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan kararında**; “... mevcut özelleştirme sözleşmesinin tarafları dışında ihaleye katılma imkânının engellenmesinin, serbest rekabet ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmadığına ve limanların gerçek özelleştirme değerlerine ulaşılmasını engelleyebileceği ...” yönünde görüş bildirerek oy birliği ile maddeyi iptal etmiştir.

Ayrıca, Anayasa Mahkemesi iptal talebini görüşürken, Anayasanın 153. maddesi ile ilgili hüküm kurarken, “Yasakoyucu, yasa düzenlemelerinde hukuk ve Anayasa’nın üstün kurallarına bağlıdır. Buna göre Anayasa’ya aykırı bulunan kuralların yeniden yasallaştırılmaması gerekir. Anayasa’ya aykırılığı Anayasa Mahkemesince saptanmış

kuralların aynı amaç doğrultusunda yeniden yasallaştırılması, kararı etkisiz duruma getirmek anlamına gelir” demıştır.

Tekrar belirtmek gerekir ki; bu teklif maddesince hem **Anayasa Mahkemesinin** iptal gerekçeleri olan; **Anayasa’nın**, *Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun hareket etmek zorunda olduğuna ilişkin 10. Maddesinin*, *temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa’nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceğine ilişkin 13. maddesinin* ve *devletin, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alacağına ilişkin 48. maddelerinin açıkça ihlal edildiği* ve hem de yine **Anayasanın 138/son maddesinde** belirtilen *mahkeme kararlarının yasama organını bağladığı hükmüne ve 153/son maddesinde* belirtilen *AYM kararlarının bağlayıcılığı hükmüne açıkça aykırılık oluşturduğu* sarihtir. Açıkça hukuka aykırı olduğu mahkeme kararıyla açığa çıkan bu teklifte ısrar edilmesi, rant için hukuksuzlukta ısrar edilmesinden başka bir şey değildir.

Diğer taraftan, **Anayasa’nın Sendika kurma hakkı başlıklı 51. Maddesinde** belirtilen *çalışanların önceden izin almadan sendika kurma ve üye olma, çekilme hakkına sahip olduğu ve hiç kimsenin sendikaya üye olmaya ve olmamaya zorlanamayacağı* hükmü, bu teklifle getirilen 11. ve 12. madde hükümlerince açıkça ihlal edilmekte Anayasa ve başta **ILO’nun 87 ve 98 sayılı sözleşmeleri** olmak üzere uluslararası sözleşmeler ile güvence altına alınmış örgütlenme ve toplu pazarlık hakkının tamamen ortadan kaldırılmasının hedeflendiği açıktır.

‘Uluslararası, Anayasal ve yasal düzenlemeler çerçevesinde temel hak ve özgürlükler kapsamında güvence altına alınmış örgütlenme ve toplu pazarlık hakkının temin edilmesini sağlamak’ için yapılması gereken ilk iş sendikal hak ve özgürlüklerin önünü daha da tıkayan değil, açan düzenlemeleri, grev hakkı ile tamamlanmış bir gerçek bir toplu pazarlık sistemini derhal hayata geçirilmelidir.

✓ **Zeytinlik alanların maden sahasına açılmasına izin vermeyeceğiz!..**

Kamuoyunun baskısı ve muhalefetin itirazları neticesinde teklif metninden çıkarılan Zeytinlik alanların Maden Sahalarına açılmasına imkan tanıyan teklifin ilk maddesi; AKP iktidarı döneminde kanun teklifi yada yönetmelik çıkarma girişimleri ile 10 kez gündeme getirilmiş ve en son çıkarılan "Maden Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" 1 Mart 2022’de Resmî Gazetede yayınlanmış, ancak, Danıştay 8. Dairesi 13/09/2022 tarihinde “Düzenleme ile zeytinlik alanlarda, zeytinlerin sökülme ve taşınmak ya da sökme ve taşıma yoluna dahi gidilmeksizin madencilik faaliyeti yürütülmesine imkân tanındığından, sökülme ve taşınan ya da madencilik faaliyeti nedeniyle tahrip olan alanların eski hale getirilmesinin mümkün olmaması sebebiyle Yönetmeliğin uygulanmasının telafisi güç ve imkânsız zararlar doğuracağı açıktır.” diyerek yürütmeyi durdurma kararı vermiştir.

Bütün bu süreçlere rağmen tekrar kanun teklifine konulmak istenen bu madde iktidarın kamuoyunun bütün itirazlarına ve yargı kararlarına rağmen sermaye kesimlerinin talebini önceleyen bir yerde durmakta ısrar ettiğini bizlere bir kez daha göstermiştir.

Bütün bunlara göre nihayetinde zeytinlik alanların maden sahalarına açılmasını öngören bu maddenin teklif metninden çıkarılmasını olumlu bir yaklaşım olarak görmekteyiz. Ancak iktidarın doğa karşıtı eko-kırım politikalarında bu kadar ısrar etmesi ve her seferinde rant amaçlı

bu teklifi sunmasına karşı kamuoyunu dinamik tutmak gereklidir. AKP iktidarı bu kapsamda birçok saldırıyı erteleyip yeniden gündeme taşıma girişiminde bulunmuştur.

Ayrıca, söz konusu 1. maddenin geri çekilmesinde iktidar tarafından sergilenen olumlu tutumun ne yazık ki teklifin diğer maddelerinin görüşülmesi esnasında -hem Anayasa Mahkemesince iptal edilen hem de Danıştay tarafından durdurulan kararlara rağmen- görmek mümkün olamamıştır.

- ✓ **Kamuya ait olması gereken ancak özelleştirme sonrasında ulusal ve uluslararası sermaye kesimlerine peşkeş çekilen Limaların sözleşme sürelerinin ihalesiz 49 yıla uzatılması kabul edilemez!...**

Zeytinliklerle ilgili 1. Maddesinin çıkarılması sonucu teselsül ettirilen yeni haliyle Teklifin 1. madde ile; Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş. ve T.C. Devlet Demir Yolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne ait bazı **limanların sözleşme sürelerinin ihalesiz 49 yıllığına uzatılmasını öngören** ve yine **Anayasa Mahkemesince 20/07/2022 tarihinde iptal edilen** bir konunun aynı şekilde teklif maddesine konulması, AKP iktidarının AYM'nin iptal kararını tanımaması, özelleştirilen limanlar için şirketlere yeni haklar tanıma ısrarından vazgeçmemesi anlamına gelmektedir.

Bilindiği gibi, 26/11/2021 tarihinde bu komisyonda gündeme gelen ve bütün ısrarlarımıza rağmen geri çekilmeyen limanların işletme sürelerinin 49 yıla kadar uzatılması ile ilgili kanun teklifi en son **05/01/2021 tarihinde TBMM Genel kurulundan geçerek yasallaşmış**, Anayasa'ya aykırılık teşkil etmesi nedeniyle iptali için **AYM'ne götürülmüş, Anayasa Mahkemesinin 02/08/2022 tarihli ve 31911 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan kararında**; "... mevcut özelleştirme sözleşmesinin tarafları dışında ihaleye katılma imkânının engellenmesinin, serbest rekabet ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmadığına ve limanların gerçek özelleştirme değerlerine ulaşılmasını engelleyebileceği ..." yönünde görüş bildirerek oy birliğe ile maddeyi iptal etmiştir.

Ayrıca, Anayasa Mahkemesi iptal talebini görüşürken, Anayasanın 153. maddesi ile ilgili hüküm kurarken, "Yasakoyucu, yasa düzenlemelerinde hukuk ve Anayasa'nın üstün kurallarına bağlıdır. Buna göre Anayasa'ya aykırı bulunan kuralların yeniden yasallaştırılmaması gerekir. Anayasa'ya aykırılığı Anayasa Mahkemesince saptanmış kuralların aynı amaç doğrultusunda yeniden yasallaştırılması, kararı etkisiz duruma getirmek anlamına gelir" demiştir.

Buna rağmen, **24/10/2022 tarihinde TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda, AKP'nin "Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"** başlığıyla komisyon görüşmelerine yine aynı şekilde tekrar getirilmiş ve yine daha önce AYM'nin kararıyla iptal edilen bu madde **tartışmalar üzerine teklif metninden çıkarılmıştır.**

Tekrar belirtmek gerekir ki; bu teklif maddesi hem Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri olan 10. 13. ve 48. maddelerini açıkça ihlal etmekte ve hem de yine Anayasanın 138/son maddesinde belirtilen mahkeme kararlarının yasama organını bağladığı hükmüne ve 153/son maddesinde belirtilen AYM kararlarının bağlayıcılığı hükmüne açıkça aykırılık oluşturmaktadır. Açıkça hukuka aykırı olduğu mahkeme kararıyla açığa çıkan bu teklifte ısrar edilmesi, rant için hukuksuzlukta ısrar edilmesinden başka bir şey değildir.

Şimdi yine ve yeniden ısrarla bu madde hiçbir değişiklik olmadan bu teklife eklenmiştir.

Liman işletmelerinde sözleşme sürelerinin uzatılmasına gerekçe olarak gösterilen şirketlerin yatırım yapması, işletmelerin devamlılığı veya verimlilik artışı gibi nedenler inandırıcı olmaktan çok uzaktır.

Söz konusu maddenin yasallaşması halinde, AKP kendisine yakın şirketlere limanları ihalesiz bir şekilde peşkeş çekecektir. Bir kez daha görülmektedir ki AKP iktidarı Türkiye halklarının geleceğini değil, yandaşlarının geleceğini öncelediği açıkça anlaşılmaktadır. Seçimlere çok kısa bir süre kalmışken ve iktidar değişimi olacağı kamuoyunca biliniyorken bu kapsamda bir rant aktarımının yeni bir özelleştirme olduğu bilinmelidir. Bu özelleştirmenin de kişiye/şirkete özel bir özelleştirme olduğu ifade edilmelidir.

AKP, bizden sonrası tufan anlayışıyla yangından mal kaçırır gibi bütün kamu kaynaklarını özelleştirmeler eliyle yandaşlarına aktardığı yetmiyormuş gibi sürelerini de yetersiz görüyormuş ki ülkemizin kaynaklarını ipotek altına almaktan imtina etmemektedir.

Bütün bunlara göre; limanların kesinlikle kamu eliyle işletilmesi gerektiğini ifade ederek, Özelleştirilen Limanların ihalesiz olarak sözleşme sürelerinin 49 yıllığına çıkarılmasını öngören bu maddenin teklif metninden çıkarılmasını söylüyoruz. Limanlar ve işletilmesi kamusal bir politika kapsamında ve kamu eliyle olmalıdır.

✓ Gece yarısı getirilen 200 Milyarlık borçlanma yetkisi...

Bu torba yasa komisyona sunulduğunda dahi kamuoyunun, iktidarın komisyon üyelerinin, diğer komisyon üyelerinin ve bütün halkın bilgisinde olmayan “ilave 200 milyar TL borçlanma teklifi” komisyon görüşmelerine gece yarısından sonra sunulmuştur.

Plan ve bütçe komisyonunda görüşülmesi gereken, 2022 yılı bütçesinin harcamaları nedeniyle 200 Milyar TL borçlanma yetkisi tanınan bir maddenin daha teklife eklenmesi önergesi **tek kişilik imza** ile getirilerek saatler süren tartışmalar neticesinde komisyondan geçirilmiştir.

Bu torba yasanın 3. Maddesine “28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.”

“GEÇİCİ MADDE 36-5 inci maddede düzenlenen net borç kullanımı tutarı 2022 yılı için, 1/1/2022 tarihinden geçerli olmak üzere, Bakan tarafından artırılan net borç kullanım tutarına iki yüz milyar Türk lirası ilave edilerek uygulanır.” teklifi eklenmiştir.

Bu korsan önerge ile kamu 2022 yılındaki bütçe hakkı ihlallerine bir yenisi eklenmiştir. 2022 yılı başında bütçe yasası ile 279,5 milyar TL borçlanma limiti konulmuştu. Daha sonra kanunun verdiği limite göre yüzde 5 arttırılmış ve Borçlanma 293 Milyar TL’ye yükseltilmişti.

Bu korsan önerge ile bu rakamın da yetmediği ifade edilmiş ve ek 200 Milyar TL borçlanma daha talep edilmiştir. Bu ek borçlanmanın gerçekleşmesi için de 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanuna ek madde konulması gerekiyor. 2022 yılı biterken hazinenin ek bütçeye rağmen net borçlanması 461 Milyar TL olacaktır.

2023’ün ilk üç ayında ödenmesi gereken iç ve dış borç tutarı 185 milyar TL, ilgili bürokratların açıklamalarına göre eğer söz konusu 200 Milyar TL’lik borçlanmayı alınmayıp, 2023’ün ilk üç ayında da ödenmesi gereken 185 Milyar TL’yi ödenirse, piyasayı çok ciddi anlamda bir krize

sokma girecektir. Borçlanma gerekçesinin bu şekilde açıklanması mevcut krizli durumun derinleşeceğinin göstergesidir.

Ayrıca iktidarın seçime giderken kamu mali disiplini bir kenara bırakıp seçim ekonomisi uygulamalarını arttıracığı da bilinmektedir. 2023 Bütçe Teklifinde 4,5 trilyon TL’lik gider; 3,8 trilyon TL’lik gelir, yani 659 milyar TL’lik bir bütçe açığı öngörülmüş. Bu yılki açığa 461 milyar TL olarak tahmin ediliyor. Ancak bu yılın Ocak- Eylül dönemi bütçe açığının 45,5 milyar TL olduğu dikkate alındığında, iktidar bloku yılın geri kalan son üç ayında 416 milyar TL’lik bir açığı gerçekleştirecek harcamalarda bulunacak demektir. Bir başka anlatımla, iktidar seçim yolunda çok ciddi harcama yapmayı planlamış görünüyor.

Benzer bir durum 2017 yılında yaşanmış ve hükümet bu sorunu yasa dışı yetki kullanımı gerçekleştikten epeyce sonra yasa çıkararak aşmıştı. Bu kez de bu sorunu aşabilmek için hazırlanan madde torba kanuna eklenerek TBMM’ye sevk edilmiş bulunuyor. **Buna göre borçlanma limiti 2022 yılı için 493 milyar liraya çıkarılacaktır.**

Bu aşamada iki tespit yapabiliriz:

İlk tespit: Konuyu düzenleyen temel yasa olan 4749 Sayılı yasa borçlanmanın bütçe kanunu ile öngörülen limite ulaştığında durmasını öngörüyor. Oysa limite ulaşıldıktan sonra yasal düzenleme olmadığı halde yetkisiz borçlanma devam etmiş bulunuyor.

İkinci Tespit: Borçlanmaya limitin ötesinde devam edilmesi için önce limit artırımı yapan bir yasal düzenleme yapılması sonra limitin aşılması gerekirdi. Bir başka ifadeyle bu konu, demokrasinin temel taşlarından birisi olan ‘bütçe hakkı’ açısından, önceden izin alınarak çözülmesi gereken bir sorundu. Sonradan onay (icazet) alınarak çözümlenmesi parlamentonun onay yetkisinin elinden alınması anlamına geliyor.

İktidar ise sürekli bütçe açığının azalmasından bahsediyor. Eğer bütçe açığı gerçekten azalıyorsa **borçlanma limitinin 213,5 milyar lira yükseltilmesinin sebebi nedir?**

Kaldı ki kanunen bu borçlanma yetkisi alınmadan, hazine zaten piyasadan ve dışarıdan fazlasıyla borçlanmıştır. Yani şu teklifle “izinsiz ve kanuna aykırı olarak” yapılan borçlanmaya yasal kılıf uydurulmaya çalışılmaktadır. Şimdi bu borçlanma ile o borç ödenecektir. Borç servis oranlarında gittikçe kötüye giden bir durum söz konusudur. Ancak Ek bütçe borçlanmaya izin vermediğinden ve kanunun değişmesi gerektiğinden bu teklif ile borçlanma yapılabilir. Bu bağlamdaki Anayasa Mahkemesi kararı da bu teklif ile aşılmış olacaktır.

Özetle, 2023 yılı bütçesinin tümü üzerine görüşülürken, bu teklif maddesi ile 2022 yılı için borçlanma talep edilmesi, Plan Bütçe komisyonu uhdesinde olan bir konunun, Hazine ve Maliye Bakanı olmadan Sanayi Komisyonunda gece 03.00’te ek madde olarak getirilmesi TBMM’nin bütün yetkinliğinin ortadan kaldırıldığını göstermektedir.

İktidarın torba yasalar tarihindeki ünlü garabetlerden biri olarak tutanaklara geçen bu teklif ülkedeki borçlanma yükünün hangi aşamaya geldiğini de göstermek açısından önemlidir. Bütçe dengesi ve faiz dışı dengenin toplumun aleyhine bozulduğu bu sürecin devam etmesi halinde mali bir krizin bizzat iktidar eliyle derinleştirildiği görülmelidir.

✓ **Petrol arama işlerinde “gece” 7,5 saatten fazla çalışma yapılmamalıdır...**

Teklifin 4. Maddesinde ise, petrol arama işlerinde işçilerin gece 7,5 saatten fazla çalışma yapabilmemesinin önü açılmaktadır.

İş kanununda turizm, sağlık ve güvenlik hizmetleri dışında gece 7,5 saatten fazla çalışma yapılmasının yasak olmasına rağmen, çok tehlikeli işler sınıfında yer alan petrol arama işlerinde gece 11 saat çalışılmasını talep etmek, üç vardiya yerine iki vardiya şeklinde çalışmak zorunda kalan işçilerin iş sağlığı ve güvenliği açısından bakıldığında yaşanacak yorgunluklar nedeniyle dikkat eşliğinin düşmesine neden olabileceği bunun da kazaların yaşanma riskini yükseltebileceği gibi, aynı işi daha az işçi çalıştırarak yapabilmemesine imkan tanıdığından sektörde işçi çıkarımlarına sebep olabileceği değerlendirilmektedir.

İSİG Meclisinin 2022 yılının ilk 11 ayı için tespit edebildiği iş cinayeti sayısı 1.658'dir. Türkiye’de her gün 5-6 işçinin “sabah gittiği işten akşam mezara gittiği” bilinmektedir. Mesai saatlerinin arttırılması ve vardiyaların azaltılması işe bağlı ölümlerin artması dışında işyerindeki kazaların ve engelli kalma oranlarının artmasına, mobing uygulamalarına da alan açacaktır. Dünyanın birçok yerinde mesai saatlerinin ve günlerinin kısaltılması yönünde uygulama planları tartışılıp hatta uygulanmaya başlanmışken Türkiye’de tersi yönde bir eğilimde ısrar edilmektedir. Kayıtdışılığın yüksek, güvencesiz çalışmanın yaygın ve sendikalaşmanın düşük oranda olduğu Türkiye’de mesai saatlerinin uzatılması; sömürü, cinayet ve iş kazalarının artması demektir.

✓ **OHAL Lağvedilmeli, bütün mağduriyetler giderilmelidir.**

Teklifinin 10. maddesi ile 15 Temmuz darbe girişimi sonrası kamudan ihraç edilen veya diğer uygulamalar nedeniyle mağduriyet yaşayan kimselerin başvuracağı merci olarak kısa adıyla **“OHAL Komisyonu”** olarak bilinen **“Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu”**nun görev süresinin 23 Ocak 2023’te sona erecek olması nedeniyle bundan sonraki işlemlerin kamu kurum ve kuruluşlarının yürütüleceğine ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Komisyonunda aktarılan son veriye göre başvurusu **sonuçlanmayan 64 dosyanın** bulunduğu bu ucube OHAL Komisyonunun sürekli belirttiğimiz gibi hemen lağvedilmesi, verdiği bütün kararların geçersiz sayılması ve ihraç edilenlerin tüm mağduriyetlerini giderecek şekilde görevlerine iade edilmeleri, ihraç edilmeye yol açan fiili bir suç durumu varsa 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine göre yargı süreçlerinin işletilmesine imkan verecek şekilde görevlerine iadesinin sağlanmasını bir kez daha tekrar etmekte yarar görmekteyiz.

Bilindiği üzere; 15 Temmuz darbe girişimini fırsata çeviren iktidarın ilk işi OHAL ilan etmek ve ülkeyi KHK’ler ile yönetmek olmuştur. Bu ortamda Resmî Gazetede isimlerinin yayınlanmasıyla 152 bin kamu emekçisi OHAL KHK’ları ile ihraç edilmiştir.

İktidarın ihraçlara ilişkin tüm itiraz yollarını kapatması sonucu içeride ve dışarıda itirazların yükselince ve AİHM’e on binlerce başvuru yapılırca bir oyalama mekanizmasına ihtiyaç duyuldu. OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu, 23 Ocak 2017 günü 685 sayılı OHAL KHK’si ile iki yıllık süre içinde kamudan ihraç edilmiş yüz binlerce kamu emekçisinin ihraç başvurularını değerlendirmek ve karar altına almakla görevlendirilmiş olup 23 Ocak 2023 itibarıyla OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu altıncı yılını dolduracaktır. OHAL Komisyonu’nun son açıklaması 27 Mayıs 2022 tarihli olup yaklaşık yedi aydır yaptığı işlemlere dair herhangi bir açıklama yayınlamamıştır.

Son açıklamasına göre ise; **toplam tedbir işlemi sayısı: 131.922 (3.213 rütbe alma, 270 yurt dışı öğrencilikle ilişkin kesilmesi, 2.761 kurum ve kuruluş kapatma) şeklindedir. Kabul Edilen Kararlardan 61'i kapatılan kuruluşlara aittir. İhraç Edilen Kamu Görevlilerinin Sayısı:125.678'dir.**

OHAL komisyonu bir yargı mercii değildir. Kamuoyuna ve sendikaların denetimine açık bir kurul da olmamıştır. İhraç edilen kişiler hakkındaki iddiaların gerekçelerinin kişiye sunulduğu, savunmaların hukuki bir şekilde alınabildiği bir komisyon da değildir.

Çoğunluğu AKP döneminde atanmış parti şefleri niteliğinde olan kurum amirlerinin belirleyici olduğu "kurum kanaatleri" üzerinden belirlenen istihbari bilgiler esas alınmaktadır. Tüm bu hukuk dışılığı rağmen aradan geçen 7 yıl içinde "terörist diye ihraç edilen yaklaşık 18.000 kişi" kamuya iade edilmiştir. Bu iade edilen kişilere yaklaşık 25-30 Milyar TL tazminat ödenmiş ve ilave yargı harcamaları da daha da olacaktır.

Olağan bir hukuk işleyişi içinde ihraçların yüzde 99'undan fazlasının işlerine iade olacağını bilmesi gerekir. Bu durumda yargı harcamaları hariç sadece maaş ve prim tazminatları için 200 milyar TL'lik bir kamu zararı bu hukuksuzluğun sonucu olacaktır.

AKP, darbe girişiminde bulunan suçluları aklamak, yargı süreçlerini bulanıklaştırma ve söz konusu darbe kliği ile ilgisini gizlemek için yüzbinlerce kişiyi ve milyonlara varan ailelerini mağdur etmiştir. KHK ihraçları bugüne kadar, yaşam hakkı dahil 150'ye yakın farklı hak ihlaline maruz bırakılmıştır. İhraç edilenler içerisinde 2.000'den fazla engelli ve süregelen hastalığı olan kişi vardır. Yine iade edilen 20 kişinin yaşamını yitirdikten sonra iade edildiğini biliyoruz.

İktidarın darbe girişimini Tek Adam rejimini tüm kurum ve kurallarıyla inşa etme, kamuyu tek parti devleti esasına göre dizayn etme, kadrolaşma ve bunun için muhalif kesimleri kamudan tasfiye etme için fırsata çevirdiğinin **bir örneği de darbe girişimiyle uzaktan yakından alakası olmayan Barış akademisyenleri ve 4.237 KESK'linin KHK'lar eliyle hukuksuzca, sorgusuz sualsiz ihraç edilmesidir.** Barış akademisyenlerinin haklı ve suçsuz olduğuna Anayasa Mahkemesi karar vermiştir.

İhraç edilen KESK'liler diğer tüm hukuk yolları kapatıldığı için iktidarın noteri görevi üstlenen, yönetimi iktidar tarafından atanan, komisyon başkanının açıkça "biz mahkeme değiliz, delil, hukuk kuralı tanımayız" dediği OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonuna başvurmuşlardır.

Komisyonun 27 Mayıs 2022 açıklamasına göre ihraç başvurularından geriye 2.895 başvuru kalmış olup aradan yedi ay geçtiği için bu sayının daha da azaldığı açıktır. Bu arada da verilen kararların yüzde 90'a yakını ret şeklindedir.

Düzenlemeye göre kalan bu başvurular meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarma ya da ilişkin kesildiği ilgili kurum veya kuruluş tarafından değerlendirilecektir.

Düzenlemede belirtilen kurum ve kuruluşların kalan başvuruları hangi çerçevede değerlendireceği "bu Kanun ve ilgili mevzuatta belirtilen hükümler uyarınca yürütülür" denilerek 7075 sayılı "OLAĞANÜSTÜ HAL İŞLEMLERİ İNCELEME KOMİSYONU KURULMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN DEĞİŞTİRİLEREK KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN" işaret edilmektedir. Nitekim değişiklik 7075 sayılı kanuna "Komisyonun görev süresi sonrasına dair işlemler" başlığıyla

geçici 5. Madde eklenmesi suretiyle yapılmaktadır.

Dolayısıyla komisyonun esas aldığı yöntemde herhangi bir değişiklik olmayacaktır.

İktidar 685 sayılı OHAL KHK'si ile iki yıllık süre için kurduğu, ancak her bitiminde yeniden görev süresini uzatarak toplamda altıncı yılını bitirip yedinci yılına girecek komisyonu lağvederek bir kamburden kurtulmuş görüntüsü vermek istemektedir. **Ancak aynı işi ihraç eden bakanlıklarda kurulacak komisyonlar eliyle yürütmeye devam edecektir.**

Kalan başvurulardan başvurusu ret edilecekler de komisyonun ret ettiği başvurusular gibi iktidar tarafından oluşturulmuş özel yetkili idare mahkemelerine temyiz başvurusunda bulunmak zorunda bırakılacaklardır.

Komisyonun başvurusunu incelemek üzere iktidar tarafından kurulmuş ve heyetleri atanmış özel yetkili mahkemelerin komisyondan daha beter kararlar verdiği ortada iken aynı akıbetle karşılaşacağı nettir. Temmuz 2022'de bile 6 bini kolluk gücü olan 10 bin kamu görevlisi bu kapsamda işinden atılmıştır.

Bu teklif ile ilk günden itibaren oyalama taktiği amacı ile kurulan OHAL komisyonunun yeni misyonunu Bakanlıklar yürütecektir. Bu yaklaşımla, adaletin gecikmesine sebep olmakta ve cezanın "peşinen" verilmesine dair anlayış devam edecektir. Bakanlıklar zaten OHAL süreci olmadan da OHAL komisyonu gibi davranıp hukuksuz bir şekilde kamu emekçilerini ihraç etmeye devam ediyor.

OHAL döneminde çıkarılan geçici 35. Maddeye göre kamu emekçileri işlerinden, ekmeklerinden olmaya devam ediyor. OHAL kaldırıldıktan sonra yaklaşık 13 bin kamu emekçisi 35. Madde gereği ihraç edildi. 35.maddenin 3 yıl sonra uygulanmaması gerekirken, siyasi iktidarın önerisiyle TBMM alınan kararla 1 yıl daha uzatıldı. Bu da gösteriyor ki siyasi iktidar muhalif kamu emekçilerinin üzerinde ihraçları "Demokles'in kılıcı" gibi kullanılmaktadır.

Örneğin, Kasım 2020 yılında Demokratik Toplum kongresi (DTK) soruşturması kapsamında gözaltına alınan ve haklarında adli ve idari soruşturma başlatılan 21 öğretmen hakkında, 375 No'lu Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) geçici 35. Maddesinin g fıkrası kapsamında ihraç kararı verildi. Benzer şekildeki ihraçların devam ettiğinin bilinmesi gereklidir.

Sonuç olarak: düzenleme iktidarın OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu ve Özel Yetkili İdare Mahkemelerini eline yüzüne bulaştırdığının, hukuksuzluğa kılıf bulmakta zorlandığının da itirafıdır.

İktidar seçim atmosferine girmişken hukuksuzluğu sona erdirmeye değil yalan ve algı üzerine kurulu bir değişikliğe giderek zaman ve oy kazanmak istemektedir.

İktidar görev süresini uzatmayarak komisyonu lağvediyor görüntüsü verse de tam aksine bir tane olan OHAL komisyonunun benzerlerini her bakanlıkta, kurumda oluşturarak çok sayıda OHAL komisyonu oluşturmaktadır. Bir anlamda komisyona, hukuksuzluğa metastaz yaptırılmaktadır.

Dolayısıyla yasa teklifi, komisyonun aldığı tüm kararların iptali, ihraç edilenlerin tüm mağduriyetlerini giderecek şekilde görevlerine iadesi şeklinde değiştirilmeli ve

düzenlenmelidir. Aynı şekilde özel yetkili mahkemelerin şu ana kadar aldığı kararlar da iptal edilmeli, işlevleri sona erdirilerek kaldırılmalıdır.

✓ **Sendikaların örgütlenme özgürlüğü toplu sözleşme ikramiyesine kurban edilmesin!...**

Yasa teklifinin 11. maddesi ile Kamu Görevlileri Sendikaları ile yapılan 6. Dönem “toplular sözleşme”si ile getirilen ve **Danıştay tarafından yürürlükten kaldırılan %1 barajının** mevcut yasaların arkasından dolanmak sureti ile tekrar “toplular sözleşme ikramiyesi” ve “toplular sözleşme desteği” ayrımı üzerinden **%2’ye çıkarılması hedeflenmektedir.**

20 yıllık grev yasakçısı AKP iktidarı, alabildiğine sınırladığı sendikal hak ve özgürlüklere bir darbe daha indirmeyi hedeflemektedir. Danıştay tarafından yürürlükten kaldırılan %1 barajı gibi sendikal hak ve özgürlüklerle taban tabana zıt, yandaş yapıları korumaya diğer sendikaların üyelerini bir çeşit parasal şantaj üzerinden bu yapılara üye olmaya zorlamaya dönük bu hukuksuzluğun kabul edilmesi mümkün değildir.

Komisyon katılan Memur-Sen ve Kamu-Sen dışındaki 13 Sendika Konfederasyonu temsilcisi bu yasaya karşıdır...

Komisyon görüşmelerine Memur-Sen ve Kamu-Sen’in yanı sıra katılan, Bağımsız Kamu Çalışanları Sendikası, Büro-İş Sendikası, Birleşik Kamu-İş Konfederasyonu, BASK, HAKSEN, Hürriyetçi Eğitim-Sen, Şehit Gazi Kültür-Sen, KESK, Asim-Sen, Şehit Gazi Birlik-Sen, Yenilikçi Sağlık ve Sosyal Hizmet Çalışanları Sendikası, Genç Sağlık Sendikası ve Mil-Sen sendika ve konfederasyonlarının temsilcileri: Bir yıl önce yine bağımsız sendikaların kapısına kilit vurma hedefi taşıyan yüzde 1 için onlarca sendika dava açmış ve Danıştay’ın bu kararı iptal ettiği, şimdi de kanun yoluyla sendikalaşma ve örgütlenme özgürlüğünün önünü tıkayacak olan yüzde 2 barajıyla karşı karşıya olduklarını, “Uluslararası anayasal ve yasal düzenlemeler çerçevesinde temel hak ve özgürlükler kapsamında” diyerek başlayıp tüm bunları engelleyici bir teklif getirmenin, tam anlamıyla bir çelişki olduğu,

“Sendikal algının güçlendirilmesi ve sendika üyeliğinin desteklenmesi” diyerek gerekçe yazıldığı ancak, “Yandaş sendikalara üye olmaz isen toplu sözleşme ikramiyesinin 1/3’ünü yani 250 lirayı; yok, benim desteklediğim sendikaya üye olursan bu ikramiyenin hepsini alırsın yani 706 lirayı alırsın.” denildiği, bunun 11’inci maddenin gerekçesinde yer alan temel ve hak ve özgürlükler bu teklifi ile ne ilgisi olduğu,

Getirilen bu teklif ile yaklaşık 400 bin üyenin baraj altında kalan sendika üyeleri olduğu, kendilerine verilen 250 lira sendika aidatını istemediklerini, eğer bir sendikaya üye iseler aidatlarını cepten vermek istedikleri, buradan geçecek bu madde ile 15 bin üyesi olan sendikaların saf dışı kalacağı, 150 bin üyesi olan Konfederasyonların eriyeceği,

Barajın neden getirildiğinin burada net olarak anlaşıldığı, doğru sendikacılık, tarafsız sendikacılık ve hiçbir siyasi partiye biat etmeyen sendikacılık yapanların cezalandırılmak istendiği,

2021 Ağustos ayında yapılan 6’ncı Dönem Toplu Sözleşme’de yüzde 1 barajının getirildiği, yüzde 1 barajının Danıştay’a götürülmesi sonucu yürütmesinin durdurulması kararı verildiği, Danıştay’ın yürütmeyi durdurma kararında; sendika üyeleri arasında, sendikalar arasında ayrım

yapılmasının Anayasaya ve hukuka aykırı olduğunun belirtildiği, şimdi, yüzde 1’in yürütmesi durdurulmuşken aynı gerekçelerle yüzde 2 barajının getirilmesinin kabul edilemez olduğu,

Getirilen bu yüzde 2 barajının, sendikal tekelleşmenin önünü açacağı, hizmet kollarında birkaç sendika dışında başka sendikalara fırsat tanınmayacağı, kamu çalışanlarını zorunlu olarak belirli sendikalara yönlendireceği, emeğiyle sendikacılık yapanları hüsrana uğratacağı, kamu çalışanlarını hakkını arayamaz konuma getireceği, bu yanıştan dönülmesi gerektiği, yüzde 2 barajı konularak bu barajın altında kalan sendika üyelerine farklı ödenek, bu barajın üstünde olan sendika üyelerine farklı ödenek verildiği zaman sendikal algının güçlenmeyeceği, baraj altı kalan sendikaların üye sayılarının hızla azalacağı ve zaman içerisinde kapanmaya mahkûm olacağı, 4688 sayılı Kanuna dayanarak paydaşlarla, konfederasyonlarla, sendikalarla bir araya gelinmesi ve 2001 yılında düzenlenmiş olan kanunun eksikliklerinin beraber düzenlenmesi gerektiği,

Elden aidatların toplandığı bir süreçten özgürlük temelinde yapmış oldukları bedeller ödeyerek almış oldukları sendikal mücadeleden bugün 700 liralari tartışılan bir zamana gelindiği, asıl meselinin grev ve toplu sözleşmesi olmayan bir sendika yasasının kabul edilemez olduğu, Çalışma Bakanlığının 4688’in kurullarını çalıştırmış olsaydı 3’üncü konfederasyon olarak bir araya gelinip tartışılması gerektiği, geline bu noktada bugün bunları tartışırken bir ülke içinde, bir de yurtdışındaki sendikal itibarımıza bakılması gerektiği, “sarı sendikalar” diye tabir ettiğimiz süreçlerin Türkiye içerisinde ve yurt dışında yaşandığı, bugün bunu teklif eden sendikaların biraz geçmişlerine, biraz uluslararası alandaki sendikal mücadelenin karşılıklarına bakmaları gerektiği, Konfederasyonumuzun üye olduğu sendikaları olup olmama temelinde değerlendirilmesi gerektiği, bu Komisyonun bugün burada bunu incelerken sendikal mücadelenin önünü açmak istiyorlarsa, yandaşlığı ortadan kaldırmak istiyorlarsa, sarı sendikacılığı ortadan kaldırmak istiyorlarsa buna ilişkin bir karar vermek zorunda olduğu, aksi hâlde bu kararı verdikleri andan itibaren bizim için kazanılacak bir mahkeme davası, tazminata mahkûm edilecek bir ülkemiz olacağı, işverenin aidatımızı ödediği bir sendika istemediklerini, ifade etmişlerdir.

✓ **Kamu sendikalarına üye olanlar arasında ayırım yapılamaz...**

Kanun teklifinin 12. Maddesinde ise; kamu emekçilerine ödenecek toplu sözleşme ikramiyesinin “Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2022 ve 2023 Yıllarını Kapsayan 6. Dönem Toplu Sözleşmesinin” yürürlük süresince **2119 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarla ödenmesi** öngörülmektedir.

Bu maddenin kabul edilmesi halinde %2 barajını aşan sendikaların üyeleri mevcutta 2119 gösterge rakamına göre aldıkları mevcutta 707 TL “toplular sözleşme ikramiyesinden” yararlanmaya devam edecek, ancak, %2 barajının altında kalan sendikaların üyelerine ise bunun üçte birine denk gelen (750 gösterge rakamına göre 250 TL) “toplular sözleşme desteği” ödenmesi hedeflenmektedir.

İktidar yandaş sendikaları koruyarak Danıştay’ın verdiği iptal kararını hiçe sayarak bu “yeni” düzenleme ile açıkça Danıştay kararını çiğnemektedir. Mevcutta **“toplular sözleşme ikramiyesinin”** üçte birine denk gelen, yasalaşması halinde önümüzdeki yıllarda bu farkın daha da açılacağı **“toplular sözleşme desteği”** yutturmacası ile yasaların arkasından dolaşılmaya çalışılmaktadır.

Bu ülkenin kamu emekçilerinin, emekliklerinin bitip, tükenmeyen bu aldatmacalara karnı toktur. Ne kadar cıalanırsa cıalanırsın düzenleme ile Anayasal ve başta ILO sözleşmeleri olmak üzere uluslararası sözleşmeler ile güvence altına alınmış örgütlenme ve toplu pazarlık hakkının tamamen ortadan kaldırılmasının hedeflendiği açıktır.

Anayasanın 51. Maddesinde yer alan sendika kurma hakkı açıkça ihlal edilmekte, sendika seçme ve örgütlenme özgürlüğünü en temel hak sayan ILO 87. ve 98 sayılı sözleşmeleri yok sayılmaktadır.

'Uluslararası, Anayasal ve yasal düzenlemeler çerçevesinde temel hak ve özgürlükler kapsamında güvence altına alınmış örgütlenme ve toplu pazarlık hakkının temin edilmesini sağlamak' için yapılması gereken ilk iş sendikal hak ve özgürlüklerin önünü daha da tıkayan değil, açan düzenlemeleri, grev hakkı ile tamamlanmış bir gerçek bir toplu pazarlık sistemini derhal hayata geçirilmelidir.

Maddeler üzerine değerlendirme;

Teklifin 1. Maddesi ile;

Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş. ve T.C. Devlet Demir Yolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne ait bazı limanların işletme hakkı verilmesi/devri yöntemiyle özelleştirilmesi neticesinde imzalanan **kırk dokuz yıldan az süreli** sözleşme sürelerinin, bu kanunun yayımlandığı tarihten itibaren **en geç on beş gün** içerisinde başvuruda bulunulması halinde bir defaya mahsus olmak üzere sözleşmelerinin süresinin **kırk dokuz yıla kadar uzatılması** amaçlanmaktadır.

Bilindiği gibi, 26/11/2021 tarihinde bu komisyonda gündeme gelen ve bütün ısrarlarımıza rağmen geri çekilmeyen limanların işletme sürelerinin 49 yıla kadar uzatılması ile ilgili kanun teklifi en son 05/01/2021 tarihinde TBMM Genel kurulundan geçerek yasallaşmıştı.

Ancak, Türkiye'deki 18 limanın işletme hakkını devralan ve aralarında Katarlı QTerminals'in de bulunduğu şirketlerin 30, 36 ve 39 yıl olan işletme sürelerinin yeni bir ihaleye çıkılmadan ya da pazarlık yapılmadan 49 yıla uzatılmasını öngören bu yasa değişikliği Anayasa'ya aykırılık teşkil etmesi nedeniyle iptali için **AYM'ne götürülmüştü.**

İptal talebinin gerekçesinde de; “Kesinleşmiş yargı kararıyla iptal edilen sözleşmelerin sürelerinin uzatılması yoluyla bu sözleşmelere yasal geçerlilik sağlandığı, yeni ihaleler yapılmaksızın sözleşme sürelerinin uzatılmasının devleti zarara uğratacağı, sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetilmesi yükümlülüğünün ihlal edildiği, sözleşme özgürlüğünün kullanılması bakımından eşitsizliğe yol açtığı, sözleşme tarafı olmayan kişilerin ihaleye katılma imkanından mahrum bırakıldığı ileri sürülmüştür.”

AYM, 02/08/2022 tarihli ve 31911 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan kararında; mevcut özelleştirme sözleşmesinin tarafları dışında ihaleye katılma imkânının engellenmesinin, serbest rekabet ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmadığına ve limanların gerçek özelleştirme değerlerine ulaşılmasını engelleyebileceği yönünde görüş bildirmiş ve Mahkeme 7350 sayılı yasayla 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'a eklenen geçici 30. maddenin bahse konu düzenlemeleri içeren 1. 2. ve 3. fıkralarının **anayasaya aykırı olduğuna ve iptaline oybirliğiyle karar vermiştir.**

Daha sonra, **24/10/2022 tarihinde** TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda, AKP'nin "Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" başlığıyla komisyon görüşmelerine yine aynı şekilde tekrar getirilen ve daha önce AYM'nin kararıyla iptal edilen bu madde **tartışmalar üzerine teklif metninden çıkarılmıştır**.

Şimdi yine ve yeniden ısrarla bu madde hiçbir değişiklik olmadan bu teklife eklenmiştir.

AKP iktidarı, bu madde ile Anayasa mahkemesinin iptal kararına rağmen özelleştirilen limanlar için şirketlere yeni haklar tanıma ısrarından vazgeçmemektedir. Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi'ne ait 13 liman ile TCDD Genel Müdürlüğü'ne ait olan 5 limanın sözleşme sürelerini ihalesiz 49 yıla uzatmayı planlamaktadır. Tabi bu konuda açılmış dava varsa bu davalardan vazgeçilmesi şartını koyarak yandaş işletmelere yeni kıyakların yolu açılmaktadır.

İskenderun, Mersin ve Antalya gibi Türkiye'nin en önemli limanlarının bulunduğu 18 limanın işletmesinin 49 yıldan kısa olan sözleşme sürelerini ihalesiz uzatılmasının önü açılmaktadır.

Burada, nihai karar merci olarak Özelleştirme Yüksek Kurulu görevlendirilmektedir. AKP iktidarı 18 limanın işletme hakkını devralan ve aralarında Katarlı QTerminals'in de bulunduğu şirketlerin 30, 36 ve 39 yıl olan işletme sürelerini yeni bir ihaleye çıkılmadan ya da pazarlık yapılmadan, açılmış davalardan kayıtsız ve şartsız feragat edilerek 49 yıla uzatılması istenilmektedir.

Bu durumda sözleşmesi 20 yıl olan ve 2028'de sona erecek Katarlı şirketin sözleşme süresi 19 yıl daha uzatılarak Antalya Limanı'nı 2047 yılına kadar işletmesi sağlanacaktır. Park Denizcilik, Doğuş Bilgili, Ulusoy, Marmaris Liman İşletmeciliği, Albayrak, Riport, Giresun Port, Siport, Dikili Port devraldıkları limanları 10 ile 19 yıl arasında değişen uzatma süreleri ile 49 yıl süreyle işletmesinin önü açılmış olacaktır.

Diğer taraftan, TCDD Genel Müdürlüğünün özelleştirilen 5 limanı, PSA Singapur-Akfen, Limak, Çelebi, Ceynak, Mehmet Güneş İnşaat, Ceyport şirketleri de işletmelerindeki limanlar için 13 yıl daha ek süre alacaktır. Derince Limanı'nı işleten SafiPort'a ise 10 yıl ek süre verilecektir. Böylelikle Türkiye'nin en stratejik limanları en erken 2046, en geç ise 2067 yılına kadar aralarında yabancıların da olduğu şirketler tarafından işletilecektir.

Liman işletmelerinde sözleşme sürelerinin uzatılmasına gerekçe olarak gösterilen şirketlerin yatırım yapması, işletmelerin devamlılığı veya verimlilik artışı gibi nedenler inandırıcı olmaktan çok uzaktır.

Söz konusu maddenin yasallaşması halinde, AKP kendisine yakın şirketlere limanları ihalesiz bir şekilde peşkeş çekecektir. Bir kez daha görülmektedir ki AKP iktidarı Türkiye halklarının geleceğini değil, yandaşlarının geleceğini öncelendiği açıkça anlaşılmaktadır.

AKP, bizden sonrası tufan anlayışıyla yangından mal kaçıran gibi bütün kamu kaynaklarını özelleştirmeler eliyle yandaşlarına aktardığı yetmiyormuş gibi sürelerini de yetersiz görüyormuş ki ülkemizin kaynaklarını ipotek altına almaktan imtina etmemektedir.

Bütün bunlara göre; HDP olarak özelleştirilen Limanların ihalesiz olarak sözleşme sürelerinin 49 yılına çıkarılmasını öngören bu maddenin teklif metninden çıkarılması gerektiğini savunuyoruz.

Teklifin 3. Maddesi ile; “28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 36-5 inci maddede düzenlenen net borç kullanımı tutarı 2022 yılı için, 1/1/2022 tarihinden geçerli olmak üzere, Bakan tarafından artırılan net borç kullanım tutarına iki yüz milyar Türk lirası ilave edilerek uygulanır.” teklifi yapıyor.

Yılbaşı’nda 2022 bütçesi için 1 trilyon 750 lira harcama yetkisi verildiği, ancak 8 ay dolmadan söz konusu bütçenin tüketildiği, buna ilave olarak 880 milyar TL’lik bir ek bütçenin yapıldığı bilinmektedir. Enflasyon, ekonomik ve devam eden savaş süreci için kamu bütçelerinde disiplininin terk edildiği bu süreçte ilave 200 Milyar TL borçlanma ihtiyacı hukuki teamüllere ve bütçe hakkına aykırı bir şekilde talep edilmektedir.

‘Bir Gece Yarısı Operasyonu ile’ 200 milyar lira borçlanmanın, Plan Bütçe Komisyonunda değil Sanayi ve Enerji Komisyonu’nda geçirilmesi izaha muhtaçtır. Meclis iradesinin, iç tüzüğün bu madde ile bir kere daha aşıldığı ifade edilmelidir. 2022 yılı için 3. Bütçe teklifi olarak değerlendirilmesi gereken bu fahiş borçlanma teklifi bütçe açıklarını ve dengelerini daha da olumsuz etkileyecektir. Borçlanma yetkisi isteyen bir hükümet, ek bütçe getirir, parayı nereye harcayacağını hesabını verir. Bu bütçe hakkının gaspıdır. Bu iktidar artık Meclis’i yok sayıyor ve tek adam rejimi keyfince harcama yapıyor. Meclisin onayını almadan “Harcanmış bir bütçenin yalnızca resmileştirildiği” bu teklifte harcamaların nereye yapıldığı meclise sunulmamaktadır.

Teklifin 4. Maddesi ile;

4857 sayılı İş Kanunu’nun 69’uncu maddesine bir ek getirilerek **petrol araştırma, arama ve üretim faaliyetlerinde “gece” çalışmasının öñü açılmaktadır.**

4857 sayılı İş Kanunu’nun 69 maddesinde, çalışma hayatında gecenin en geç 20.00’de başlayarak en erken 06.00’ya kadar geçen ve her halde en fazla 11 saat süren dönem olduğu belirtilerek, **işçilerin gece çalışmasının 7,5 saati geçemeyeceği** hüküm altına alınmıştır. Ancak, özellikleri nedeniyle **turizm, güvenlik ve sağlık hizmetlerinde gece 7,5 saatin üzerinde çalışma yapılabileceği** öngörülmüştür.

Bu üç sektörün dışında gece 7,5 saatten fazla çalışması yasaktır. Oysa, getirilmek istenen teklif ile petrol kuyularının açılması, petrol rafinelerindeki faaliyetler gibi **çok tehlikeli işler sınıfında yer alan bir sektörde** gece 11 saate kadar çalışılabileceği öngörülmektedir.

Kazaların yaşanma oranının yüksek olduğu işlerde üç vardiya yerine iki vardiya halinde çalışması iş sağlığı ve güvenliği açısından risk taşımaktadır. Diğer taraftan, üç vardiya sisteminden iki vardiya sistemine geçilerek daha az işçi ile aynı işin yaptırılması; işçi çıkarımlarına neden olabileceği gibi, gece saatlerinde 11 saate varan çalışma yapılması halinde çalışanların iş yükünü artacak, yorgunluk nedeniyle dikkat eşiği düşecek ve kaza yaşanması riski artacaktır.

Tüm bu nedenlerle, petrol arama işlerinde gece 7,5 saatten fazla çalışmasının önünü açan bu madde teklif metninden çıkarılmalıdır.

Teklifin 10. Maddesi ile;

“Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonunun görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyonun görevlerine ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesi konusunda görevli kurum ve kuruluşlar ile uygulamaya dair usul ve esasların belirlenmesine yönelik düzenleme” yapılmaktadır.

AKP iktidarı bir kez daha birbiriyle alakası olmayan konuları bir torbaya koyarak meclise sevk etmiş ve milyonları ilgilendiren oldukça önemli hususları kamuoyunun dikkatinden kaçırmaya çalışmaktadır.

Bilindiği üzere; 15 Temmuz darbe girişimini fırsata çeviren iktidarın ilk işi OHAL ilan etmek ve ülkeyi KHK’ler ile yönetmek olmuştur. Bu ortamda Resmî Gazetede isimlerinin yayınlanmasıyla 152 bin kamu emekçisi OHAL KHK’ları ile ihraç edilmiştir.

İktidarın ihraçlara ilişkin tüm itiraz yollarını kapatması sonucu içeride ve dışarıda itirazların yükselince ve AİHM’e on binlerce başvuru yapıncı bir oyalama mekanizmasına ihtiyaç duyuldu. OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu, 23 Ocak 2017 günü 685 sayılı OHAL KHK’si ile iki yıllık süre içinde kamudan ihraç edilmiş yüz binlerce kamu emekçisinin ihraç başvurularını değerlendirmek ve karar altına almakla görevlendirilmiş olup **23 Ocak 2023** itibarıyla OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu altıncı yılını dolduracaktır. OHAL Komisyonu’nun son açıklaması **27 Mayıs 2022 tarihli olup yaklaşık yedi aydır yaptığı işlemlere dair herhangi bir açıklama yayınlamamıştır.**

Son açıklamasına göre;

BAŞVURU SAYISI	KARAR BİLGİSİ		KARAR İÇERİĞİ		DEVAM EDEN İNCELEME BİLGİSİ	
	Karar Sayısı	Oran	KABUL	RET	Dosya Sayısı	Oran
127.130	124.235	%97,7	17.265 %13,6	106.970 %86	2.895	%2.3

Toplam tedbir işlemi sayısı: 131.922 (3.213 rütbe alma, 270 yurt dışı öğrencilikle ilişkin kesilmesi, 2.761 kurum ve kuruluş kapatma)

Kabul Edilen Kararlardan 61’i kapatılan kuruluşlara aittir.

İhraç Edilen Kamu Görevlilerinin Sayısı:125.678’dir.

Bu rakamlar son rakamlar olarak açıklamamısına rağmen, Komisyonunda bilgi veren yetkililer sadece 64 dosyasının kaldığını ifade etmişlerdir.

OHAL komisyonu bir yargı mercii değildir. Kamuoyuna ve sendikaların denetimine açık bir kurul da değildir. İhraç edilen kişiler hakkındaki iddiaların gerekçelerinin kişiye sunulduğu, savunmaların hukuki bir şekilde alınabildiği bir komisyon da değildir. Çoğunluğu AKP döneminde atanmış parti şefleri niteliğinde olan kurum amirlerinin belirleyici olduğu “kurum kanaatleri” üzerinden belirlenen istihbari bilgiler esas alınmaktadır. Tüm bu hukuk dışılığı rağmen aradan geçen 7 yıl içinde “terörist diye ihraç edilen yaklaşık 18.000 kişi” kamuya iade edilmiştir. Olağan bir hukuk işleyişi içinde ihraçların yüzde 99’undan fazlasının işlerine iade

olacağının bilinmesi gerekir. AKP Darbe girişiminde bulunan suçluları aklamak, yargı süreçlerini bulanıklaştırma ve söz konusu darbe kılığı ile ilgisini gizlemek için yüzbinlerce kişiyi ve milyonlara varan ailelerini mağdur etmiştir. İhraç edilenler içerisinde 2000’den fazla engelli ve süregelen hastalığı olan kişi vardır. Yine iade edilen 20 kişinin yaşamını yitirdikten sonra iade edildiğini biliyoruz.

İktidarın darbe girişimini Tek Adam rejimini tüm kurum ve kurallarıyla inşa etme, kamuyu tek parti devleti esasına göre dizayn etme, kadrolaşma ve bunun için muhalif kesimleri kamudan tasfiye etme için fırsata çevirdiğinin **bir örneği de darbe girişimiyle uzaktan yakından alakası olmayan Barış akademisyenleri ve 4.237 KESK’linin KHK’lar eliyle hukuksuzca, sorgusuz sualsiz ihraç edilmesidir.** Barış akademisyenlerinin haklı ve suçsuz olduğuna Anayasa Mahkemesi karar vermiştir.

İhraç edilen KESK’liler diğer tüm hukuk yolları kapatıldığı için iktidarın noteri görevi üstlenen, yönetimi iktidar tarafından atanan, komisyon başkanının açıkça “biz mahkeme değiliz, delil, hukuk kuralı tanımıyoruz” dediği OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonuna başvurmuşlardır.

**KHK ile İhraç Edilen KESK’lilerin Sayısı: 4.237,
Dosyası İncelenen KESK’li Sayısı: 3.558 (1.389 İŞE İADE+2.169 RET),
Dosya İncelemesi Devam Eden KESK’li Sayısı: 679’dır. (27 Mayıs 2022 rakamları)**

Bu veriler ışığında kanun teklifinin ilgili maddesi değerlendirildiğinde:

OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu, üyelerinin atanmasından tutulım çalışma esas ve usullerine kadar iktidarın etkisi altında çalışma yürütmektedir. Etkin olmayan ve denetlenemeyen, kendisini anayasa ve yasalar üstü gören idari bir mekanizmadır. Bağımsız olmadığı tartışma götürmez bir gerçektir. Cumhurbaşkanlığının komisyon üyelerini görevden alma yetkisi ve komisyon üyelerinin atanma usulleri, tüm kurumlar üzerindeki iktidarın açık baskısı gibi nedenlerden dolayı komisyonun tarafsız ve bağımsız çalışma olanağı yoktur.

Komisyon oluşum şekli, yetkisi ve aldığı kararlar itibarıyla mevcut Anayasanın başta 6., 10., 70., 90. ve daha birçok maddesine aykırılık içermektedir.

AİHM’in “nasıl olursa olsun bir an önce bir mekanizma kur, bizi de kendini de bu yükten kurtar” mesajı sonrası, iç ve dış baskıların sonucu ve bir oyalama aracı olarak kurgulanmış ve kurulmuştur.

Yasa teklifinde her ne kadar “Komisyonun görev süresinin sona ermesine dair iş ve işlemler Cumhurbaşkanlığı tarafından yerine getirilir” dense de iktidarın görev süresi 23 Ocak 2023 yılında dolacak olan komisyonun görev süresini bir kez daha uzatma niyetini göstermektedir. Komisyonun adının değiştirilmesi şeklinde oluşacak bu durum OHAL’in olağanlaşmasıdır.

Komisyonun 27 Mayıs 2022 açıklamasına göre ihraç başvurularından geriye 2.895 başvuru kalmış olup aradan yedi ay geçtiği için bu sayının daha da azaldığı açıktır. Bu arada da verilen kararların yüzde 90’a yakını ret şeklindedir.

Düzenlemeye göre kalan bu başvurular meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarma ya da iliştigin kesildiği ilgili kurum veya kuruluş tarafından değerlendirilecektir.

Düzenlemede belirtilen kurum ve kuruluşların kalan başvuruları hangi çerçevede değerlendireceği “bu Kanun ve ilgili mevzuatta belirtilen hükümler uyarınca yürütülür” denilerek 7075 sayılı “OLAGANÜSTÜ HAL İŞLEMLERİ İNCELEME KOMİSYONU KURULMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN DEĞİŞTİRİLEREK KABUL EDİLMESİNE DAİR KANUN” işaret edilmektedir. Nitekim değişiklik 7075 sayılı kanuna “Komisyonun görev süresi sonrasına dair işlemler” başlığıyla geçici 5. Madde eklenmesi suretiyle yapılmaktadır.

Dolayısıyla komisyonun esas aldığı yöntemde herhangi bir değişiklik olmayacaktır.

İktidar 685 sayılı OHAL KHK’si ile iki yıllık süre için kurduğu, ancak her bitiminde yeniden görev süresini uzatarak toplamda altıncı yılını bitirip yedinci yılına girecek komisyonu lağvederek bir kamburden kurtulmuş görüntüsü vermek istemektedir. **Ancak aynı işi ihraç eden bakanlıklarda kurulacak komisyonlar eliyle yürütmeye devam edecektir.**

Kalan başvurulardan başvurusu ret edilecekler de komisyonun ret ettiği başvurusular gibi iktidar tarafından oluşturulmuş özel yetkili idare mahkemelerine temyiz başvurusunda bulunmak zorunda bırakılacaklardır.

Komisyonun başvurusunu incelemek üzere iktidar tarafından kurulmuş ve heyetleri atanmış özel yetkili mahkemelerin komisyondan daha beter kararlar verdiği ortada iken aynı akıbetle karşılaşıcağı nettir.

- ✓ İlgili kurum ve kuruluşlar da tıpkı komisyon gibi “irtibat ve iltisaklı olup olmadıklarına” karar vereceklerdir. Yani ceza hukukumuzda olmayıp 15 Temmuz darbe girişiminden sonra iktidarın icat ettiği ve sübjektif, keyfi karar alınmasına olanak sağlayan bu kavramlar üzerinden karar vereceklerdir.
- ✓ İlgili kurum ve kuruluşlar da içeriğini bilmediğimiz “kurum kanaatini” esas alacaklardır.
- ✓ İlgili kurum ve kuruluşlar da “istihbarat” bilgilerini esas alacaklardır.
- ✓ İlgili kurum ve kuruluşlar da başvurusuların savunmasını dinlemeyecek, ellerindeki dosyaya göre karar vereceklerdir.

Sonuç olarak: düzenleme iktidarın OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu ve Özel Yetkili İdare Mahkemelerini eline yüzüne bulaştırdığının, hukuksuzluğa kılıf bulmakta zorlandığının da itirafıdır.

İktidar seçim atmosferine girmişken hukuksuzluğu sona erdirmeye değil yalan ve algı üzerine kurulu bir değişikliğe giderek zaman ve oy kazanmak istemektedir.

İktidar görev süresini uzatmayarak komisyonu lağvediyor görüntüsü verse de tam aksine bir tane olan OHAL komisyonunun benzerlerini her bakanlıkta, kurumda oluşturarak çok sayıda OHAL komisyonu oluşturmaktadır. Bir anlamda komisyona, hukuksuzluğa metastaz yaptırılmaktadır.

Dolayısıyla yasa teklifi, komisyonun aldığı tüm kararların iptali, ihraç edilenlerin tüm

mağduriyetlerini giderecek şekilde görevlerine iadesi şeklinde değiştirilmeli ve düzenlenmelidir. Aynı şekilde özel yetkili mahkemelerin şu ana kadar aldığı kararlar da iptal edilmeli, işlevleri sona erdirilerek kaldırılmalıdır.

Bütün bunlara göre; OHAL Komisyonun görevlerini kurumlara devreden bu değişiklik önergesi geri çekilerek, OHAL döneminde yapılan düzenlemeleri sonuçlarıyla birlikte tümüyle ortadan kaldıracak, demokratik ölçüleri esas alan önergemiz kabul edilmelidir.

Teklifin 11. Maddesi ile;

Bu madde ile Kamu Görevlileri Sendikaları ile yapılan 6. Dönem “toplu sözleşme” ile getirilen ve **Danıştay tarafından yürürlükten kaldırılan %1 barajının** mevcut yasaların arkasından dolanmak sureti ile **“toplu sözleşme ikramiyesi”** ve **“toplu sözleşme desteği”** ayrımı üzerinden **%2’ye çıkarılması hedeflenmektedir.**

AKP iktidarı TBMM’ye sunulan bir torba yasaya eklediği düzenleme ile yirmi yıllık iktidarında alabildiğine sınırladığı sendikal hak ve özgürlüklere bir darbe daha indirmeyi hedeflemektedir.

Danıştay tarafından yürürlükten kaldırılan %1 barajı gibi sendikal hak ve özgürlüklerle taban tabana zıt, yandaş yapıları korumaya diğer sendikaların üyelerini bir çeşit parasal şantaj üzerinden bu yapılara üye olmaya zorlamaya dönük bu hukuksuzluğun kabul edilmesi mümkün değildir.

Bilindiği üzere Kamu İşveren Heyeti ve yandaş konfederasyon arasında bağitlanan 2022-2023 yıllarını kapsayan 6. Dönem ‘toplu sözleşme’ süreci 6 milyon kamu emekçisinin ve emeklinin sadece mali değil, sosyal ve özlük haklar bakımından da kayıplar yaşadığı bir mutabakat olarak tarihe geçmiştir.

Bu ‘toplu sözleşme’ sürecinde gittikçe artan mali, sosyal ve özlük hak kayıplarının yanında hayat pahalılığının doruğa ulaştığı koşullarda söz konusu toplu sözleşmenin **TÜİK’in sanal rakamlarına** dayalı **‘enflasyon hedeflerine’** göre yapılan maaş artışları başta kamu emekçileri olmak üzere emeklilerinin kayıplarını gittikçe artırmıştır.

Ne yazık ki aradan geçen süre, yaşanan hayat pahalılığının yarısına bile denk gelmeyen TÜİK enflasyon rakamlarına dayalı maaş artışları ile kamu emekçilerini ve emeklileri derin bir yoksulluğa sürüklemiştir.

Öte yandan yetkili konfederasyon 6. Dönem mutabakatla sadece ekonomik kayıpların altına değil, temel sendikal hak ve özgürlüklerden olan sendikal ayrımcılığın altına da imza atmıştır.

Mutabakatla 2022’de 400 TL olarak ödenecek olan toplu sözleşme ikramiyesinden sadece kurulu olduğu hizmet kolundaki kamu görevlisi sayısının en az yüzde 1’den fazlasını üye kaydeden sendikalara üye olan kamu görevlilerinin yararlanması hükmü eklenmiştir. **Böylece 192 sendikaya üye 56 binden fazla kamu emekçisi daha baştan sadece farklı sendika seçtikleri için cezalandırılmak istenmiştir.**

Mevcut 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme yasasının 28. Maddesinin, *“Toplu sözleşme ikramiyesi hariç olmak üzere toplu sözleşme hükümlerinin uygulanmasında sendika üyesi olan ve sendika üyesi olmayan kamu görevlileri arasında ayrım*

yapılamaz” fıkrasına aykırılık içeren bu maddenin sendikal örgütlenme özgürlüğüne aykırı olduğu aşıkardır.

Söz konusu baraj düzenlemesi sadece mevcut 4688 sayılı yasanın 28. maddesine değil, Anayasaya, ILO sözleşmeleri olmak üzere uluslararası sözleşmelere, sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin çok sayıda AIHM kararına aykırıdır.

Konuya ilişkin Danıştay 12. Dairesi, sendikaların yaptığı iptal başvurusunu 08.12.2021 tarihinde oybirliğiyle karara bağlamıştır.

Buna göre Danıştay kararında,

“4688 sayılı Kanun’un 28. maddesinde yer alan, toplu sözleşme ikramiyesi hariç olmak üzere, toplu sözleşme hükümlerinin uygulanmasında sendika üyesi olan ve sendika üyesi olmayan kamu görevlileri arasında ayırım yapılamayacağı yolundaki hükmün farklı şekilde yorumlanarak, toplu sözleşme ikramiyesinden yararlanmada, hizmet kollarına ilişkin olarak üye olunan sendikalar açısından, “toplum kamu görevlisi sayısının en az %1’inden fazla sendika üyesi kaydeden sendikalar” şeklinde kriter getirilmesi suretiyle sendikalar arasında ayırma yol açılması, açıkça sendikal özgürlüğe bir müdahale oluşturarak sendikaların kuruluş amaçlarının gerçekleştirilmesini önleyici şekilde üye kaybına sebebiyet verecek nitelik taşıdığı gibi, aynı hizmet kolunda çalışıp aynı işi yapan sendika üyesi kamu görevlileri arasında, sadece farklı sendikalara üye olmaları nedeniyle eşitsizlik yaratması itibarıyla çalışma barışını da olumsuz yönde etkileyeceğinden, dava konusu düzenlemede mevzuata ve hukuka uygunluk bulunmamaktadır.”

Tespitinde bulunarak %1 barajına ilişkin düzenlemenin YÜRÜTÜLMESİNİN DURDURULMASI” kararı vermiştir.

Şimdi ne hikmetse %1 Yetmemiş, %2 Barajı Getirilmeye çalışılmaktadır.

Mevcut durumda 231 sendikanın 188’i %2 barajına takılmaktadır. Söz konusu düzenlemenin yasalaşması halinde 2 Temmuz 2022 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan ÇSGB tebliğini esas aldığımızda 11 hizmet kolunda kurulu bulunan toplam 231 sendikanın tam 188’i %2 barajı altında kalacaktır. Söz konusu sendikalara üye “81 bin 828 kamu emekçisi”, mevcutta toplu sözleşme ikramiyesinin üçte birine denk gelen “destek” ile yetinmek zorunda bırakılacaktır. Kamu emekçileri arasında bu şekilde bir ayırmacılık yapılması hukuki değildir.

Danıştay’ın yürütmeyi durdurma kararına rağmen AKP iktidarı bu teklif demokratik yargı kararlarını bile hiçe sayarak kanuni düzenleme yapmaya çalışmaktadır.

Bu 11. Madde teklifi ile;

- Bulunduğu hizmet kolunda % 2’sindendaha fazlasını üye kaydetmiş kamu görevlileri sendikaları üyelerine toplu sözleşme ile belirlenecek tutarda “**toplum sözleşme ikramiyesi**” ödenmesi öngörülmektedir.
- Hizmet kolunda çalışan kamu görevlilerinin % 2’sinden daha az üye kaydetmiş kamu görevlileri sendika üyelerine ise “**toplum sözleşme desteği**” verilmesi öngörülmektedir.

Öncelikle yukarıda da dikkat çektiğimiz üzere 2022-2023 yıllarını kapsayan olan 6. Dönem toplu sözleşme metninde “ yüzde 1” baraj şartı olarak yer alan düzenleme hakkında açılan davalar sonucunda Danıştay tarafından yürütmenin durdurulması kararı verilmiştir.

Buna rağmen iktidar % 2 baraj şartını ön gören bu “yeni” düzenleme ile açıkça Danıştay kararını çiğnemektedir.

Tüm bunlara rağmen yapılmak istenen düzenlemenin amacının ‘*Sendikal algının güçlendirilmesi ve sendika üyeliğinin desteklenmesi*’, ‘*Uluslararası, Anayasal ve yasal düzenlemeler çerçevesinde temel hak ve özgürlükler kapsamında güvence altına alınmış örgütlenme ve toplu pazarlık hakkının temin edilmesini sağlamak*’ gibi sunulması **çalışanların aklıyla alay edilmesidir.**

Çünkü getirilmek istenen düzenleme sendikal algıyı güçlendirmek bir yana bu algıyı ortadan kaldırmaya, sendikalar arasındaki mevcut ayrımı daha da derinleştirmeye dönüktür. Bağımsız sendikaları ve sendikal anlayışı tamamen yok ederek tek tip sendikacılığın önünü sonuna kadar açmayı hedefleyen düzenlemelerin “*sendika üyeliğinin desteklenmesi*” olarak yutturulmak **istenmesi kabul edilemez.**

Bu ülkenin kamu emekçilerinin, emekliklerinin bitip, tükenmeyen bu aldatmacalara karnı toktur. Ne kadar cıalanırsa cıalanırsın düzenleme ile Anayasal ve başta ILO sözleşmeleri olmak üzere uluslararası sözleşmeler ile güvence altına alınmış örgütlenme ve toplu pazarlık hakkının tamamen ortadan kaldırılmasının hedeflendiği açıktır.

Anayasanın 51. Maddesinde yer alan sendika kurma hakkı açıkça ihlal edilmekte, sendika seçme ve örgütlenme özgürlüğünü en temel hak sayan ILO 87. ve 98 sayılı sözleşmeleri yok sayılmaktadır.

‘*Uluslararası, Anayasal ve yasal düzenlemeler çerçevesinde temel hak ve özgürlükler kapsamında güvence altına alınmış örgütlenme ve toplu pazarlık hakkının temin edilmesini sağlamak*’ için yapılması gereken ilk iş sendikal hak ve özgürlüklerin önünü daha da tıkayan değil, açan düzenlemeleri, grev hakkı ile tamamlanmış bir gerçek bir toplu pazarlık sistemini derhal hayata geçirmektir.

Dolayısıyla sorun sadece %2 barajını aşmış olmak ya da aşmamış olma meselesi değil, yıllardır alabildiğine tahrip edilmiş sendikal hak ve özgürlükleri tamamen ortadan kaldırma, siyasi iktidarın güdümündeki tek tip sendikacılığı daha da büyütme, bunun dışında kalan tüm sendikaları hedefe koyma sorunudur.

Bütün bunlara göre; sendika ikramiyesi alabilmek için % 2 üyeye sahip olma şartını getiren bu önerge geri çekilmelidir.

12. madde ile;

Bu madde ile kamu emekçilerine ödenecek toplu sözleşme ikramiyesinin “Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2022 ve 2023 Yıllarını Kapsayan 6. Dönem Toplu Sözleşmesinin” yürürlük süresince **2119 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarla ödenmesi** öngörülmektedir.

11. maddenin gerekçesinde de ifade ettiğimiz gibi, AKP iktidarı TBMM’ye sunulan bir torba yasaya eklediği düzenleme ile yirmi yıllık iktidarında alabildiğine sınırladığı sendikal hak ve özgürlüklere bir darbe daha indirmeyi hedeflemektedir.

Bilindiği üzere Kamu İşveren Heyeti ve yandaş konfederasyon arasında bağitlanan 2022-2023 yıllarını kapsayan 6. Dönem ‘toplu sözleşme’ süreci 6 milyon kamu emekçisinin ve emeklinin sadece mali değil, sosyal ve özlük haklar bakımından da kayıplar yaşadığı bir mutabakat olarak tarihe geçmiştir.

Bu ‘toplu sözleşme’ sürecinde gittikçe artan mali, sosyal ve özlük hak kayıplarının yanında hayat pahalılığının doruğa ulaştığı koşullarda söz konusu toplu sözleşmenin **TÜİK’in sanal rakamlarına** dayalı ‘**enflasyon hedeflerine**’ göre yapılan maaş artışları başta kamu emekçileri olmak üzere emeklilerinin kayıplarını gittikçe artırmıştır.

Ne yazık ki aradan geçen süre, yaşanan hayat pahalılığının yarısına bile denk gelmeyen TÜİK enflasyon rakamlarına dayalı maaş artışları ile kamu emekçilerini ve emeklileri derin bir yoksulluğa sürüklemiştir.

Öte yandan yetkili konfederasyon 6. Dönem mutabakatla sadece ekonomik kayıpların altına değil, temel sendikal hak ve özgürlüklerden olan sendikal ayrımcılığın altına da imza atmıştır.

Mutabakatla **2022’de 400 TL olarak ödenecek olan toplu sözleşme ikramiyesinden** sadece kurulu olduğu hizmet kolundaki kamu görevlisi sayısının **en az yüzde 1’den fazlasını üye kaydeden** sendikalara üye olan kamu görevlilerinin yararlanması hükmü eklenmiştir. **Böylece 192 sendikaya üye 56 binden fazla kamu emekçisi daha baştan sadece farklı sendika seçtikleri için cezalandırılmak istenmiştir.**

Mevcut 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme yasasının 28. Maddesinin, “Toplu sözleşme ikramiyesi hariç olmak üzere toplu sözleşme hükümlerinin uygulanmasında sendika üyesi olan ve sendika üyesi olmayan kamu görevlileri arasında ayırım yapılamaz” fıkrasına aykırılık içeren bu maddenin sendikal örgütlenme özgürlüğüne aykırı olduğu aşikardır.

Söz konusu baraj düzenlemesi sadece mevcut 4688 sayılı yasanın 28 maddesine değil, Anayasaya, ILO sözleşmeleri olmak üzere uluslararası sözleşmelere, sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin çok sayıda AİHM kararına aykırıdır.

Konuya ilişkin Danıştay 12. Dairesi, sendikaların yaptığı iptal başvurusunu 08.12.2021 tarihinde oybirliğiyle karara bağlamış ve % 1 barajına ilişkin düzenlemesinin yürütülmesinin durdurulmasına karar vermiştir. **Danıştay’ın yürütmeyi durdurma kararına rağmen 11. Madde ile birlikte AKP iktidarı** bu 12. Madde ile birlikte demokratik yargı kararlarını bile hiçe sayarak kanuni düzenleme yapmaya çalışmaktadır. Mevcut durumda 231 sendikanın 188’i %2 barajına takılmaktadır. Söz konusu düzenlemenin yasalasması halinde 2 Temmuz 2022 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan ÇSGB tebliğini esas aldığımızda 11 hizmet kolunda kurulu bulunan toplam 231 sendikanın tam 188’i %2 barajı altında kalacaktır. Söz konusu sendikalara üye “81 bin 828 kamu emekçisi”, mevcutta toplu sözleşme ikramiyesinin üçte birine denk gelen “destek” ile yetinmek zorunda bırakılacaktır. Kamu emekçileri arasında bu şekilde bir ayrımcılık yapılması hukuki değildir.

Bu 12. Madde teklifi ile;

- %2 barajını aşan sendikaların üyeleri mevcutta 2119 gösterge rakamına göre aldıkları mevcutta **707 TL “toplular sözleşme ikramiyesinden” yararlanmaya devam edecektir.** Ancak, %2 barajının altında kalan sendikaların üyelerine ise **bunun üçte birine denk gelen (750 gösterge rakamına göre 250 TL) “toplular sözleşme desteği”** ödenmesi hedeflenmektedir.

Öncelikle yukarıda da dikkat çektiğimiz üzere 2022-2023 yıllarını kapsayan olan 6. Dönem toplular sözleşme metninde “ yüzde 1” baraj şartı olarak yer alan düzenleme hakkında açılan davalar sonucunda Danıştay tarafından yürütmenin durdurulması kararı verilmiştir. **Buna rağmen iktidar yüzde 2 baraj şartını ön gören bu “yeni” düzenleme ile açıkça Danıştay kararını çiğnemektedir.**

Mevcutta “toplular sözleşme ikramiyesinin” üçte birine denk gelen, yasalaşması halinde önümüzdeki yıllarda bu farkın daha da açılacağı “toplular sözleşme desteği” yutturmacası ile yasaların arkasından dolaymayı hedeflemektedir.

Bu ülkenin kamu emekçilerinin, emekliklerinin bitip, tükenmeyen bu aldatmacalara karnı toktur. Ne kadar cıalanırsa cıalanırsın düzenleme ile Anayasal ve başta ILO sözleşmeleri olmak üzere uluslararası sözleşmeler ile güvence altına alınmış örgütlenme ve toplular pazarlık hakkının tamamen ortadan kaldırılmasının hedeflendiği açıktır.

Anayasanın 51. Maddesinde yer alan sendika kurma hakkı açıkça ihlal edilmekte, sendika seçme ve örgütlenme özgürlüğünü en temel hak sayan ILO 87. ve 98 sayılı sözleşmeleri yok sayılmaktadır.

‘Uluslararası, Anayasal ve yasal düzenlemeler çerçevesinde temel hak ve özgürlükler kapsamında güvence altına alınmış örgütlenme ve toplular pazarlık hakkının temin edilmesini sağlamak’ için yapılması gereken ilk iş sendikal hak ve özgürlüklerin önünü daha da tıkayan değil, açan düzenlemeleri, grev hakkı ile tamamlanmış bir gerçek bir toplular pazarlık sistemini derhal hayata geçirmektir.

Bütün bunlara göre; kamu emekçileri arasında ayrımcılığa sebep olacak bu madde teklif metninden çıkarılmalıdır.

GEÇİCİ MADDE 1:

Geçici madde ile getirilen bu düzenlemenin genel gerekçesinde “Düzenleme ile vatandaşların TEDAŞ’a olan geçmiş dönem elektrik tüketiminden kaynaklanan borçlarına ilişkin yapılandırma imkan sağlanarak tarımsal, ticari ve sinai faaliyetlerin canlandırılması hedeflenmektedir. Bu alacaklara ilişkin taksitlendirme imkanı ile yıllara sari olmak üzere ödenmeyen elektrik tüketiminden kaynaklanan alacakların tahsilinin sağlanacağı öngörülmektedir. TEDAŞ’ın bazı alacaklarını bazı kurum ve kuruluşlardan elde edilen tevsik edici belgeler ile tahsil kabiliyetini kaybettiği anlaşıldığından Kurum kaynaklarının gereksiz yere kullanılmaması için zarar kaydı yapılmasına ilişkin yasal düzenleme öngörülmektedir.”

Madde gerekçesinde ise daha fazla detaya yer verilerek; asıl alacak tutarı 2 bin TL’nin altında kalan abonelere ait alacaklar ile tahsilatında zorlanılan alacakların kapsam içinde olacağı şöyle izah edilmektedir:

Bilindiği gibi TEDAŞ, ülke çapında elektrik dağıtım bölgelerine bölünerek, büyük ölçüde özelleştirilmiş bir kurumdur. Özelleştirme devirleri sırasında, alacakların bir kısmı özel şirketlere aktarılırken, bir kısmı ise TEDAŞ’da kalmıştır. **Somut olarak teklifle teklif asıl miktarı 2 bin TL ve altında olan tüm alacakların tahsilinden vaz geçilmesini ve varsa icra takiplerinin de sonlandırılmasını öngörmektedir.**

Öncelikle TEDAŞ’ın bu kapsamdaki alacakları özelleştirme öncesinden kaynaklanmaktadır. 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun kapsamında elektrik dağıtım alanında özel sektöre devir işlemleri, ilk olarak 28 Ocak 2009 tarihinde Başkent Elektrik Dağıtım AŞ’nin yüzde 100 oranındaki hissesinin Enerjisa Elektrik Dağıtım AŞ’ye devredilmesi ile başlatıldı. 2009 yılı içerisinde toplam 3 dağıtım şirketi (Başkent, Sakarya, Meram Elektrik Dağıtım AŞ) 2010 yılında toplam 6 dağıtım şirketi (Osmangazi, Çamlıbel, Uludağ, Çoruh, Fırat, Yeşilirmak Elektrik Dağıtım AŞ), 2011 yılı içerisinde 1 dağıtım şirketi (Trakya Elektrik Dağıtım A.Ş.) özel sektöre devredildi. 2013 yılı içerisinde ise 8 dağıtım şirketi (Akdeniz, Boğaziçi, Gediz, Aras, Dicle, İstanbul Anadolu Yakası, Vangölü ve Toroslar Elektrik Dağıtım AŞ) hisseleri özel sektöre devredildi. 30 Eylül 2013 tarihinde Toroslar Elektrik Dağıtım AŞ’nin özel sektöre devri ile TEDAŞ’ın bağlı şirketlerinin tamamı özelleştirildi. Böylece dağıtım ve perakende satış faaliyetlerinde kamunun pazar payı kalmadı.

Söz konusu alacakların önemli bir bölümü 2009 tarihinden öncesine dayandığı farz edilebilir. 2009 Ocak ayı baz alındığında EMO’nun hesaplamalarına göre 4 kişilik ailenin bir aylık tüketimi olarak kabul edilen 230 kWh için 57,3 TL ödeme yapılmaktaydı. Teklif metninde geçen 2 bin TL ile o dönemde 4 kişilik bir ailenin yaklaşık 34,9 aylık faturası ödenebilmekteydi. Kasım 2022 itibarıyla aynı tüketim için konutlarda 398,95 TL ödeme yapılmaktadır.

Teklif metninde yer alan 2 bin TL’nin, Kasım 2022 itibarıyla mali değeri 13 bin 914 TL’dir. Fatura ödenememesi durumundan enerji kesintisine gidildiğinden geçmişte konutlarda 34-35 aylık aile tüketimine eş değer bir borcun oluşması çok olası değildir. Bugünkü mali karşılığı 13-14 bin düzeyine yükselen bu alacakların tahsilinden vaz geçilmemelidir. Kaldı ki genel gerekçe ve madde gerekçesinde 2 bin TL ve altında kalan alacakların toplam miktarına yer verilmemiştir. Tahsilinden vazgeçilmesi durumunda kurumun mali yapısına ilişkin etkilerine irdelenmemiştir.

Ayrıca teklif metninde miktardan bağımsız olarak bazı aboneler için tahsiltattan vaz geçilmesi ön görülmektedir. Bir kamu kuruluşun, “Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası ve Vergi Kimlik Numarası tespit edilememesi” borçluya ulaşılamaması başlı başına bir sorundur.

TEDAŞ’ın bu kişilere ulaşıp tahsilatlarını yapması gerekirken, teklif metnine “ticaret sicilinden terkin edilmiş ve tasfiye edilmiş” ibaresi de eklenerek, yeni bir kategori eklenmiştir. Böylece “ticaret sicilinden terkin edilmiş ve tasfiye edilmiş” **şirketleri sorumlularına da bir tür af sağlanmıştır.** Genel ve madde gerekçesinde bu kapsama giren alacakların sayısı ve miktarına ilişkin bilgi de yer almamaktadır. Bu haliyle Geçici Madde 1’in birinci, ikinci fıkralarının yasalaşması uygun değildir.

Borç 2009’dan, Ödeme 2027’de

Maddenin üçüncü fıkrasında ise birinci fıkra kapsamında yer alamayan alacaklar için ise yeni bir yapılandırma olanağı getirilmektedir. Daha önceki kanunda kapsamında yapılan yapılandırmadaki şartları yerine getirmeyenler de dahil olmak üzere yeni bir yapılandırma gidilmesi doğru değildir.

Ödeme yapılması durumunda, faiz, zam ve katsayı uygulanmayacağı da hüküm altına alınmaktadır. Ödenmemiş veya yapılandırılmamış olan alacaklarının asıllarının tamamı için 2023 yılının Eylül ayı sonuna kadar TEDAŞ'a yazılı başvuruda bulunulması ve ilk taksiti 2023 yılının Ekim ayının son gününe kadar ve bakiyesinin her yılın Ekim ayı sonuna kadar toplam 5 (beş) eşit taksitte ödenmesi öngörülmektedir.

Teklif edilen maddesinin bu haliyle yasalaşması durumunda, 2009 öncesine dayanan borç için faizsiz veya güncelleme yapılmadan, “her yılın Ekim ayı sonuna” kadar ibaresiyle 5 yıla çıkan bir ödeme takvimi oluşacaktır. Üçüncü fıkranın bu haliyle yasalaşması durumunda 2009 öncesinden borcu bulunanlardan birinci ve ikinci fıkradan faydalanmayanlara; 2027’de tamamlanacak bir faizsiz ödeme imkanı sağlanmaya çalışılmaktadır. 2027’de ödenecek son taksit ile 18 yıl öncesinin rakamlarıyla fatura ödeme imkanı getirilmesi, **sorunluluklarının düzenli olarak yerine getiren tüm yurttaşlar için ibret vericidir.**

Faizsiz borç yapılandırma işlemleri için bu kadar uzun vade kabul edilebilir değildir. Kaldı ki bu yapılandırmanın hedef kitlesini, 2009 öncesinde 2 bin TL’yi aşan borcu olanların oluşturması nedeniyle dar gelirli, desteklenmesi gereken kesimler oluşturmamaktadır. Kurumun mali yapısı üzerindeki etkisinin belirsiz olduğu göz önüne alınarak, maddenin üçüncü fıkrası da reddedilmelidir.

Bu düzenleme yerine TEDAŞ elektrik dağıtımındaki teknik sorumluluğunu yerine getirmesini sağlamak için kurumun kadro, yetki ve mali olarak güçlendirilmesi içeren düzenleme yapılması daha yerinde olacaktır.

TEDAŞ’ın alacaklarının takibi için hukuk müşavirliği kapsamındaki kadro sayının artırılması, elektrik dağıtım bölgelerinde sahada görev yapacak teknik kadrolarının artırılması gereklidir.

Söz konusu teklif maddesi TEDAŞ’ın eski dönem alacaklarından yola çıkarak, kurumun tasfiyesini hızlandırmayı hedeflemektedir. Özel elektrik dağıtım şirketlerinin yaşadığı ve önümüzdeki dönemde yaşaması olası sorunlar karşı, ülke çapından teknik gereksinimleri karşılayacak bir kurumun bulunması, dağıtım hizmetlerinin sağlıklı olarak sağlamanın güvencesidir. Bu kapsamda başta mali konular olmak üzere TEDAŞ’ın güçlendirilmesi için adım atılmalıdır.

19/12/2022

Ali Kenanoğlu
İstanbul

Muazzez Orhan Işık
Van

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

MUHALEFET ŞERHİ

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu’nda görüşülen 2/4780 esas numaralı “Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun H      nde Kararnamede Deęi    lik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”   zerine Muhalefet şerhimiz aşağıda sunulmuştur.

Kanun Teklifinin Genel     zerine Değerlendirmeler

10.12.2022 tarihinde TBMM’ye sunulan 2/4780 esas sayılı “Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun H      nde Kararnamede Deęi    lik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” esas komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna gelmiş; tali komisyon olarak belirlenen Plan ve B       Komisyonu ve Sağlık, Aile,   alı  ma ve Sosyal İşler Komisyonunda g  r      memi  tir. Teklifin tali komisyonlara havale edilmesi ve tali komisyonlardan görüş alınması elzemdir. Nitekim teklifin önemli çoğunluğu Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun ihtisas alanına girmemektedir. Yalnızca 7’nci, 8’inci ve 9’uncu maddeler, doğrudan Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun ihtisas alanında bulunmaktadır. İşletilen limanların sözleşme sürelerinin 49 yıla uzatılmasını, BOTAŞ’ın her türlü vergi, fon ve paylar ile idari para cezaları, bunlara bağlı gecikme zammı ve gecikme faizi bor  clarının silinmesini, Genel Sağlık Sigortası prim affını, TEDAŞ’a olan elektrik tüketiminden kaynaklı bor  cların terkin edilmesini öngören teklifler, doğrudan Plan ve B       Komisyonun ihtisas alanına girmektedir. Ayrıca Plan ve B       Komisyonunda g  r      mesi gereken Hazineye 200 milyar TL borçlanma yetkisinin verilmesini öngören düzenleme baskın bir şekilde gece yarısı Komisyona sunulmuştur. Bunun yanında kamu görevlileri sendikalarının toplu sözleşme desteğini düzenlemeyi öngören teklif maddeleri Sağlık, Aile,   alı  ma ve Sosyal İşler Komisyonunun ihtisas alanındadır. OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu hakkında düzenlemeler içeren teklif maddesi de yine Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu’nun ihtisas alanı dışındadır. Komisyon   yelerine yeterli çalışma süresi tanınmaması yanı sıra bu kanun teklifinde izlenen usul ile Komisyon   yesi milletvekilleri ihtisas alanında olmayan ve yeterli bilgi sahibi olmadıkları alanlarda fikir beyan etmek mecburiyetinde kalmıştır. Bu durum yasama faaliyetlerinin sağlıklı yürütülmesini neredeyse imkânsız hale getirmektedir.

TBMM İ   Tüzüęü’n  n 23’üncü maddesindeki “Tali komisyonlar, için kendilerini ilgilendiren y  n   veya maddeleri üzerine görüş bildiren komisyonlardır.” hükmü açıktır. Ancak iktidarın gündeme alınan kanun tekliflerini acele kanunlaştırma tercihi nedeniyle tali komisyonlarda görüşme yolu devre dışı bırakılmaktadır.

Bu kanun teklifi, İktidar Partisinin mutat uygulamalarından olan, muğlak ve olumsuz düzenlemeleri gizlemek maksadıyla kullandığı torba kanun tekliflerinin bir örneğini teşkil etmektedir.

Yasama ve Yürütme maddeleri hariç 12 madde ve 1 geçici maddeden oluşan bu kanun teklifi;

- 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanunda,
- 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanununda,
- 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununda,
- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda,
- 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununda,
- 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunda,
- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede,
- Ve TEDAŞ ile ilgili bir geçici bir düzenleme olmak üzere 8 farklı kanun ve 1 kanun hükmünde kararnamede değişiklikler öngörmektedir.

Ayrıca Kanun Teklifinin, Komisyona sunulan halinde 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununda değişiklik öngören ve yine Komisyon’un ihtisas alanında olmayan teklif maddesi, Komisyon toplantıları sırasında geri çekilmiştir. İktidarın benimsediği torba kanun yöntemi yasama kalitesini son derece düşürmektedir.

Bunun yanında kanun teklifinin görüşüldüğü Komisyonun gündemine ilgili ilgisiz birçok düzenlemeyi getiren İktidar Partisi, bu teklifle kanun tanımazlığını, yargı kararlarını hiçe saydığını bir kere daha açıkça göstermiştir. Bu kanun teklifinin ilk halinde yer alan “zeytin düzenlemesi” Danıştay’dan, limanların işletme sürelerinin 49 yıla uzatılması Anayasa Mahkemesi’nden, iktidar güdümündeki sendikaları tekelleştiren, kamu çalışanlarının örgütlenme hakkını elinden alan ve memurun iradesine ipotek koyan düzenleme de Danıştay tarafından iptal edilmesine rağmen Komisyon gündemine getirilmiştir.

Kaldı ki, memurlar yoksulluk sınırının üzerinde bir maaş, güvenceli ve sözleşmeli olmayan tek statüde istihdam, geçinebileceği bir emekli maaşı, kamuda liyakatli atama ve yükselme, mobinge karşı kanuni düzenleme beklerken, memura sendika dayatılması iktidar partisinin kamu çalışanlarının sorunlarına ne kadar uzak olduğunun ayrı bir göstergesidir.

Teklifin etki analizinin olmaması yasama faaliyetini kalitesiz kılan başka bir husustur. Tekliflerin etkilerinin değerlendirilmesine yönelik etki analizinin olmaması yasama sürecini kalitesini azaltmakta ve tekliflerden beklenen amacı olumsuz yönde etkilemektedir. Kanun teklifinin komisyon görüşmelerinin gündemine alındığı gün itibarıyla etki analizine sahip olmayışı, teklifi sorunlu ve etkisiz kılan bir boyuta sürüklemektedir.

Muhalefet partilerinin usanmadan yaptığı uyarılara rağmen iktidar; günü kurtarmak amacıyla teklifin kamuoyunda tartışılmasına dahi izin vermeden yasama faaliyetini sonlandırmaktadır. Özellikle bu teklifte yer alan geri dönülmez hataların ve yanlışların etki analiziyle gösterilmesi, kamuoyunun tepkileri dikkate alınarak görüşülmesi en doğrusudur.

Teklifte, teklifin Komisyon’a sunulan halinde bulunan ve komisyon milletvekillerimizin tepkileri neticesinde İktidar Partisinin geri adım attığı zeytinlik alanlarının madencilik faaliyetine açılması, memur sendikaları arasında adaletsizlik yaratacak olan toplu sözleşme düzenlemesi, özelleştirilen liman işletmelerinin işletme haklarının 49 yıla kadar uzatılması ve son anda komisyonda yapılan bir ekleme ile Hazine ve Maliye Bakanlığının borçlanma yetkisine 200 milyar lira ilave edilmesine dair madde olmak üzere birden fazla farklı kanunda önemli değişikliklere yer verilmiştir. Başka bir deyişle İktidar Partisi, teklif ile toplumda tepki uyandıran 3 alanda girift sorunlara yol açacak düzenlemeler öngörmüştür.

Teklif 15 Aralık 2022 tarihinde sona eren komisyon görüşmelerinin son gününde 28/03/2022 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’a geçici madde eklemesi yapılmış ve 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununa eklenen madde tekliften geri çekilmiştir. Teklif 14 madde ve 1 geçici madde olmak üzere komisyonda kabul edilerek komisyon görüşmelerini tamamlamıştır.

MADDELER ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Çıkarılan Madde 1: Madde ile elektrik üretimi amacıyla yürütülen madencilik faaliyetlerinin zeytinlik alanlarında uygulanması düzenlenmesi öngörülmektedir. Yürütülecek madencilik faaliyetlerinde zeytinlik alanlarının bulunması durumunda; zorunlu hallerde zeytinliğin taşınması ve taşınması mümkün olmayan durumlarda ise zeytinliklerin kesilerek başka bir bölgeye kesilen zeytinlik ağaç miktarı kadar zeytinlik dikilmesi öngörülmektedir.

Ayrıca Kanunun 7’nci maddesinin yedinci fıkrasının birinci cümlesinde belirtilen; “Madencilik faaliyeti yapılan alanların, izne tabi alan olmaları halinde, ilgili olduğu kanun hükümlerine göre gerekli izinlerin alınması zorunludur.” hükmünün uygulanmayacağı teklif metninde yer almaktadır.

Teklifte yer alan düzenleme ile zeytinliklerimizin sökülmesine ve tahrip edilmesine izin verilmek istenmiştir. Zeytin ağaçları nitelikleri itibariyle taşımaya elverişli değildir. Taşıma esnasında çok sayıda kayıp verileceği bir gerçektir. Aynı zamanda madencilik faaliyeti yapılmak istenen bölgede bulunan zeytinlikler yüzlerce yıllık geçmişe sahip ekolojik bir mucizedir.

Asırlık zeytinliklerimizin manevi değerinin yanında bir de tarımsal değeri vardır. Teklif’in etki analizinin olmaması ile ülkemizin zeytin ihraç eden bir ülke konumundan kendi ihtiyacımızı dahi karşılayamayacak duruma gelineceği gizlenmiştir.

Sökülecek zeytin ağaçları yerine yeni ağaçların dikileceği hükmü, doğaya verilen zararın gizlemek adına metne dâhil edilmiştir. Zira bir zeytin ağacı en az 8 yaşında meyve verebilmektedir.

Anayasa'nın 45'inci maddesine göre devlet tarım arazilerinin tahribini ve amaç dışı kullanımını önlemek adına gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Madde bu haliyle zeytinlik alanlarını madencilik faaliyetlerine açmayı öngörmüş ve Anayasa'ya aykırılık teşkil etmiştir.

26/1/1939 tarihli ve 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında Kanun'un 20'nci maddesinde de bu yönde tedbirler alınmış ve zeytinlik sahalarına en az 3 kilometre mesafede zeytinyağı fabrikası hariç zeytinliklerin gelişmesine mâni olacak, toz ve duman çıkaran tesis yapılması dahi yasaklanmıştır.

Muğla Milletvekilimiz Metin Ergun, Resmi Gazete'de 1 Mart 2022 tarihinde teklifte yer alan bu madde ile aynı amaçla yayınlanan ve zeytinliklerin madencilik faaliyetlerine açılmasına olanak sağlayan yönetmelik değişikliğinin yürütmesinin durdurulması ve iptali istemiyle Danıştay'da dava açmıştır. Danıştay 8. Dairesi, 13 Eylül 2022 tarihinde verdiği kararla söz konusu yönetmeliğin yürütmesinin durdurulmasına hükmetmiştir.

Bu gerekçelerle maddenin teklif metninden çıkarılması yönünde İYİ Parti olarak önerge verilmiştir. Nihayetinde muhalefet partilerinin baskıları ve kamuoyu tepkileri sonucunda bu madde tekliften çıkarılmıştır. Bu durum olumlu bir gelişme olmasına rağmen bu teklifin yeniden başka bir torba kanun ile sunulmayacağı da ifade edilmemiştir. İktidar çevreye ve doğaya zarar verecek uygulamalarda daha hassas olmalıdır.

Madde 1: Teklif maddesi ile İktidar Partisi Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne ait bazı limanların işletme hakkı verilmesi/devri yöntemiyle özelleştirilmeleri neticesinde imzalanan sözleşme sürelerini 49 yıla kadar uzatmak istemektedir. Komisyon görüşmeleri sırasında teklifin ilgili maddesine işletmeciler şirketlerin özelleştirme sözleşmelerinde yer alan yatırım şartına ilave olarak ek sözleşme bedelinin yüzde onu oranında limancılık faaliyetleri ile ilgili yatırım yapmak ve bu yatırımları ek sözleşmelerin imza tarihinden itibaren beş yıl içinde gerçekleştirmek zorunluluğu eklenmiştir.

Bu teklif daha önce Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu'na iki defa, Plan ve Bütçe Komisyonu'na da bir defa gelmiş, bunlarla birlikte bu düzenleme teklifi TBMM'ye 4 defa gelmiştir.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna İktidar Partisi tarafından 16/11/2021 tarihli 2/3950 sayılı ve 13/12/2021 tarihli 2/4018 sayılı kanun teklifleri getirilmiş olup 6 Ocak 2022'de TBMM Genel Kurulunda görüşülerek Kanunlaşan 2/4018 sayılı teklifin Birinci Maddesindeki konuya ilişkin düzenleme daha sonra Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. AYM kararı "Kural, özelleştirme sözleşmelerindeki süreler sonunda, özelleştirme öncesindeki hukuki statülerini tekrar kazanacak olmaları sebebiyle yeniden özelleştirme uygulamalarının konusu olabilecek limanların, özelleştirme sözleşmelerinin sürelerinin uzatılmasını öngörmek suretiyle mevcut özelleştirme süresi sonrasında da işletme hakkının devamının sağlanmasına, başka bir ifadeyle dolaylı olarak özelleştirilmelerine imkân tanımaktadır. Söz konusu dolaylı özelleştirmeye taraf olabilecekler ise mevcut özelleştirme sözleşmelerinin tarafları ile sınırlandırılmaktadır. İstekli olan başkaca

kişilerin bu sürece dâhil olamaması ise özelleştirmede hakim olması gereken serbest rekabet ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmamakta olup kuralla konu limanların gerçek özelleştirme değerlerine ulaşılmasını engelleyebilecek niteliktedir. Nitekim özelleştirme sürelerinin sonunda limanların yeniden özelleştirme uygulamasına konu olması hâlinde 4046 sayılı Kanun'daki şartları taşıyan herkesin rekabet koşulları çerçevesinde özelleştirme sözleşmesine taraf olma imkânı olacakken kuralla bu imkân ortadan kaldırılmaktadır.” cümleleriyle açıklanmış ve düzenleme oybirliği ile iptal etmiştir.

Daha sonrasında aynı mahiyetteki düzenleme teklifi 20 Ekim 2022 tarihli 2/4860 Sayılı Kanun Teklifi'nin 9'uncu maddesi ile Plan ve Bütçe Komisyonuna sunulmuş ancak Komisyon toplantıları sırasında yoğun itirazlar neticesinde bu teklif maddesi geri çekilmiştir.

Kanun teklifi ile 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun kapsamında belirli sürelerle işletme hakkı verilen bazı limanların sözleşme süreleri 49 yıla uzatılması öngörülmektedir. Bu Kanun hükümleri doğrultusunda örneğin Tekirdağ, Ordu, Sinop, Rize, Giresun ve Hopa limanları 1997 yılında, Antalya Limanı 1998 yılında, Alanya Limanı 2000 yılında, Marmaris Limanı 2001 yılında, Çeşme, Kuşadası, Trabzon ve Dikili Limanları 2003 yılında 30 yılıllığına özelleştirilmiştir. Sözleşmelerin başlangıç ve bitiş tarihleri dikkate alındığında, en erkenden özelleştirilmiş olan Tekirdağ, Ordu, Sinop, Rize, Giresun ve Hopa limanlarının sözleşme bitiş süresine dahi en az 4 yıllık bir süre kaldığı görülmektedir.

Öncelikle, bir erken seçim kararı alınmadığında dahi normal şartlar altında önümüzdeki seçimlerin Haziran 2023'te yapılacağı bilinmektedir. En erken özelleştirilen limanların sözleşmelerinin bitiş süresinin de 2027 yılı olduğu göz önünde bulundurulursa seçimden sonra dahi sözleşme süresinin bitmesine en az 4 yıl kalacak liman işletmeleri için, 49 yılıllığına süre uzatılması için neden acele edildiği anlaşılamamıştır. İktidar Partisinin ülke gündeminde hiçbir önceliği olmamasına ve işletilen limanların sözleşme sürelerinin bitimin seçim sonrasına kalmasının yanı sıra Danıştay ve Anayasa Mahkemesi kararlarına ve daha önce vazgeçilmiş olmasına rağmen dördüncü defa bu düzenlemeyi yapmaktaki ısrarı ve acelesi anlaşılamamaktadır.

Limanlar, ülkelerin ekonomik bağımsızlığı için oldukça büyük önem arz etmektedir. Bilinmektedir ki günün ruhuna uygun olarak birçok devlet, limanları bir sömürge aracı olarak kullanmaktadır. Osmanlı Devletini çöktüğe götüren nedenlerin arasında özellikle limanlarımız konusunda yabancılara kapitülasyonlar yoluyla tanınan imtiyazların da olduğu bilinmektedir. Bu kapitülasyonlar, Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve hukuki açıdan bağımsızlığının önünde engel teşkil etmiş, büyük mücadeleler sonunda Lozan Antlaşması'nın 28. Maddesi ile bu engeller kaldırılabilmiştir. Yine 20 Nisan 1926 tarihinde kabul edilen ve 1 Temmuz 1926'da yürürlüğe giren Kabotaj Kanunu da Türk denizciliği ve limanlarımız açısından önemli adımlarken kamuya ait olan limanlarımızın işletme devir sürelerinin Anayasaya ve yargı kararlarına rağmen ihalesiz olarak 49 yıla uzatılması, hem denizcilğimiz için, hem bağımsızlığımız için hem de yargının saygınlığı için olumsuz bir adım olacaktır. Anayasa Mahkemesinin daha önce iptal etmiş olduğu bu düzenlemeyi tekrar Meclis gündemine getirmesi, İktidar Partisinin Türk yargısına, adalete ve hukuka karşı tavrını da gösterir niteliktedir.

Bu bağlamda komisyon görüşmeleri sırasında bu maddenin teklif metninden çıkarılması yönünde vermiş olduğumuz önerge İktidar milletvekilleriince reddedilmiştir.

Madde 2: Kanun teklifin bu maddesi ile BOTAŞ'ın Ticaret Bakanlığı'na bağlı tahsil dairelerinde vadesi geldiği halde ödenmemiş her türlü vergi, fon ve paylar ile idari para cezaları ve gecikme zamlarının silinmesi öngörülmektedir.

Boru Hatları ve Petrol Taşıma A.Ş. (BOTAŞ), 2017 yılında Türkiye Varlık Fonu'na devredilmesiyle beraber, her yıl artan miktarda zarar açıklamaya başlamıştır. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın 2021 yılına ilişkin açıkladığı Kamu İşletmeleri Raporuna göre BOTAŞ 17,9 milyar TL'lik net zararla dikkat çekmiş, bu tutar “zarar rekoru” olarak kayıtlara geçmiştir.

Kuruluşun faaliyetini gerçekleştirmek için ödediği finansman giderlerinin (Kur Zararları ve Faiz Ödemeleri) her geçen sene artan oranla yükseldiği görülmektedir. Hükümet artan doğalgaz ithalat maliyetlerinin bir kısmını bütçeden karşılamaya devam ederken, BOTAŞ'ın merkezi bütçeye yükü de giderek artmaktadır.

BOTAŞ'ın 2022 yılındaki zararının 200 milyar TL olduğu hesap edilmektedir. Kuruluş için geçen yıl Aralık ayında da aynı mahiyette bir düzenleme yapılmış, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın Merkezi Yönetim Bütçe sonuçlarına göre BOTAŞ'a 2022 yılının ilk 11 ayında 121 milyar 360 milyon TL kaynak aktarılması da, Kuruluşu borç batağından kurtarmaya yetmemiştir.

Madde 3: Bütçe hakkı parlamentoların ortaya çıktığı tarihsel süreç içinde en önemli yapı taşdır. Demokratik hükümet sistemlerinde gelir toplama ve harcama yapma yetkisi halk tarafından kullanılır. Ülkemizde, bu hakkı kullanma sorumluluğu Türkiye Büyük Millet Meclisi iradesine bırakılmıştır. Fakat iktidar partisi meclis iradesini yok saymaya çalışan bir siyasi anlayışı kabul ettiğini bir kez daha kanıtlamıştır.

Teklifin ilk halinde bulunmayan ve komisyon görüşmeleri sırasında eklenen bu madde iktidarın yürütme ehliyetini kaybettiği ve ekonomi yönetiminin planlama ve stratejiden uzak bir politika tercih ettiğini açıkça gözler önüne sermektedir. Madde ile Hazine ve Maliye Bakanlığının borçlanma yetkisine 200 milyar lira ilave edilmesi öngörülmektedir. Böylece 293 milyar olan borçlanma yetkisi 493 milyar liraya çıkarılmaktadır.

Bütçelerin iktidarların siyasal tercihlerinin bütünü olduğu bilinmektedir. Ancak 2022 bütçe teklifi meclise sunulduğu ilk anda iktidarın verdiği sözleri karşılayamayacağını belli etmiştir. Bakanlar ve Cumhur İttifakı grubu milletvekilleri, 2022 Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi'nin tüm ekonomik planları ve stratejiyi gerçekleştirecek kararlılıkta olduğunu iddia etmişlerdir. 2022 yılı biterken ve 2023 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi kabul edilmişken iktidarın ekonomi yönetimimizi idare edemediğini ilan ettiği bu madde teklifini itiraf olarak kabul etmekte ve ülkemizin ekonomi yönetiminin getirildiği mevcut koşulları dikkatle takip etmekteyiz. Parlamentomuzun bütçe hakkını zedeleyen ve bütçe disiplinimizi

bozan bu düzenleme iktidarın yanlış ekonomi politikalarının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Madde 4: İş Kanunu'nda yapılan değişiklikle, petrol sektöründeki araştırma, arama ve üretim faaliyetlerinde gece çalışması yapılabilmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Madde 5: Genel sağlık sigortası için Sağlık Bakanlığı ile üniversite hastaneleri arasındaki sözleşmelere dair düzenleme yapılmaktadır. Üniversite hastanelerinin fatura incelemeleri tamamlanmayan avans ödemeleri giderleştirilmekte, mahsup edilemeyenler kurum tarafından terkin edilmektedir.

Madde 6: Teklif ile, 31 Aralık 2012 tarihinden önce, Türkiye'de oturma izni almış yabancı ülke vatandaşlarından yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında sigortalı olmayan kişiler; başka bir ülkede sağlık sigortasından yararlanma hakkı bulunmayan vatandaşlar ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu hükümlerine göre korunma, bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinden ücretsiz faydalanan kişiler ile ana ve babası olmayan Türk vatandaşlarından 18 yaşını doldurmamış çocukların genel sağlık sigortası primleri ile gecikme cezası ve gecikme zammı gibi ferî alacaklarının tamamının tahsilinden vazgeçilmesi düzenlenmektedir.

Madde 7 - Madde 8 - Madde 9: Maddeler ile elektrik şarj hizmeti ile ilgili düzenlemeler öngörülmektedir.

- 7'nci madde ile ticari olmayan şarj istasyonlarının erişim platformuna kaydedilmesi ve kanuna yeni tanımlar eklenmiş öngörülmektedir.
- 8'inci madde ile toplayıcılık faaliyeti için lisans şartı getirilmek istenmektedir.
- 9'uncu madde ile "toplayıcılık faaliyeti"nin kanuna eklenmesi öngörülmektedir.

Elektrik Piyasası Kanunu'nda yapılan değişiklikle, "toplayıcı" ve "toplayıcılık" tanımı getirilmektedir. Buna göre, "toplayıcı", "Bir veya birden fazla şebeke kullanıcısı ile söz konusu şebeke kullanıcıları adına elektrik piyasasında toplayıcılık faaliyeti yürütmek üzere anlaşma imzalamış olan toplayıcı lisansı veya tedarik lisansı sahibi tüzel kişiyi"; "toplayıcılık" ise "Toplayıcı tarafından bir veya birden fazla şebeke kullanıcısının tüketim veya üretimlerinin birleştirilerek işletilmesi kapsamında gerçekleştirilen piyasa faaliyetini" içermektedir.

Düzenlemeye göre; Toplayıcı, şebeke kullanıcıları tarafından anlaşma yoluyla yetkilendirilecek, anlaşmalı olduğu kullanıcıların tüketim veya üretim programlarını yönetecek, söz konusu kullanıcılar adına elektrik enerjisi veya kapasitesinin alınıp satılmasını ilişkin piyasa işlemlerini yürütecek ve yan hizmetlere ilişkin tedarik süreçlerine katılabilecektir.

Toplayıcılık faaliyeti, toplayıcı lisansına veya tedarik lisansına sahip tüzel kişiler tarafından yürütülebilecektir.

Madde 10: Madde ile Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu’nun görev süresinin sona ermesinin sonrasında bilgi, belge ve talepler için hangi kurumlarla yazışmaların yapılması gerektiği düzenlenmektedir. Bunun yanında Komisyon’un görevleri kapsamındaki verilecek karar ve diğer işlemlerin bu kurumlar tarafından yürütüleceğini hükme bağlanmaktadır. Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu’nun görev süresinin sona ermesinden sonra komisyon görevleri kapsamında verilecek karar ve diğer işlemler için ilgili kurumlar yetkilendirilmektedir.

Bir başka deyişle düzenleme ile OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu yetkileri kalıcı hale getirilmektedir. Komisyonun yetkileri süresiz ve sınırsız olarak maddede yer alan kurumlara devredilmektedir. Bu itibarla OHAL yetkilerinin süresiz biçimde kalıcı hale getirilmesi son derece tehlikelidir.

Ayrıca madde metninde uygulama açısından düzenleme yapılmadığı için belirsizliklere neden olunmaktadır. Komisyonun ne zaman sona ereceği, Komisyon’un yetkilerinin ilgili kurumlarca ne zamana kadar ve nasıl kullanılacağı maddede belirtilmemiştir. Bu nedenle madde aynı zamanda kalitesiz bir dille yazılmıştır.

OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu kişiler hakkında bağlı çalıştıkları idare tarafından gerçekleştirilen idari işlemleri incelemek adına kurulmuştur. Komisyonun internet sitesinde "Komisyon, etkili iç hukuk yolu olarak hızlı ve aynı zamanda kapsamlı inceleme neticesinde başvurular hakkında bireyselleştirilmiş ve gerekçeli karar vermektedir." denilmektedir. Teklifte yar alan madde ile zaten kurum tarafından verilen kararlar yeniden kurumun inisiyatifine bırakılacaktır. Mantıken anlamsız olan bu durum kişiler için yargıya başvurma sürecinde sadece zaman kaybına sebep olacaktır.

Ayrıca bu madde niteliği itibarıyla Anayasa Komisyonu ve Adalet Komisyonu’nda görüşülmelidir. Milli güvenlik meselesi de olan bu konunun aceleyle Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu’nda görüşülerek kanunlaştırılmaya çalışılması yasama faaliyetinin ciddiyetine zarar vermektedir.

OHAL İşlemlerini İnceleme Komisyonu’nun kurulmasından bu yana Cumhurbaşkanı kanun hükmünde kararnamelemlerle bu Komisyon’un çalışma süresini uzatmıştır. İktidar grubu tarafından karara bağlanmamış başvuru sayısının az olduğu ifade edilmiştir. Bu itibarla dosya sayısının da azlığı göz önünde bulundurularak Cumhurbaşkanı Kararnameleriyle Komisyon’un süresinin bir kez daha uzatılması ve Komisyon’un işini tamamlamadıktan sonra lağvedilmesi daha doğru olacaktır. Bu itibarla teklifte yer alan bu madde ilgili ihtisas komisyonunda vermiş olduğumuz önergemiz ile tekliften çıkarılmak istenmiş ancak AK Parti ve MHP oyları ile önergemiz reddedilmiştir.

Madde 11 - Madde 12: Maddeler ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede düzenlemeler yapılmaktadır. Madde 11 ile amaçlanan; bulunduğu hizmet kolunda yüzde ikisinden daha fazlasını üye kaydetmiş kamu görevlileri sendikaları üyelerine toplu sözleşme ile belirlenecek tutarda “toplu sözleşme ikramiyesi” ödenmesidir. Hizmet kolunda çalışan

kamu görevlilerinin yüzde ikisinden daha az üye kaydetmiş kamu görevlileri sendika üyelerine ise “toplu sözleşme desteği” verilmesi öngörülmektedir.

%2 barajını aşan sendikaların üyeleri mevcutta 2119 gösterge rakamına göre aldıkları mevcutta 707 TL “toplu sözleşme ikramiyesinden” yararlanmaya devam edecektir. %2 barajının altında kalan sendikaların üyelerine ise bunun üçte birine denk gelen (750 gösterge rakamına göre 250 TL) “toplu sözleşme desteği” ödenmesi hedeflenmektedir.

2022 Temmuz ayında tespit edilen haliyle ülkemizde 1 milyon 994 bin 845 memurun sendika üyesi olduğu bilinmektedir. Bu da bütün memurların yüzde 72.63’üne denk gelmektedir. Yine 2022 Temmuz’undaki verilere göre Türkiye’de faaliyet gösteren 230 sendika mevcuttur. Bu sendikalardan 43’ü yüzde 2 sendikalaşma oranının üzerindeyken, 187’si yüzde 2 sendikalaşma oranının altında kalmıştır. Başka bir deyişle ülkemizde faaliyet gösteren kamu görevlileri sendikalarının yüzde 81’i iktidarın belirlediği yüzde 2 barajının altında kalmaktadır.

Anılan madde metninde gerekçe olarak; Sendikal algının güçlendirilmesi ve sendika üyeliğinin desteklenmesi”, ’Uluslararası, Anayasal ve yasal düzenlemeler çerçevesinde temel hak ve özgürlükler kapsamında güvence altına alınmış örgütlenme ve toplu pazarlık hakkının temin edilmesini sağlamak’ sunulmuştur.

Ancak uygulamada alım gücü düşen, ekonomik sıkıntılar ile boğuşan kamu çalışanlarına %2 barajını aşan sendikalar işaret edilmekte ve bu sendikalara üye olmayan kamu görevlileri ciddi bir maddi kayıp ile cezalandırılmaktadır. Bu husus açıkça Anayasamızın “Sendika Kurma Hakkı” başlıklı 51. Maddesine aykırıdır.

“Sendika kurma hakkı

MADDE 51- (Değişik: 3/10/2001-4709/20 md.)

Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.”

Anayasamızın 51. Maddesi açık bir şekilde “Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.” Hükmü karşılığında, ilgili kanun teklifi ile kamu çalışanları %2 barajını aşan sendikalara üye olmaya zorlanmaktadır. %2 barajını aşan sendikalara üye olmayan kamu çalışanları ise 457 TL’lik somut bir zarar ile cezalandırılacaklardır.

Bu husus açıkça Anayasamızın eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Zira aynı hizmet kolunda çalışıp aynı işi yapan sendika üyesi kamu görevlileri arasında, sadece farklı sendikalara üye olmaları nedeniyle “toplu sözleşme ikramiyesi ödemesinde” eşitsizlik yaratması suretiyle çalışma barışını da olumsuz yönde etkileyeceği açıktır.

Anılan Kanun teklifine benzer bir uygulama, 25/08/2021 tarih ve 31579 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2022 ve 2023 Yıllarını Kapsayan 6. Dönem Toplu Sözleşmenin, "Toplu Sözleşme İkramesi" başlıklı 23. Maddesinde de düzenlenmiştir.

"Toplu Sözleşme İkramesi" başlıklı 23. Madde; 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 4. maddesinde yer alan "üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine" ibaresi, "kamu görevlisi sendikasının kurulu olduğu hizmet kolundaki sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az %1'inden fazla sendika üyesi kaydeden sendikalara üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine" şeklinde düzenlenmiştir.

Ancak bu düzenlemeye karşı açılan iptal davaları neticesinde Danıştay Onikinci Dairesi 2021/6347 Esas sayılı dosyasında verdiği Yürütmenin Durdurulması kararında;

"Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarına ilişkin toplu sözleşme yapılabileceği açık olmakla birlikte, 4688 sayılı Kanun'da toplu sözleşme kapsamının mevcut mevzuat hükümleri dikkate alınarak belirleneceği ifade edildiğinden, toplu sözleşmede, kanuna aykırı olmamak koşuluyla memurlar ve diğer kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarına ilişkin hususlarda, çalışanlar lehine kural ve düzenlemelerin getirilmesi mümkündür. Ancak, kanun hükümlerinin toplu sözleşme ile değiştirilmesi ya da toplu sözleşme ikramiyesinden yararlanma koşullarının sınırlandırılması veya daraltılması suretiyle bu hakkın kullanımının engellenmesi de mümkün değildir. Bir başka ifadeyle, toplu sözleşme hakkı, kamu görevlilerine kanunla yüklenen birtakım yükümlülüklerden kurtulma hakkı vermediği gibi, kanunun belirlediği sınırlar dışında düzenlemeler yapma, hak ve yükümlülükleri kaldırma hakkı da vermemektedir."

Bu durumda; 4688 sayılı Kanun'un 28. maddesinde yer alan, toplu sözleşme ikramiyesi hariç olmak üzere, toplu sözleşme hükümlerinin uygulanmasında sendika üyesi olan ve sendika üyesi olmayan kamu görevlileri arasında ayırım yapılamayacağı yolundaki hükmün farklı şekilde yorumlanarak, toplu sözleşme ikramiyesinden yararlanmada, hizmet kollarına ilişkin olarak üye olunan sendikalar açısından, "toplam kamu görevlisi sayısının en az %1'inden fazla sendika üyesi kaydeden sendikalar" şeklinde kriter getirilmesi suretiyle sendikalar arasında ayırma yol açılması, açıkça sendikal özgürlüğe bir müdahale oluşturarak sendikaların kuruluş amaçlarının gerçekleştirilmesini önleyici şekilde üye kaybına sebebiyet verecek nitelik taşıdığı gibi, aynı hizmet kolunda çalışıp aynı işi yapan sendika üyesi kamu görevlileri arasında, sadece farklı sendikalara üye olmaları nedeniyle "toplu sözleşme ikramiyesi ödemesinde" eşitsizlik yaratması suretiyle çalışma barışını da olumsuz yönde etkileyeceğinden, dava konusu düzenlemede mevzuata ve hukuka uygunluk bulunmamaktadır." Demektedir.

Danıştay Onikinci Dairesi 2021/6347 Esas sayılı dosyasında vermiş olduğu yürütmenin durdurulması kararıyla açıkça Usul ve Yasaya aykırı olduğuna karar verilen bir düzenlemenin, tekrar daha ağır şartlar ile kanunlaştırılmaya çalışılması manidardır.

Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2022 ve 2023 Yıllarını Kapsayan 6. Dönem Toplu Sözleşmesi uyarınca "Toplu Sözleşme İkramiyesi" tüm sendikalı kamu çalışanları için kazanılmış hak statüsündedir.

Hukuka uygun yöntemlerle kazanılan "Toplu Sözleşme İkramiyesi" hakkının, bir idari tasarruf ya da kanun maddesi ile ortadan kaldırılması mümkün değildir.

Kanunların ve idarî işlemlerin geriye yürümezliği ilkesi gereği, kanun veya idari işlem yürürlüğe girdiği tarihten öncesi için sonuç doğuramaz. Kanun koyucu ya da idare daha önceden yürürlüğe koyduğu hükümleri sonradan yürürlüğe koyduğu hükümlerle ortadan kaldırabilir ya da değiştirebilir ancak kazanılmış haklara dokunamaz.

Bu hali ile "Toplu Sözleşme İkramiyesi" tüm sendikalı kamu çalışanları için 2022 ve 2023 Yıllarını Kapsayan 6. Dönem Toplu Sözleşmesinin bitiş tarihine kadar kazanılmış hak kapsamındadır.

Toplu sözleşmeler, kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarının korunması ve geliştirilmesi amacıyla yapıldığı için, kamu görevlilerine hak ve menfaat sağlarken, bağlayıcılık özelliği nedeniyle, uygulanacağı süre içinde, özel olarak idareye, genel olarak da uygulamanın denetlenmesi konusunda yargı organlarına pozitif yükümlülükler getirmektedir. Dolayısıyla, ne yürütme organının, ne de yargı organının toplu sözleşme hükümlerini yok sayması, hukuk devleti ve demokrasi anlayışıyla bağdaşmaz.

Teklifte yer alan bu madde ilgili vermiş olduğumuz önergemiz ile madde 11 tekliften çıkarılmak istenmiş ancak AK Parti ve MHP oyları ile önergemiz reddedilmiştir.

Geçici Madde 1: Özelleştirme devir işlemleri esnasında TEDAŞ'a devredilen ve TEDAŞ'a olan elektrik tüketiminden kaynaklı borçların terkin edilmesi düzenlenmektedir. Elektrik tüketiminden kaynaklı borçların dışında kalan borçlar ise yapılandırılmaktadır.

Sonuç olarak bu kanun teklifinde ve her kanun teklifinde dile getirdiğimiz üzere vatandaşlarımızın lehine olan düzenlemeleri destekleyecek olmakla birlikte mevcut kanun teklifinin anayasamıza, kanunlarımıza aykırı düzenlemeler içeriyor olması gerekçeleriyle /4780 esas sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine karşı oy kullanmaktayız.

Ayhan Altıntaş

Ankara

Yasin Öztürk

Denizli

**DÜZCE MİLLETVEKİLİ FAHRİ ÇAKIR VE
28 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ**

**ELEKTRİK PİYASASI KANUNU İLE
BAZI KANUNLARDA VE 375 SAYILI
KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 45- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte ruhsat sahibi veya rühdövensçı olan gerçek veya tüzel kişiler tarafından ülkenin elektrik ihtiyacını karşılamak üzere yürütülen madencilik faaliyetlerinin tapuda zeytinlik olarak kayıtlı olan alanlar veya fiili olarak üzerinde zeytinlik bulunan alanlara denk gelmesi ve faaliyetlerin başka alanlarda yürütülmesinin mümkün olmaması durumunda zeytin sahasının madencilik faaliyeti yürütülecek kısmının izin verilecek maden sahalarının bulunduğu ilçe ve il sınırlarına öncelik vermek suretiyle taşınmasına, sahada madencilik faaliyetleri yürütülmesine ve bu faaliyetlere ilişkin geçici tesisler inşa edilmesine kamu yararı dikkate alınarak Bakanlıkça izin verilebilir. Zeytin sahasının taşınmasından kaynaklanan tüm masraf ve taleplerden madencilik faaliyeti yürütmesi yönünde lehine karar verilen kişi sorumludur. Zeytin sahasının taşınmasının mümkün olmadığı durumlarda ise, ilgili sahada madencilik faaliyetleri yürütülmesine ve bu faaliyetlere ilişkin geçici tesisler inşa edilmesine kamu yararı dikkate alınarak Bakanlıkça izin verilebilmesi için iznin öncesinde aralarında biyolog ve ziraat mühendisinin de bulunduğu uzman kişilerden alınan görüşler doğrultusunda Bakanlıkça belirlenecek alanda dikim normlarına uygun, faaliyet yürütülecek alan ile eşdeğer büyüklükte izin verilecek maden sahalarının bulunduğu ilçe ve il sınırlarına öncelik verilmek suretiyle zeytin bahçesi tesis edilmesi zorunludur.

**SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ
KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ
KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN**

**ELEKTRİK PİYASASI KANUNU İLE
BAZI KANUNLARDA VE 375 SAYILI
KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

(Düzce Milletvekili Fahri Çakır ve
28 Milletvekilinin Teklifi)

Bu fıkra kapsamında zeytinlik olarak kayıtlı olan alanlar veya fiili olarak üzerinde zeytinlik bulunan alanlarda madencilik faaliyeti yürütülen her yıl için, bu sahaların çevre ile uyum çalışmalarını temin etmek üzere ruhsat sahibinden işletme ruhsat bedeli kadar ayrıca tahsilat yapılır. Bu sahalar madencilik faaliyetlerinin öncesinde sahada bulunan zeytin ağacı sayısı ile aynı sayıda zeytin ağacı dikilerek çevre ile uyumlu hale getirilir. Zeytin sahasının taşınması ile zeytin bahçesi tesis edilmesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

Bu maddenin uygulanmasında 7 nci maddenin yedinci fıkrasının birinci cümlesi hükmü uygulanmaz.”

MADDE 2- 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 31- Bu maddenin yayımı tarihinden önce ve bu Kanun hükümleri çerçevesinde, Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne ait bazı limanların işletme hakkı verilmesi/ devri yöntemiyle özelleştirilmeleri neticesinde imzalanan kırk dokuz yıldan az süreli sözleşme süreleri, bu kanunun yayımlandığı tarihten itibaren en geç on beş gün içerisinde bu maddenin dördüncü fıkrasının (a) bendinde belirtilen mali bilgileri gösteren yeminli mali müşavirlerce tasdik edilmiş belgelerle birlikte başvuruda bulunulması ve bu maddede öngörülen diğer şartların yerine getirmeleri koşuluyla, hakkın başlangıç tarihinden itibaren ve bir defaya mahsus olmak üzere kırk dokuz yıla kadar uzatılır.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından, başvuru ekindeki belgeler esas alınarak bu maddenin dördüncü fıkrası uyarınca 15 gün içerisinde yapılacak değerlendirmeyi müteakiben başvuruda bulunan işletmeciler şirketlere, ek sözleşme imzalanmak üzere, üç ayı geçmeyecek şekilde süre verilir. Ek sözleşme imzalanabilmesi

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve
Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 1- 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 31- Bu maddenin yayımı tarihinden önce ve bu Kanun hükümleri çerçevesinde, Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne ait bazı limanların işletme hakkı verilmesi/ devri yöntemiyle özelleştirilmeleri neticesinde imzalanan kırk dokuz yıldan az süreli sözleşme süreleri, bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren en geç onbeş gün içerisinde bu maddenin dördüncü fıkrasının (a) bendinde belirtilen mali bilgileri gösteren yeminli mali müşavirlerce tasdik edilmiş belgelerle birlikte başvuruda bulunulması ve bu maddede öngörülen diğer şartların yerine getirilmesi koşuluyla, hakkın başlangıç tarihinden itibaren ve bir defaya mahsus olmak üzere kırk dokuz yıla kadar uzatılır.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından, başvuru ekindeki belgeler esas alınarak bu maddenin dördüncü fıkrası uyarınca onbeş gün içerisinde yapılacak değerlendirmeyi müteakiben başvuruda bulunan işletmeciler şirketlere, ek sözleşme imzalanmak üzere, üç ayı geçmeyecek şekilde süre verilir. Ek sözleşme

(Düzce Milletvekili Fahri Çakır ve
28 Milletvekilinin Teklifi)

için işletmeci şirketlerin işletme hakkını doğuran sözleşmeden kaynaklanan tüm mali yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirmiş olmaları ve işletme hakkını doğuran sözleşmeden kaynaklı olarak açılmış davalardan feragat etmeleri şarttır.

İşletme hakkı verilmesi/devri sözleşmesinin süresinin kırk dokuz yıla uzatılmasına ilişkin ek sözleşme, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından 2 nci madde uyarınca işletmeci şirketlerin sözleşmeye davet edilmesinden itibaren en geç üç ay içinde imzalanması şartıyla yürürlüğe girer. Ek sözleşmede süre uzatımı, ek sözleşme bedeli ve ödeme koşulları ile ilgili hususlar dışında özelleştirme sözleşmesini değiştirecek herhangi bir hükme yer verilemez. Özelleştirme sözleşmesinde yer alan özelleştirme bedeli ve diğer ödemelere ilişkin hükümler uygulanmaya devam olunur. Ek sözleşme ile ilgili olarak Danıştay'dan görüş alınmaz. Ek sözleşme ile uzatılan süre yatırım süresine eklenmez.

Ek sözleşme bedeli,

a) İşletmeci şirketlerin, 1 Ekim 2021 - 30 Eylül 2022 dönemine ilişkin olarak, 26/12/1992 tarihli ve 21447 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No:1 ile belirlenen tekdüzen hesap planına göre düzenlenmiş gelir tablolarında yer alan net satışlar, iştiraklerden ve bağlı ortaklıklardan elde edilen temettü gelirleri hariç olmak üzere diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar ile olağandışı gelir ve kârların toplamının yüzde onbeşinin uzatılan yıl sayısı ile çarpılması,

b) İşletme hakkı devri/verilmesi sözleşmelerinde belirlenen işletme hakkı bedellerinin (ABD Doları cinsinden işletme hakkı bedelleri sözleşme imza tarihlerindeki Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden Türk Lirasına çevrilir), sözleşmelerin imzalandığı tarihteki Tüketici Fiyat Endeksi ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla en son açıklanan Tüketici Fiyat Endeksi arasındaki değişim oranı üzerinden

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

imzalanabilmesi için işletmeci şirketlerin işletme hakkını doğuran sözleşmeden kaynaklanan tüm mali yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirmiş olmaları ve işletme hakkını doğuran sözleşmeden kaynaklı olarak açılmış davalardan feragat etmeleri şarttır.

İşletme hakkı verilmesi/devri sözleşmesinin süresinin kırk dokuz yıla uzatılmasına ilişkin ek sözleşme, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından ikinci fıkra uyarınca işletmeci şirketlerin sözleşmeye davet edilmesinden itibaren en geç üç ay içinde imzalanması şartıyla yürürlüğe girer. Ek sözleşmede süre uzatımı, ek sözleşme bedeli ve ödeme koşulları ile ilgili hususlar dışında özelleştirme sözleşmesini değiştirecek herhangi bir hükme yer verilemez. Özelleştirme sözleşmesinde yer alan özelleştirme bedeli ve diğer ödemelere ilişkin hükümler uygulanmaya devam olunur. Ek sözleşme ile ilgili olarak Danıştaydan görüş alınmaz. Ek sözleşme ile uzatılan süre yatırım süresine eklenmez.

Ek sözleşme bedeli,

a) İşletmeci şirketlerin, 1 Aralık 2021 - 30 Kasım 2022 dönemine ilişkin olarak, 26/12/1992 tarihli ve 21447 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No:1 ile belirlenen tekdüzen hesap planına göre düzenlenmiş gelir tablolarında yer alan net satışlar, iştiraklerden ve bağlı ortaklıklardan elde edilen temettü gelirleri hariç olmak üzere diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar ile olağandışı gelir ve kârların toplamının yüzde onbeşinin uzatılan yıl sayısı ile çarpılması,

b) İşletme hakkı devri/verilmesi sözleşmelerinde belirlenen işletme hakkı bedellerinin (ABD doları cinsinden işletme hakkı bedelleri sözleşme imza tarihlerindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden Türk Lirasına çevrilir), sözleşmelerin imzalandığı tarihteki Tüketici Fiyat Endeksi ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla en son açıklanan Tüketici Fiyat Endeksi arasındaki

(Düzce Milletvekili Fahri Çakır ve
28 Milletvekilinin Teklifi)

güncellenmesi, güncel değerin işletme hakkı devri/verilmesi sözleşmelerinde belirlenen işletme hakkı süresine bölünmesi ve bu şekilde bulunan yıllık işletme hakkı bedelinin uzatılan yıl sayısı ile çarpılması suretiyle hesaplanan bedellerden yüksek olanı esas alınarak tespit edilir.

İşletmeci şirketler, ek sözleşme bedeline ilave olarak uzatılan işletme hakkı süresi içinde her yıl, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No:1 ile belirlenen tekdüzen hesap planına göre düzenlenmiş gelir tablolarında yer alan net satışlar, iştiraklerden ve bağlı ortaklıklardan elde edilen temettü gelirleri hariç olmak üzere diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar ile olağandışı gelir ve kârların toplamının yüzde beşini hasılat payı olarak Özelleştirme İdaresi Başkanlığına öder.

Bu maddenin dördüncü fıkrasına göre tespit edilecek ek sözleşme bedelinin vadeli olarak ödenmesinin talep edilmesi halinde bedelin asgari yüzde yirmi beşi ek sözleşme imza tarihinde peşin, vadeye bırakılan tutarı azami on iki ayda bir ödeme yapmak kaydıyla en çok otuz altı ayda ve eşit taksitlerle, vadeye bırakılan tutar üzerinden ödeme tarihleri itibariyle hesaplanacak vade farklarıyla birlikte ödenir. Ek sözleşme bedelinin vadeye bağlanan tutarına taksit ödeme tarihleri itibariyle en son açıklanan Tüketici Fiyat Endeksi yıllık değişim oranı ile Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi yıllık değişim oranının ortalaması alınarak bulunan vade farkı uygulanır. Taksitlerden birinin vadesinde ödenmemesi halinde ek sözleşme feshedilmiş sayılır. Bu durumda işletmeci şirkete ek sözleşme gereği ödenen bedeller de dahil herhangi bir bedel iadesi yapılmaz.

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve
Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

değişim oranı üzerinden güncellenmesi, güncel değerin işletme hakkı devri/verilmesi sözleşmelerinde belirlenen işletme hakkı süresine bölünmesi ve bu şekilde bulunan yıllık işletme hakkı bedelinin uzatılan yıl sayısı ile çarpılması suretiyle hesaplanan bedellerden yüksek olanı esas alınarak tespit edilir.

Ayrıca işletmeci şirketler özelleştirme sözleşmelerinde yer alan yatırım şartına ilave olarak ek sözleşme bedelinin yüzde onu oranında limancılık faaliyetleri ile ilgili yatırım yapmak ve bu yatırımları ek sözleşmelerin imza tarihinden itibaren beş yıl içinde gerçekleştirmek zorundadır. Süre sonunda işletmeci şirketlerin yatırımın gerçekleştirildiğine dair rapor ve bu durumu teşvik eden bilgi ve belgeleri ilgisine göre Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi veya Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne kontrol edilmek üzere sunmaları şarttır. İlgili kuruluşça yapılan denetimde bahse konu yatırım zorunluluğunun yerine getirilmemiş olduğunun tespit edilmesi halinde ek sözleşme feshedilmiş sayılır. Bu durumda işletmeci şirkete ek sözleşme gereği ödenen bedeller de dâhil herhangi bir bedel iadesi yapılmaz.

İşletmeci şirketler, ek sözleşme bedeline ilave olarak uzatılan işletme hakkı süresi içinde her yıl, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No:1 ile belirlenen tekdüzen hesap planına göre düzenlenmiş gelir tablolarında yer alan net satışlar, iştiraklerden ve bağlı ortaklıklardan elde edilen temettü gelirleri hariç olmak üzere diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar ile olağan dışı gelir ve kârların toplamının yüzde beşini hasılat payı olarak Özelleştirme İdaresi Başkanlığına öder.

Bu maddenin dördüncü fıkrasına göre tespit edilecek ek sözleşme bedelinin vadeli olarak ödenmesinin talep edilmesi halinde bedelin asgari yüzde yirmi beşi ek sözleşme imza tarihinde peşin, vadeye bırakılan tutarı azami on

(Düzce Milletvekili Fahri Çakır ve
28 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 3- 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 7- BOTAŞ’ın, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Ticaret Bakanlığına bağlı tahsil dairelerine vadesi geldiği halde ödenmemiş olan her türlü vergi, fon ve paylar ile idari para cezaları, bunlara bağlı gecikme zammı ve gecikme faizi borçları adı geçen şirketin Hazineden 31/12/2022 tarihine kadar oluşan görevlendirme bedeli alacaklarına karşılık, merkezi yönetim bütçesinin gelir ve gider hesaplarıyla ilişkilendirilmeksizin mahsup suretiyle, Ticaret Bakanlığınca terkin edilir. Bu kapsamda mahsuba konu olacak borçlara bu maddenin yayımlandığı tarihten sonra fer’i alacak hesaplanmaz.

Bu madde kapsamında BOTAŞ’ın Hazineden olan görevlendirme bedeli alacağı tutarını tespit etmeye, mahsup suretiyle yapılacak terkin işlemlerini belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanı yetkilidir.”

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

iki ayda bir ödeme yapmak kaydıyla en çok otuz altı ayda ve eşit taksitlerle, vadeye bırakılan tutar üzerinden ödeme tarihleri itibarıyla hesaplanacak vade farklarıyla birlikte ödenir. Ek sözleşme bedelinin vadeye bağlanan tutarına taksit ödeme tarihleri itibarıyla en son açıklanan Tüketici Fiyat Endeksi yıllık değişim oranı ile Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi yıllık değişim oranının ortalaması alınarak bulunan vade farkı uygulanır. Taksitlerden birinin vadesinde ödenmemesi halinde ek sözleşme feshedilmiş sayılır. Bu durumda işletmeci şirkete ek sözleşme gereği ödenen bedeller de dahil herhangi bir bedel iadesi yapılmaz.”

MADDE 2- 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 7- BOTAŞ’ın, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Ticaret Bakanlığına bağlı tahsil dairelerine vadesi geldiği halde ödenmemiş olan her türlü vergi, fon ve paylar, idari para cezaları ile bunlara bağlı gecikme zammı ve gecikme faizi borçları BOTAŞ’ın Hazineden 31/12/2022 tarihine kadar oluşan görevlendirme bedeli alacaklarına karşılık, merkezi yönetim bütçesinin gelir ve gider hesaplarıyla ilişkilendirilmeksizin mahsup suretiyle, Ticaret Bakanlığınca terkin edilir. Bu kapsamda mahsuba konu olacak borçlara bu maddenin yayımlandığı tarihten sonra fer’i alacak hesaplanmaz.

Bu madde kapsamında BOTAŞ’ın Hazineden olan görevlendirme bedeli alacağı tutarını tespit etmeye ve mahsup suretiyle yapılacak terkin işlemlerini belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanı yetkilidir.”

MADDE 3- 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 36- 5 inci maddede düzenlenen net borç kullanımı tutarı 2022 yılı için, 1/1/2022 tarihinden geçerli olmak üzere, Bakan tarafından artırılan net borç kullanım tutarına iki yüz milyar Türk lirası ilave edilerek uygulanır.”

(Düzce Milletvekili Fahri Çakır ve
28 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 4- 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 69 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “sağlık hizmeti” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve 30/5/2013 tarihli ve 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu uyarınca petrol araştırma, arama ve üretim faaliyetleri kapsamında” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 5- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 90- Genel sağlık sigortası kapsamında yer alan kişilere, finansmanı karşılanan sağlık hizmetlerine ilişkin olarak Kurum ile götürü bedel üzerinden hizmet alım sözleşmesi imzalayan kamu üniversitesi sağlık hizmeti sunucularının sözleşmeyi imzaladıkları mali yıldan önce düzenleyerek bu Kanunun 97 nci maddesinin yedinci fıkrasına göre Kuruma teslim ettikleri fatura ve eki belgelerin, belirlenen sürelerde inceleme sürecinin tamamlanamaması nedeniyle, ödenen avans tutarları maddenin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden bir ay içerisinde başkaca bir işleme gerek kalmaksızın Kurumca giderleştirilir.

Götürü bedel üzerinden hizmet alım sözleşmesi imzalamış kamu üniversitesi sağlık hizmeti sunucularınca sözleşme öncesinde incelenen fatura dönemine ait oluşan kesinti tutarlarına karşı açtıkları davalardan kesinleşmemiş olanlarının tamamından bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen süre içerisinde feragat ederler.

Sağlık hizmeti sunucusu tarafından itiraza konu edilmemiş olsa da bu maddenin yürürlüğünden önce incelenen fatura dönemine ait oluşan tutarlardan sağlık hizmet sunucusunun mahsup edilmeyen alacakları Kurum tarafından terkin edilir.”

MADDE 6- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 91- 31/12/2012 tarihinden önce 60 ncı maddenin birinci fıkrasının (d) ve (g) bendi ile aynı maddenin yedinci fıkrası

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 4- 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 69 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “ve sağlık hizmeti” ibaresi “, sağlık hizmeti ve 30/5/2013 tarihli ve 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu uyarınca petrol araştırma, arama ve sondaj faaliyetleri kapsamında” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 90- Genel sağlık sigortası kapsamında yer alan kişilere, finansmanı sağlanan sağlık hizmetlerine ilişkin olarak Kurum ile götürü bedel üzerinden hizmet alım sözleşmesi imzalayan kamu üniversitesi sağlık hizmeti sunucularının sözleşmeyi imzaladıkları mali yıldan önce düzenleyerek 97 nci maddenin yedinci fıkrasına göre Kuruma teslim ettikleri fatura ve eki belgelerin, belirlenen sürelerde inceleme sürecinin tamamlanamaması nedeniyle, ödenen avans tutarları bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden bir ay içerisinde başkaca bir işleme gerek kalmaksızın Kurumca giderleştirilir.

Götürü bedel üzerinden hizmet alım sözleşmesi imzalamış kamu üniversitesi sağlık hizmeti sunucularınca sözleşme öncesinde incelenen fatura dönemine ait oluşan kesinti tutarlarına karşı açtıkları davalardan kesinleşmemiş olanlarının tamamından bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen süre içerisinde feragat ederler.

Sağlık hizmeti sunucusu tarafından itiraza konu edilmemiş olsa da bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce incelenen fatura dönemine ait oluşan tutarlardan sağlık hizmet sunucusunun mahsup edilmeyen alacakları Kurum tarafından terkin edilir.”

MADDE 6- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 91- 1/1/2013 tarihinden önce 60 ncı maddenin birinci fıkrasının (d) ve (g) bendi ile yedinci fıkrası (Uluslararası Öğrenciler

(Düzce Milletvekili Fahri Çakır ve
28 Milletvekilinin Teklifi)

(Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu kararı ile burslandırılan uluslararası öğrenciler hariç) kapsamındaki genel sağlık sigortalılarının genel sağlık sigortası primleri ile gecikme cezası ve gecikme zammı gibi fer'i alacaklarının tamamının tahsilinden vazgeçilir. Bu maddenin yayımlandığı tarihe kadar söz konusu süreler için ödenmiş olan primler iade ve mahsup edilmez.”

MADDE 7- 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ddd) bendine “tüm şarj istasyonlarının” ibaresinden önce gelmek üzere “halka açık” ibaresi eklenmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“eee) Toplayıcı: Bir veya birden fazla şebeke kullanıcısı ile söz konusu şebeke kullanıcıları adına elektrik piyasasında toplayıcılık faaliyeti yürütmek üzere anlaşma imzalamış olan toplayıcı lisansı veya tedarik lisansı sahibi tüzel kişiyi,

fff) Toplayıcılık: Toplayıcı tarafından bir veya birden fazla şebeke kullanıcısının tüketim ve/veya üretimlerinin birleştirilerek işletilmesi kapsamında gerçekleştirilen piyasa faaliyetini,”

MADDE 8- 6446 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“ğ) Toplayıcılık faaliyeti”

MADDE 9- 6446 sayılı Kanunun 12 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Toplayıcılık faaliyeti

MADDE 12/A- (1) Toplayıcı, şebeke kullanıcıları tarafından anlaşma yoluyla yetkilendirilir. Şebeke kullanıcıları, enerji tedarik etmek üzere anlaşmalı oldukları tedarik lisansı sahibi tüzel kişileri toplayıcı olarak yetkilendiremez.

(2) Toplayıcı, anlaşmalı olduğu kullanıcıların tüketim ve /veya üretim programlarını yönetir, söz konusu kullanıcılar adına elektrik enerjisi ve/veya kapasitesinin alınıp satılmasına ilişkin piyasa işlemlerini yürütür ve yan hizmetlere ilişkin tedarik süreçlerine katılabilir.

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Değerlendirme Kurulu kararı ile burslandırılan uluslararası öğrenciler hariç) kapsamındaki genel sağlık sigortalılarının genel sağlık sigortası primleri ile gecikme cezası ve gecikme zammı gibi fer'i alacaklarının tamamının tahsilinden vazgeçilir. Bu maddenin yayımlandığı tarihe kadar söz konusu süreler için ödenmiş olan primler iade ve mahsup edilmez.”

MADDE 7- 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ddd) bendine “tüm şarj istasyonlarının” ibaresinden önce gelmek üzere “halka açık” ibaresi ve fıkraya aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“eee) Toplayıcı: Bir veya birden fazla şebeke kullanıcısı ile söz konusu şebeke kullanıcıları adına elektrik piyasasında toplayıcılık faaliyeti yürütmek üzere anlaşma imzalamış olan toplayıcı lisansı veya tedarik lisansı sahibi tüzel kişiyi,

fff) Toplayıcılık: Toplayıcı tarafından bir veya birden fazla şebeke kullanıcısının tüketim ve/veya üretimlerinin birleştirilerek işletilmesi kapsamında gerçekleştirilen piyasa faaliyetini,”

MADDE 8- 6446 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“ğ) Toplayıcılık faaliyeti”

MADDE 9- 6446 sayılı Kanuna 12 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Toplayıcılık faaliyeti

MADDE 12/A- (1) Toplayıcı, şebeke kullanıcıları tarafından anlaşma yoluyla yetkilendirilir. Şebeke kullanıcıları, enerji tedarik etmek üzere anlaşmalı oldukları tedarik lisansı sahibi tüzel kişileri toplayıcı olarak yetkilendiremez.

(2) Toplayıcı, anlaşmalı olduğu kullanıcıların tüketim ve /veya üretim programlarını yönetir, söz konusu kullanıcılar adına elektrik enerjisi ve/veya kapasitesinin alınıp satılmasına ilişkin piyasa işlemlerini yürütür ve yan hizmetlere ilişkin tedarik süreçlerine katılabilir.

(Düzce Milletvekili Fahri Çakır ve
28 Milletvekilinin Teklifi)

(3) Toplayıcılık faaliyeti, toplayıcı lisansına veya tedarik lisansına sahip tüzel kişiler tarafından yürütülebilir.

(4) Toplayıcılık faaliyetlerine ilişkin usul ve esaslar Kurum tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 10- 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Komisyonun görev süresi sonrasına dair işlemler

GEÇİCİ MADDE 5 - (1) Bu Kanunun 3 üncü maddesi ile belirlenen Komisyonun görev süresinin sona ermesinden sonra Kanunun 2 nci maddesinde belirtilen Komisyonun görevlerine ilişkin iş ve işlemler, bilgi ve belge talepleri ile sair yazışmalar;

a) Kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarma ya da ilişkin kesilmesi işlemleri için ilgilinin son görev yaptığı kurum veya kuruluş,

b) Öğrencilikle ilişkin kesilmesi işlemi için Millî Eğitim Bakanlığı,

c) Emekli personelin rütbelerinin alınması işlemi için ilgisine göre İçişleri Bakanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı,

ç) Kapatılan dernekler için İçişleri Bakanlığı,

d) Kapatılan vakıflar için Vakıflar Genel Müdürlüğü,

e) Kapatılan sendika, federasyon ve konfederasyonlar için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,

f) Kapatılan özel sağlık kuruluşları için Sağlık Bakanlığı,

g) Kapatılan özel öğretim kurumları, özel öğrenci yurtları, vakıf yükseköğretim kurumları için Millî Eğitim Bakanlığı,

ğ) Kapatılan özel radyo ve televizyon kuruluşları için Radyo ve Televizyon Üst Kurulu,

h) Kapatılan gazete, dergi, yayınevi, dağıtım kanalı ve haber ajansları için İletişim Başkanlığı,

ı) Diğer işlemler için ilgili kurum veya kuruluş,

tarafından yürütülür.

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(3) Toplayıcılık faaliyeti, toplayıcı lisansına veya tedarik lisansına sahip tüzel kişiler tarafından yürütülebilir.

(4) Toplayıcılık faaliyetlerine ilişkin usul ve esaslar Kurum tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 10- 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Komisyonun görev süresi sonrasına dair işlemler

GEÇİCİ MADDE 5- (1) Bu Kanunun 3 üncü maddesi ile belirlenen Komisyonun görev süresinin sona ermesinden sonra Kanunun 2 nci maddesinde belirtilen Komisyonun görevlerine ilişkin iş ve işlemler, bilgi ve belge talepleri ile sair yazışmalar;

a) Kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarma ya da ilişkin kesilmesi işlemleri için ilgilinin son görev yaptığı kurum veya kuruluş,

b) Öğrencilikle ilişkin kesilmesi işlemi için Millî Eğitim Bakanlığı,

c) Emekli personelin rütbelerinin alınması işlemi için ilgisine göre İçişleri Bakanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı,

ç) Kapatılan dernekler için İçişleri Bakanlığı,

d) Kapatılan vakıflar için Vakıflar Genel Müdürlüğü,

e) Kapatılan sendika, federasyon ve konfederasyonlar için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,

f) Kapatılan özel sağlık kuruluşları için Sağlık Bakanlığı,

g) Kapatılan özel öğretim kurumları, özel öğrenci yurtları, vakıf yükseköğretim kurumları için Millî Eğitim Bakanlığı,

ğ) Kapatılan özel radyo ve televizyon kuruluşları için Radyo ve Televizyon Üst Kurulu,

h) Kapatılan gazete, dergi, yayınevi, dağıtım kanalı ve haber ajansları için İletişim Başkanlığı,

ı) Diğer işlemler için ilgili kurum veya kuruluş,

tarafından yürütülür.

(Düzce Milletvekili Fahri Çakır ve
28 Milletvekilinin Teklifi)

(2) Görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyonun görevleri kapsamındaki hususlarda; verilecek karar ve diğer işlemler, birinci fıkrada belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından bu Kanun ve ilgili mevzuatta belirtilen hükümler uyarınca yürütülür. Mahkeme kararları üzerine yapılacak işlemler ve verilecek kararlarda da aynı hükümler uygulanır.

(3) Komisyonun görev süresinin sona ermesine dair iş ve işlemler Cumhurbaşkanlığı tarafından yerine getirilir.”

MADDE 11- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“EK MADDE 4- 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu hükümleri uyarınca kamu görevlileri sendikalarına üye olup, aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında aylık veya ücretleri ile birlikte 750 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda toplu sözleşme desteği yapılır.

Kamu görevlileri sendikasının kurulu olduğu hizmet kolunda sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde ikisini sendika üyesi kaydeden kamu görevlileri sendikalarına üye olup aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında aylık veya ücretleri ile birlikte toplu sözleşmeyle belirlenen tutarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenir. Toplu sözleşme ikramiyesi ödenen kamu görevlilerine ayrıca toplu sözleşme desteği yapılmaz.

Bu madde uyarınca yapılan ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz ve ilgili mevzuatı uyarınca ödenmekte olan zam, tazminat, ödenek, döner sermaye payı, ikramiye, ücret ve her ne ad altında olursa olsun benzer ödemelerin hesabında dikkate alınmaz.

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(2) Görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyonun görevleri kapsamındaki hususlarda; verilecek karar ve diğer işlemler, birinci fıkrada belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından bu Kanun ve ilgili mevzuatta belirtilen hükümler uyarınca yürütülür. Mahkeme kararları üzerine yapılacak işlemler ve verilecek kararlarda da aynı hükümler uygulanır.

(3) Komisyonun görev süresinin sona ermesine dair iş ve işlemler Cumhurbaşkanlığı tarafından yerine getirilir.”

MADDE 11- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“EK MADDE 4- 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu hükümleri uyarınca kamu görevlileri sendikalarına üye olup, aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında aylık veya ücretleri ile birlikte 750 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda toplu sözleşme desteği yapılır.

Kamu görevlileri sendikasının kurulu olduğu hizmet kolunda sendika üyesi olabilecek toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde ikisini sendika üyesi kaydeden kamu görevlileri sendikalarına üye olup aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında aylık veya ücretleri ile birlikte toplu sözleşmeyle belirlenen tutarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenir. Toplu sözleşme ikramiyesi ödenen kamu görevlilerine ayrıca toplu sözleşme desteği yapılmaz.

Bu madde uyarınca yapılan ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz ve ilgili mevzuatı uyarınca ödenmekte olan zam, tazminat, ödenek, döner sermaye payı, ikramiye, ücret ve her ne ad altında olursa olsun benzer ödemelerin hesabında dikkate alınmaz.

(Düzce Milletvekili Fahri Çakır ve
28 Milletvekilinin Teklifi)

İkinci fıkraya göre üye sayılarının tespitinde ödeme tarihi itibarıyla 4688 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi gereğince Resmî Gazetede yayımlanan en son tebliğ esas alınır.”

MADDE 12- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 42- Ek 4 üncü maddenin ikinci fıkrasına göre ödenecek toplu sözleşme ikramiyesi Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2022 ve 2023 Yıllarını Kapsayan 6. Dönem Toplu Sözleşmenin yürürlük süresince 2119 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarda ödenir.”

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi’nin (TEDAŞ) elektrik tüketiminden kaynaklanan ve özelleştirme devir işlemleri esnasında TEDAŞ’a devredilmiş olan alacaklarından bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla asıl alacak tutarı iki bin Türk Lirası’nı aşmayan alacaklar ile Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası, Vergi Kimlik Numarası tespit edilememesi nedeniyle ulaşılamayan, feshedilmiş, ticaret sicilinden terkin edilmiş ve tasfiye edilmiş aboneliklere ilişkin alacakları tüm fer’ileriyle birlikte terkin edilir.

(2) Birinci fıkra kapsamında terkin edilen alacaklar için açılan dava ve icra takipleri sona erer. Bu madde kapsamında sona erdirilen icra takipleri için 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu uyarınca alınması gereken harçlar ile 30/6/1934 tarihli ve 2548 sayılı Ceza Evleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesinde düzenlenen harç alınmaz. Evvelce alınan harçlar iade edilmez. Bu madde kapsamında takibi sona eren dava ve icra dosyaları ile ilgili olarak yargılama gideri ve vekâlet ücreti talebinde bulunulamaz.

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İkinci fıkraya göre üye sayılarının tespitinde ödeme tarihi itibarıyla 4688 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi gereğince Resmî Gazete’de yayımlanan en son tebliğ esas alınır.”

MADDE 12- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 42- Ek 4 üncü maddenin ikinci fıkrasına göre ödenecek toplu sözleşme ikramiyesi Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2022 ve 2023 Yıllarını Kapsayan 6. Dönem Toplu Sözleşmenin yürürlük süresince 2119 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarda ödenir.”

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi’nin (TEDAŞ) özelleştirme devir işlemleri esnasında TEDAŞ’a devredilmiş olan elektrik tüketiminden kaynaklanan alacaklarından bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla asıl alacak tutarı iki bin Türk lirasını aşmayan alacaklar ile Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, vergi kimlik numarası tespit edilememesi nedeniyle ulaşılamayan, feshedilmiş, ticaret sicilinden terkin edilmiş ve tasfiye edilmiş aboneliklere ilişkin alacakları tüm fer’ileriyle birlikte terkin edilir.

(2) Birinci fıkra kapsamında terkin edilen alacaklar için açılan dava ve icra takipleri sona erer. Bu madde kapsamında sona erdirilen icra takipleri için 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu uyarınca alınması gereken harçlar ile 30/6/1934 tarihli ve 2548 sayılı Ceza Evleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesinde düzenlenen harç alınmaz. Evvelce alınan harçlar iade edilmez. Bu madde kapsamında takibi sona eren dava ve icra dosyaları ile ilgili olarak yargılama gideri ve vekâlet ücreti talebinde bulunulamaz.

(Düzce Milletvekili Fahri Çakır ve
28 Milletvekilinin Teklifi)

(3) Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi'nin (TEDAŞ) elektrik tüketiminden kaynaklanan ve özelleştirme devir işlemleri esnasında TEDAŞ'a devredilmiş birinci fıkra kapsamı dışında kalan alacakları aşağıdaki hükümler uyarınca yapılandırılır.

a) Vadesi 01.10.2021 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla geldiği hâlde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla ödenmemiş ve yapılandırılmamış olan alacaklarının asıllarının tamamının, 2023 yılının Eylül ayı sonuna kadar TEDAŞ'a yazılı başvuruda bulunulması ve ödenmesi gereken tutarın ilk taksitinin 2023 yılının Ekim ayının son gününe kadar ve bakiyesinin her yılın Ekim ayı sonuna kadar toplam 5 (beş) eşit taksitte ödenmesi şartıyla, bu alacakların ödenen kısmına isabet eden fer'ilerinin tahsilinden vazgeçilir. Bu bent hükümlerine uygun ödeme yapıldığı takdirde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonraki sürelerle herhangi bir faiz, zam ve katsayı uygulanmaz. Tarımsal sulamada kullanılan elektrik tüketiminden kaynaklanan alacakların bu bentte belirtilen taksit ödeme zamanını, alacakların bulunduğu bölgeler, iller, ürünlerin hasat dönemleri dikkate alınarak değiştirmeye TEDAŞ yönetim kurulu yetkilidir.

b) Bu fıkranın (a) bendine göre ödenmesi gereken taksitlerden birinin süresinde ödenmemesi hâlinde ödenmeyen veya eksik ödenen taksit tutarının (a) bendine göre izleyen taksit ile birlikte gecikilen süre ve kesri için 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesine göre hesaplanacak gecikme zammı ile birlikte ödenmesi şartıyla bu Kanun hükümlerinden yararlanmaya devam edilir.

c) Bu fıkra kapsamında belirlenen şartlara göre ödemelerin yapılmaması halinde bu fıkra hükümlerinden yararlanma hakkı kaybedilir.

ç) Bu fıkra hükümlerinden yararlanma hakkının kaybedilmesi hâlinde borçlular ödedikleri tutarlar ve süre kadar bu fıkra hükümlerinden yararlanırlar.

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(3) TEDAŞ'ın elektrik tüketiminden kaynaklanan ve özelleştirme devir işlemleri esnasında TEDAŞ'a devredilmiş birinci fıkra kapsamı dışında kalan alacakları aşağıdaki hükümler uyarınca yapılandırılır.

a) Vadesi 01/10/2021 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla geldiği hâlde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla ödenmemiş ve yapılandırılmamış olan alacaklarının asıllarının tamamının, 2023 yılının Eylül ayının son gününe kadar TEDAŞ'a yazılı başvuruda bulunulması ve ödenmesi gereken tutarın ilk taksitinin 2023 yılının Ekim ayının son gününe kadar ve bakiyesinin her yılın Ekim ayı son gününe kadar toplam beş eşit taksitte ödenmesi şartıyla, bu alacakların ödenen kısmına isabet eden ferilerinin tahsilinden vazgeçilir. Bu bent hükümlerine uygun olarak ödeme yapıldığı takdirde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonraki sürelerle herhangi bir faiz, zam ve katsayı uygulanmaz. Tarımsal sulamada kullanılan elektrik tüketiminden kaynaklanan alacakların bu bentte belirtilen taksit ödeme zamanını, alacakların bulunduğu bölgeler, iller, ürünlerin hasat dönemleri dikkate alınarak değiştirmeye TEDAŞ Yönetim Kurulu yetkilidir.

b) Bu fıkranın (a) bendine göre ödenmesi gereken taksitlerden birinin süresinde ödenmemesi hâlinde ödenmeyen veya eksik ödenen taksit tutarının (a) bendine göre izleyen taksit ile birlikte gecikilen süre ve kesri için 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 51 inci maddesine göre belirlenen gecikme zammı oranında hesaplanacak geç ödeme zammı ile birlikte ödenmesi şartıyla bu madde hükümlerinden yararlanmaya devam edilir.

c) Bu fıkra kapsamında belirlenen şartlara göre ödemelerin yapılmaması halinde bu fıkra hükümlerinden yararlanma hakkı kaybedilir.

ç) Bu fıkra hükümlerinden yararlanma hakkının kaybedilmesi hâlinde borçlular ödedikleri tutarlar ve süre kadar bu fıkra hükümlerinden yararlanırlar.

(Düzce Milletvekili Fahri Çakır ve
28 Milletvekilinin Teklifi)

d) Bu fıkra kapsamına giren alacaklarla ilgili olarak davaya konu olmuş ya da icra takibi başlatılmış tüm alacaklara 23/02/2017 tarihli ve 6824 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (i), (j), (k), (1) ve (m) bentleri gereğince işlem yapılır.

e) Bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten önce kısmen tahsil edilmiş olan alacakların bakiyesinin bu fıkra hükümlerine göre yapılandırılması halinde tahsil edilen tutarların reddi ve iadesi yapılmaz.

f) Bu fıkra kapsamına giren tüm alacaklarla ilgili olarak 2027 yılı Ekim ayı son gününe kadar ilgili kanunlarda öngörülen zamanaşımı süreleri işlemez.

g) Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar TEDAŞ tarafından belirlenir.

MADDE 13- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 14- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

d) Bu fıkra kapsamına giren alacaklarla ilgili olarak davaya konu olmuş ya da icra takibi başlatılmış tüm alacaklara 23/02/2017 tarihli ve 6824 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (i), (j), (k), (1) ve (m) bentleri gereğince işlem yapılır.

e) Bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten önce kısmen tahsil edilmiş olan alacakların bakiyesinin bu fıkra hükümlerine göre yapılandırılması halinde tahsil edilen tutarların reddi ve iadesi yapılmaz.

f) Bu fıkra kapsamına giren tüm alacaklarla ilgili olarak 2027 yılı Ekim ayı son gününe kadar ilgili kanunlarda öngörülen zamanaşımı süreleri işlemez.

g) Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar TEDAŞ tarafından belirlenir.

MADDE 13- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 14- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

